

7. TIISTAINA 13. HELMIKUUTA 2001

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

- 1) Valtioneuvoston kirjelmä muutoksista valtioneuvoston jäsenten si-
donnaisuuksiin (pääministeri Lipponen ja ministerit Niinistö,
Enestam, Mönkäre, Siimes, Sasi, Tuomioja, Hassi, Korhonen, Kos-
kinen, Perho, Rask, Lindén, Filatov, Soininvaara) 143
Valtioneuvoston kirjelmä VN 1/2001 vp
- 2) Hallituksen esitys Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalo-
tin koulutussäätiötä koskevan sopimuksen hyväksymisestä..... 143
Hallituksen esitys HE 190/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/2001 vp

Lähetekeskustelu

- 3) Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta..... 143
Hallituksen esitys HE 200/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 4) Hallituksen esitys laeiksi merityöaikalain ja työajasta kotimaanlii-
kenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta sekä eräksi niihin
liittyviksi laeiksi..... 199
Hallituksen esitys HE 6/2001 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/2001 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
 Eva Biaudet /r
 Leena-Kaisa Harkimo /kok
 Klaus Hellberg /sd
 Ville Itälä /kok
 Juha Karpio /kok
 Riitta Korhonen /kok
 Ossi Korteniemi /kesk
 Valto Koski /sd
 Jaakko Laakso /vas
 Reijo Laitinen /sd
 Markku Laukkanen /kesk
 Suvi Lindén /kok
 Mika Lintilä /kesk
 Hanna Markkula-Kivisilta /kok
 Jussi Ranta /sd
 Antti Rantakangas /kesk
 Marjatta Stenius-Kaukonen /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

13.2. edustajat
 Jaakko Laakso /vas
 Suvi Lindén /kok
 13.—22.2. edustajat
 Juha Karpio /kok
 Riitta Korhonen /kok
 Reijo Laitinen /sd
 Markku Laukkanen /kesk
 Mika Lintilä /kesk
 Hanna Markkula-Kivisilta /kok
 Jussi Ranta /sd

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

13.2.—31.3. edustaja
 Henrik Lax /r

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

13.2. edustajat
 Klaus Hellberg /sd
 Valto Koski /sd
 13.—16.2. edustaja
 Ville Itälä /kok

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvosto on 8. päivänä helmikuuta 2001 päivätyllä kirjelmälään toimittanut eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentissa tarkoitetut Euroopan unionin asiat U 1, 2/2001 vp.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian U 1 osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä

asian U 2 osalta liikennevaliokunnan on annettava lausunto.

Valtiovarainvaliokunnan täydennysvaalin toimittaminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Jorma Vokkolaisen kuoleman johdosta valitaan hänen tilalleen uusi jäsen valtiovarainvaliokuntaan. Valiokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjantaina 16. päivänä helmikuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaalin toimittaminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Jorma Vokkolaisen kuoleman johdosta valitaan hänen tilalleen uusi jäsen Valtion vakuusrahaston valtuustoon. Valtuuston täydennysvaali toimitetaan ensi perjantaina 16. päivänä helmikuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskustansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

—————

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Valtioneuvoston kirjelmä muutoksista valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksiin (pääministeri Lipponen ja ministerit Niinistö, Enestam, Mönkäre, Siimes, Sasi, Tuomi-oja, Hassi, Korhonen, Koskinen, Perho, Rask, Lindén, Filatov, Soininvaara)

Ainoa käsittely
Valtioneuvoston kirjelmä VN 1/2001 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on 8. päivänä helmikuuta 2001 päivätty valtioneuvoston kirjelmä (VN 1/2001 vp) ja sen liitteenä oleva ilmoitus muutoksista kirjelmässä mainittujen valtioneuvoston jäsenten selvityksiin sidonnaisuuksistaan. Nämä selvitykset on esitelty eduskunnalle aiemmin. Työjärjestyksen 29 §:n mukaan eduskunta ei tee päätöstä kirjelmän johdosta.

Keskustelua ei synny.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalotin koulutussäätiötä koskevan sopimuksen hyväksymisestä

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 190/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/2001 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 200/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Aluksi käydään nopeatahtinen keskusteluosuus ed. Kempin puheenvuoroon saakka. Nopeatahtisessa keskustelussa puheenvuorojen pituus on enintään 7 minuuttia. Nopeatahtiseen keskusteluun puheenvuoron varanneille ilmoitetaan, että seuraavan puheenvuoron voi varata vasta sen jälkeen, kun ensimmäinen puheenvuoro on pidetty.

Keskustelu:

¹ **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on herättänyt huomattavaa kiinnostusta ennalta. Ensimmäinen toiveeni on se, että asiasta pystyttäisiin hyvin asiallisesti keskustelemaan. Esitys on maltillinen kompromissi, ja tässä maltillisessa hengessä toivottavasti myös eduskunta pystyy asiaa sekä suuressa salissa että aikanaan valiokunnassa käsittelemään.

Laki antaisi samaa sukupuolta oleville parikumpaneille mahdollisuuden sitoutua parisuhteeseen ja päästä sillä tavoin perhelainsäädännön ja muun perhesuhteille merkitystä antavan lainsäädännön soveltamisen piiriin. Tämä tuo osapuolille oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka lisäävät parikumpanin oikeudellisen aseman ennakoitavuutta ja parantavat hänen taloudellista turvallisuuttaan erotilanteessa tai kumpanin kuollessa.

Parisuhdelaki edistäisi yhdenvertaisuuden toteutumista yhteiskunnassa. Suomen perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan hänen henkilöön-

sä liittyvän syyn perusteella. Kun perusoikeus uudistus toteutettiin, esimerkkinä kielletystä syrjintäperusteesta mainittiin hallituksen tuolloisessa esityksessä henkilön sukupuolinen suuntautuminen. Säättämällä laki turvataan perusoikeuksien toteutumista perustuslain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Voidaan arvioida, että lailla tulee olemaan myös symbolimerkitystä. Se viestii ja ilmentää sitä, että yhteiskunta tunnustaa näiden parisuhteiden arvon ja merkityksen. Se vaikuttaa myönteisesti yleisiin asenteisiin ja vähentää elävässä elämässä kohdattavaa syrjintää.

Virallistettu parisuhde olisi tämän ehdotuksen mukaan avioliitosta erillinen oikeudellinen instituutio. Erillisyys näkyy virallistoimituksen sääntelyssä. Kyseessä ei olisi vihkimisen kaltainen toimitus vaan asiakirjan allekirjoittaminen, oikeudellinen toimi. Se näkyy myös siinä, että virallistamisen edellytykset ovat osittain toiset kuin avioliiton solmimisen edellytykset, esimerkiksi poikkeusta alaikärajaan ei saisi.

Parisuhteen virallistamisen oikeusvaikutukset sinänsä olisivat pääosin samat kuin avioliiton solmimisen vaikutukset. Tämä johtuu siitä, että samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin sisältyy samanlaista sitoutumista, henkistä ja taloudellista yhteenkuuluvuutta sekä etujen yhteisyyttä kuin aviopuolisoiden suhteisiin.

Avioliittoa koskevan sääntelyn lainaaminen uuteen tarkoitukseen on siksi ollut perusteltua ja lakiteknisesti taloudellista. Jos me olisimme kirjoittaneet kaiken uudelleen, niin siitä olisi tullut todella valtava erillinen laki, ja kuitenkin olisi tullut aina lieviä tulkintaongelmia uusien säännösten soveltamisesta suhteessa avioliittolain säännöksiin. Jos tällaiseen lakitekniseseen ratkaisuun ei olisi turvaututtu, olisi jouduttu kirjoittamaan uudelleen satoja erillisiä säännöksiä.

Kansanedustajien lakialoitteessa laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamiseksi vuoden 96 valtiopäivillä ehdotettiin käytettäväksi samaa pohjoismaisiin esikuviiin tukeutuvaa sääntelymallia, johon hallituksen esityskin perustuu.

Lakivaliokunta, jonka mietintö tuli sittemmin eduskunnan päätökseksi asiassa, katsoi tuolloin, siis viime vaalikaudella, että samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteeseen liittyvien oikeudellisten epäkohtien korjaaminen on tarpeen. Lakivaliokunnan mietinnössä painotetaan myös, ettei parisuhdetta tule sellaisenaan rinnastaa

avioliittoon. Kun lakivaliokunnan mietintöä lukee, havaitsee, ettei lakivaliokunta pitänyt ehdotettua lainsäädäntömallia sellaisena, että siinä virallistettu parisuhde rinnastetaan avioliittoon. Tuolloisen aloitteen hylkääminen perustui muihin syihin, lähinnä siihen, että laajasti perusteltu ja hyvin valmisteltu hallituksen esitys katsottiin asian luonteen vuoksi välttämättömäksi, jotta asia myös eduskunnassa voitaisiin riittävällä perusteellisuudella käsitellä.

Tärkeimmät kohdat, joissa parisuhdelaki eroaa aviopuolisoita koskevista säännöksistä, ovat ensinnäkin sukupuolisidonnaiset säännökset, toisin sanoen säännökset, jotka koskevat vain joko aviomiestä tai aviovaimoa. Tämä poikkeus johtuu asian luonteesta, eikä voida ajatella, että lapsella olisi naispuolinen isä. Toiseksi ei sovelleta lapseksiottamislainsäädäntöä, jotka koskevat aviopuolisoiden oikeutta ottaa ottolapsi. Mahdollisuutta perheensisäiseen adoptioon tai vieraan lapsen yhteisadoptiota ei siis sisälly tähän esitykseen. Valmistelussa katsottiin, että ilman perusteellista ja aikaa vaativaa kansalaiskeskustelua ei ole mahdollista omaksua sääntelyä, joka johtaisi siihen, että lapsella on kaksi äitiä tai kaksi isää ihan oikeudellisessa mielessä.

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtioneuvosto sopi, että oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettavat työryhmän selvittämään virallistetuissa parisuhteissa elävien parikumppanien lasten oikeudelliseen ja sosiaaliseen asemaan liittyviä kysymyksiä. Nykyisinkin on mahdollista, että parisuhteen osapuoli kumppaninsa kuoltua adoptoi tämän lapsen, ja parisuhteen osapuolet voivat jatkossa nykyiseen tapaan myös tulla perheessä elävän lapsen yhteishuoltajiksi.

Virallistettuihin parisuhteisiin ei sovelleta nimilain säännöksiä puolison sukunimestä. Toisin sanoen ei ole mahdollisuutta yhteiseen sukunimeen rekisteröimisen perusteella. Tämä hallituksen esityksen valmistelun viime vaiheessa tehty ratkaisu pohjautui siihen, että parikumppanien tarve yhteiseen sukunimeen on vähäisempi kuin aviopuolisoiden, joilla yhteisen sukunimen käyttö perustuu vanhaan perinteeseen. Sillä ei ole sinänsä oikeudellista merkitystä, mutta se oli yksi tekijä, jolla pystyttiin korostamaan sitä, että tämä virallistettu parisuhde ei ole suoraan avioliittoon rinnastettava.

Tämän sisältöisellä hallituksen esityksellä, jos se tulee laiksi hyväksytyksi, Suomi siirtyisi sii-

hen pohjoisen Euroopan, sanoisiko, luterilaiseen vyöhykkeeseen, jossa hyvin saman tyyppisen lainsäädännön hyväksyminen on tapahtunut jo aikaisemmin. Paraikaa käsitellään Saksan liittopäivillä vastaavaa esitystä. Jo aiemmin sellainen on muissa Pohjoismaissa tullut hyväksytyksi, samoin Hollannissa, eräissä osavaltiotason lainsäädäntötason ratkaisuisissa muun muassa Espanjassa, osassa Belgiaa jne. Näin muodostuu tällainen selkeä lainkäytön alue, jossa tämän kaltainen lainsäädäntö olisi samojen periaatteiden mukaan laadittu.

Kansalaispalautteessa, jota on hyvin runsaasti tullut kansanedustajille ja ministeriöön, on kovasti vedottu Raamatun teksteihin. Itse en aio samaa harrastaa, mutta ainakin sen olen näistä teksteistä havainnut, että Johanneksen evankeliumin sanoma rakkauden ensisijaisesta käskystä ja toiveesta kansalaisten elämässä on päässyt unohtumaan näiltä Raamatun siteeraajilta. Toivoisin, että tässä keskustelussa pysytään ehkä kuitenkin näitten perimmäisten oppien äärellä tarkemmin.

² **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Mielestäni hallituksen esitys parisuhdelainsäädäntöön on epäonnistunut ja huonosti valmisteltu.

Eduskunnan lakivaliokunta on vuonna 1997 käsitellessään todennut, että samaa sukupuolta olevien pariin asemaan liittyy epäkohtia, joiden korjaamiseen tarvitaan lainsäädäntöä. Mietinnössä painotetaan, että tällöin lähtökohtana tulee olla, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Tämä ohje on mielestäni lainvalmistelussa käytännössä sivuutettu.

Hallituksen esityksessä todetaan, että parisuhteen virallistaminen toisi sen osapuolille eräitä poikkeuksia lukuunottamatta samat oikeudet ja velvollisuudet kuin avioliiton solmiminen. Tässä onkin koko villakoiran ydin. Lakiesitys on yhdenlainen troijan puuhevonen, jolla pyritään kohti lopullista yltiöliberaalien vasemmistopiiriin tavoitetta eli homoliittojen saattamiseen saman arvoiseksi avioliittojen kanssa.

Olemme nyt avaamassa ovea, joka tulee pitää kiinni. Tässä eduskunnassa on keskusta-oikeistolainen enemmistö, joka ainakin juhlapuheissaan vakuuttaa kunnioittavansa kotia, uskontoa ja isänmaata. Nyt on noiden juhlapuheiden lunastamisen aika. Tästä eduskunnasta täytyy löytyä ryhtiä hylkäämään nyt lähetekeskustelussa oleva lakiesitys. (Ed. Jaakonsaari: Ei, vaan päinvastoin!)

Euroopan parlamentti on vuonna 1994 hyväksynyt päätöslauselman, jossa se kehottaa komissiota laatimaan luonnoksen homojen ja lesbojen yhtäläisiä oikeuksia koskevaksi suosituksiksi. Parlamentin mukaan suosituksen avulla tulisi muun muassa pyrkiä poistamaan esteet homo- ja lesboparien avioliitoilta. Tämä on vain yksi esimerkki siitä, että EU-parlamentti tuottaa jonninjoutavia suosituksia asioista, jotka parhaiten ja perustellusti kuuluvan kunkin jäsenmaan itsensä päätettäväksi.

Suomessa esiintyy kahden tai useamman ihmisen ystävyteen, sukulaisuuteen ja keskinäiseen huolenpitoon perustuvaa yhdessä asumista. Tällaisia ovat esimerkiksi naimattomien sisarususten muodostamat yhteistaloudet. Mikäli halutaan parantaa toisistaan välittävien ihmisten perintö- tai muuta oikeudellista asemaa, uskon, että mahdolliset tämän tyyppiset kohtuuttomuudet voidaan poistaa voimassa olevia lakeja muuttamalla. (Ed. Elo: Miten se tapahtuu?) Juuri siksi tämän lakiesityksen yksinomaisena tarkoituksena on olla juuri ensi askel kohti homo- ja lesboavioliittojen virallista hyväksymistä.

Arvoisa puhemies! Homolain lobbarit ovat laajasti perustelleet kantaansa ihmisoikeuksilla. Lain vastustajana en kiistä kenenkään ihmisoikeuksia. Kansanedustaja Sulo Aittoniemi on joskus värikkäästi todennut Ilmarin ja Jalmarin vihkimisen juhannusaattona perintöryijyn päällä olevan sopimatonta. (Ed. Jaakonsaari: He he he!) Olen hänen kanssaan tästä asiasta täysin samaa mieltä. (Ed. Elo: Yllättäen!) Ihmisten seksuaaliseen käyttäytymiseen en halua puuttua, mutta avioliittoinstituution asteittaistakaan avaamista homo- ja lesbopareille avioliiton kautta en voi hyväksyä.

Sen sijaan olen valmis siihen, että niin homo- ja lesboparien kuin muittenkin pysyvästi yhdessä asuvien henkilöiden perintöverotusta ym. epäkohtia ja kohtuuttomuuksia voitaisiin korjata. Nämä kohtuuttomuudet ja epäkohdat voidaan kuitenkin lainsäädäntöteitse hoitaa kyseenalaistamatta avioliiton asemaa, mihin tämä väistämättä johtaa.

Oikeusministeriö asetti 17. päivänä joulukuuta 97 eduskunnan lausuman johdosta työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien epäkohtien poistamiseksi tarpeelliset lainsäädäntötoimenpiteet ja koordinoita eri ministeriöiden yhteistyötä asiassa. Mietinnöstä saatiin 61 lau-

suntoa. Eri kirkkokuntien lausunnot ovat sisällöltään kielteisiä, mutta niitä ei ole lakiesityksessä selvästi mainittu. Kansankirkkojen näkemyksen puuttuminen lain perusteluista kertoo omalla tavallaan karua kieltään lain valmistelun tarkoitushakuisuudesta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että tämän lain hyväksymisen myötä olemme avoimassa sellaista ovea, joka pitäisi pitää kiinni. Hyväksymällä tämän lain saamme jatkossa varautua esityksiin adoptio-oikeuden ja muiden avioliittoon kuuluvien oikeuksien ja mahdollisuuksien lisäämisestä tämän lain jatkeeksi. Tämän tien lopullisena tavoitteena ja päämääränä on homojen lesboavioliittojen salliminen. Meillä on mahdollisuus torjua tämä rappion tie, ja toivon, että valiokunnan enemmistö päätyy esittämään eduskunnan ensimmäiseen käsittelyyn sen suuntaisen esityksen.

Puhemies: Vastauspuheenvuorojen mitta on 1 minuutti.

³ **Annika Lapintie /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin itse myös lakivaliokunnan jäsen vuonna 96, kun mainittua kirjelmää tehtiin. Silloin tarkoituksena oli nimenomaan poistaa näitä epäkohtia. Vaikka valiokunnassa silloin ajateltiin, että ehkä paras keino ei ole erillinen laki, vaan yhtenä mahdollisuutena on kaikkien kahdensadan lain muuttaminen, mielestäni kuitenkin oikeusministeriö on valmistelussaan aika pitkälti toteuttanut lakivaliokunnan tahtoa ja tuonut epäkohdat esiin ja yrittänyt saattaa erilaiset ihmiset Suomessa tasavertaiseen asemaan. En ollenkaan ymmärrä ed. Vistbackan kritiikkiä, kun hän kerran itse oli tätä kirjelmää laatimassa ja nyt nämä epäkohdat on lakiesityksessä pitkälti poistettu.

⁴ **Margareta Pietikäinen /r** (vastauspuheenvuoro): Fru talman! Minun mielestäni lakiesitys on nimenomaan maltillinen kompromissi. Siinä olen ministeri Koskisen kanssa aivan samaa mieltä.

Ed. Vistbackan kommenttiin kodista ja uskonnosta haluan todeta, että koti ja uskonto merkitsevät kyllä minulle nähtävästi aivan jotakin muuta kuin ed. Vistbackalle.

Det är nog så att tolkningen av hem och tro till exempel för mig måste betyda trygghet i parför-

hållandet, högaktande av andra och andras livsstil, tolerans och kärlek. Då är det skäl att komma ihåg Johannesevangeliets budskap.

⁵ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lapintielle toteaisin, että hän muisti väärin. En ollut lakivaliokunnan jäsenenä viime kaudella, että se väite ei varmasti pitänyt paikkaansa.

Ed. M. Pietikäiselle toteaisin, että ehkä me tämän väittelyn tältä osin, mikä on koti, uskonto ja isänmaa, voimme käydä muualla neljän seinän sisällä kuin tässä suuressa salissa.

⁶ **Päivi Räsänen /skl:** Arvoisa puhemies! Kun hallitus alkoi eduskunnan ponnen pohjalta selvittää samaa sukupuolta olevien pariin oikeudellista asemaa, lakivaliokunta edellytti, että näitä suhteita ei tule rinnastaa avioliittoon. Tätä taustaa vasten on hämmästyttävää, miten vahva rinnastus nyt käsiteltävässä esityksessä on avioliittoon. Lakiesitys on rakennettu siihen muotoon, että virallistetussa homoparisuhteessa eläviä tulisivat koskemaan nyt voimassa olevat avioliittoa säätävät sadat pykälät, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta.

Esityksen ydin on sen 8 §, jossa todetaan, että parisuhteen virallistamisella on samat oikeusvaihtoehdot kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä. On epärehellistä väittää, että parisuhteen virallistamisella ei olisi tekemistä avioliiton kanssa tai että ne eivät rinnastu toisiinsa. Virallistamistoimituksen arkisuuden on väitetty vähentävän rinnasteisuutta. Tällainen muutoseikka on paketin sisällön kannalta lähes merkityksetön. Vaikka laissa ei edellytetä suullista tahdon ilmaisua, mitään estettä sen käyttämiselle ei olisi. Tilaisuuteen voi kutsua vieraita mukaan, ja parit voivat järjestää miten juhlalliset häät tahansa rekisteröinnin yhteyteen. Myös sukunimilain puute on helppo kiertää erillisen hakemuksen kautta.

Avioliiton lainsäädännöllinen erityisasema on historian saatossa säädetty sen vuoksi, että yhteiskunta haluaa tukea avioliiton muodostumista ja pysyvyyttä ennen kaikkea lasten suojaksi. Homosuhteelle luodaan tässä esityksessä keinotekoisesti avioliiton status, vaikka sen lähtökohdat ovat aivan toiset. Homoliittoinstituutio muuttaisi oleellisesti yhteiskuntamme perhekäsitystä. Esimerkiksi koulujen perhekasvatuksessa opetettaisiin, että aikuisena voi mennä naimisiin samaa tai

eri sukupuolta olevien kanssa. Julkisuudessa ja arkikielessä puhuttaisiin homoavioliitoista ja homohäistä, kuten on tapahtunut muissa Pohjoismaissa. (Ed. Jaakonsaari: Niin kuin te teette!)

Oikeusministeri on myös kertonut olleensa lakia valmisteltaessa yhteydessä evankelisluterilaisen kirkon edustajiin. Miksi esityksessä ei kerrota sitä, että kirkon ja itse asiassa kaikkien kirkkokuntien kannat ovat tälle esitykselle kielteiset? Miksi kirkolta ei pyydetty virallista lausuntoa esityksestä?

Arkkipiispa Paarma on hiljattain haastattelussa vahvistanut kirkon kannan olevan sama kuin reilu vuosi sitten kirkkohallituksen kielteisessä lausunnossa. Tässä kannanotossa korostettiin, että yhteistalouksien asemaa säätelevää lainsäädäntöä ei tule lähteä kehittälemään erityisen seksuaalisen poikkeavuuden pohjalta. Jos haluttaisiin selkeyttää yhteiselämän päättymiseen liittyviä ongelmia, lainsäädännön tulisi koskea myös sisarusten tai ystävysten muodostamia yhteistalouksia. Näissä tapauksissa yhteisasumisen perustana ei olisi seksuaalisuhde.

Hallituksen esityksen perusteluista käy kuitenkin ilmi, että lain tarkoitus on nimenomaan koskea homoseksuaaleja pareja. Avioliitolle rinnasteisuutta on haluttu korostaa niin, että jopa kielto avioitua lähisukulaisen kanssa koskee virallistettua parisuhdetta aivan samoin kuin aviopareja. Esimerkiksi kahden samaa sukupuolta olevan sisaruksen suhteen virallistaminen on esityksessä kielletty samoin perusteiden kuin avioliitossa sukurutsaisten suhteiden estämiseksi.

Avioliittolainsäädännössä on aina kysymys arvoista. Moraalikäsitystemme vuoksi emme salli moniavioisuutta tai vaikka lähisukulaisten inestisuhteen virallistamista. Perusoikeuksissamme kielletään, aivan oikein, ihmisten syrjiminen seksuaalisen taipumuksen vuoksi, mutta tämä ei edellytä poikkeavien suhteiden nostamista avioliiton asemaan. Perustuslaissamme kielletään myös syrjintä uskonnollisen vakaumuksen vuoksi, mutta sekään ei edellyttäisi avioliittolainsäädännön muuttamista esimerkiksi moniavioisuuden sallivaksi, jos jokin uskonnollinen vähemmistö vaatisi sitä ihmisoikeuksiinsa vedoten.

On hämmästyttävää, että esitys on tullut laajasta hallitusrintamasta yksimielisenä. Ihmettelen erityisesti kokoomuksen ministereiden yksituumaisuutta. Löytyneekö Euroopasta toista konservatiivipuoluetta, joka olisi ollut aloitteellisenä tuomassa esitystä homoliitoista? Esityk-

seen liitetyt ponnet kertovat suorasukaisesti suunnan, johon ollaan tämän askeleen jälkeen etenemässä. Tavoitteena on homoliikkeellä ollut homoliiton ja avioliiton täydellinen identtisyys, ja hallitus näyttää jo sekä sukunimilaille että homoparien adoptio-oikeudelle keltaista valoa. Tämä kehitys on väistämätöntä, ellei nyt käsiteltävää ensimmäistä askelta jo pysäytetä. Luotan, että eduskunnasta löytyy enemmän rohkeutta kuin hallituksen ministereiltä pysäyttämään tämä kehitys.

⁷ **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Evankelisluterilaista kirkkoa kuultiin juuri sen takia, että tässä on kyseessä lainsäädäntö, jolla on hyvin suuret moraaliset ja uskontoon liittyvät yhteydet. Mitään uutta lausuntokierrosta ei kirkon sen paremmin kuin muidenkaan keskeisten tahojen suuntaan käynnistetty. Aikoinaan tästä komitean mietinnöstä oli hyvin laaja ja perusteellinen lausuntonenettely, ja sen kooste on myös julkaissuna painettu. Juuri tässä jatkovalmistelussa haluttiin vähentää niitä ongelmakohtia, jotka kansankirkko koki siihen aikaisempaan esitykseen sisältyneen. Näitä pystyttiin sitten jatkovalmistelussa myös hyvin pitkälle toteuttamaan, ja suhtautuminen kirkon taholta oli hyvin rakentavaa ja juuri suvaitsevaista, kuten toivottavasti täälläkin tämän asian käsittely on. Seksuaalisuhdetta tämä ei edellytä, mutta sen sijaan parisuhdetta. Ed. Räsänen viittaama sisarusten välinen suhde on sukulaisuussuhde, ja se on taas muuta kuin parisuhde. Parisuhde voi olla puhtaasti henkisellä tasolla, eikä tosiaan lähdetä tutkimaan, onko homoseksuaalista suhdetta parikumppanien välillä.

⁸ **Kimmo Kiljunen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen puheenvuoro vaikutti painavalta, mutta se oli yllättävän heikko rakenteeltaan, koska hän totesi jotain sellaista hallituksen esityksestä, jota siinä ei ollut. Ed. Räsänen totesi, että tämä lakiesitys tulee johtamaan siihen, että samaa sukupuolta olevat voisivat mennä naimisiin. Todellisuudessa, kuten ministeri Koskinen täällä jo moneen kertaan totesi, tässä ei parisuhteen virallistamista rinnasteta avioliittoon, ja useissa kohdissa tuli esille muun muassa sukunimilain ja adoptio-oikeuden osalta selkeitä eroja verrattuna avioliittoon.

Ed. Räsänen on aikaisemmissa puheenvuoroissa tuonut hyvin vahvasti esille tasa-arvon ja

suvaitsevaisuuden näkökulmat, ja soisin, että hän myöskin tässä suhteessa voisi nähdä näiden arvojen keskeisyyden.

⁹ **Kari Uotila /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Helsingin Sanomissa oli eri uskontokuntien edustajien kannanottoja sunnuntaina tähän kyseessä olevaan ehdotukseen, ja siellä ei kyllä kovinkaan vaarallisena nähty perheinstituution kannalta tätä lakiesitystä. Päinvastoin perheinstituutiota nähtiin uhkaavan monet muut vaarat tänä päivänä kuin tämän tyyppinen lakiehdotus.

Täällä puhutaan kovin paljon tasa-arvosta, oikeudenmukaisuudesta. Ihmiset ovat hyvin voimakkaasti näiden asioiden kannalla, ja oikein on, mutta sen pitää olla ehdotonta ja aina tapahtuvaa. Ei voi olla niin, että on ihmisoikeuksien kannalla vahvasti joissakin asioissa mutta joidenkin asioiden osalta ihmisoikeudet ja tasavertaisuuteen pyrkimisen unohtaa. Se on muistettava minusta niidenkin osalta, jotka täällä kriittisesti tähän suhtautuvat. (Puhemies koputtaa)

En ole erityisen — kun tähän uskontoulouttuuteen herkästi viitataan — uskonnollinen ihminen, mutta lähdän kyllä siitä, (Puhemies koputtaa) että Korkeimman edessä kaikki ovat kyllä samanarvoisia ja se on myös syytä pitää mielessä.

¹⁰ **Tuula Haatainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räsänen puheenvuorossa minun korviini särähti erityisesti se kohta, jossa tätä lakiesitystä rinnastettiin insettiin. Tässä lakiesityksessä, ed. Räsänen, on kysymys kahden täysivaltaisen, täysi-ikäisen ihmisen valinnasta ja siitä, että heille tämän hallituksen esityksen mukaan suodaan mahdollisuus rekisteröidä suhteensa, parisuhteensa, kutsuttiin sillä millä nimellä hyvänsä. Kysymys on siitä, että nämä ihmiset ovat sitoutuneet toisiinsa ja haluavat sen myös julkisesti tuoda esiin. Siitä on kysymys, hyväksymmekö nämä ihmiset avoimesti keskuuteemme vai haluammeko edelleen, että he joutuvat piilottamaan olennaisen osan elämästään ja ihmisyydestään.

Ed. Räsänen, te olette ollut huolissanne siitä, että parisuhteessa ihmisillä vallitsee irrallisia suhteita (Puhemies koputtaa) ja elämä on pirstaleista. Eikö tämä esitys juuri nimenomaan vaikinnuta elämää ja tuo näille ihmisille myös mah-

dollisuuden (Puhemies koputtaa) elää tavanomaista elämää, jota he haluavat?

Puhemies: Muistutan vielä siitä minuutista, jotta saamme tehokkaita vastauspuheenvuoroja, ja niitähän toki voi pyytää useassa välissä.

¹¹ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Oli odotettavissa, kun tämä laki tulee eduskuntaan, että me kansanedustajat ja myöskin ministerit saamme kirjetulvaa niin sähköpostitse kuin tavallista postia käyttäen, ja oli myöskin odotettavissa se tunnekuuhu tämän asian ympärillä. Mutta henkilökohtaisesti minun on vaikea ymmärtää sitä, että suomalaiset ovat niin kamlan kiinnostuneita siitä, mitä kaksi täysivaltaista ihmistä tekevät keskenään. Mielestäni tämän laatusuhteen tuomitseminen tuntuu vähän oudolta; jotenkin on vaikea ymmärtää, miksi meidän muitten pitää puuttua siihen asiaan, mitä kaksi ihmistä keskenään tekevät. Päinvastoin mielestäni tämä on oikea lakiehdotus. Se turvaa parisuhteen oikeudellisen aseman, ja kun ed. Räsänen täällä ihmetteli sitä, että hallitus oli yksimielinen tässä esityksessä, niin sanoisin, että Suomen hallitus tässä esityksessä kyllä kulkee eurooppalaista tietä. Tämä on se kehitys, joka on Euroopassa ollut yleinen, ja voidaan sanoa, (Puhemies koputtaa) että Pohjoismaista, puhemies, me olemme jo useita vuosia jäljessä.

¹² **Janina Andersson /vihr** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edellisiin puheenvuoroihin liittyen kaksi kysymystä. Ensimmäinen on: Katsooko ed. Räsänen nyt, että Islannissa, Tanskassa tai Ruotsissa koulukasvatus on muuttunut jotenkin dramaattisesti negatiiviseen suuntaan, kun siellä tämä on jo aivan toimivaa ja hyvää lainsäädäntöä? Elikkä ovatko Pohjoismaat jotenkin nyt täysin väärillä raiteilla? En näe tässä nyt mitään ongelmaa.

Toinen kysymys: Olisiko ed. Räsänen mielestä pitänyt kieltää laissa se, että saa järjestää sukujuhlat, joissa kaksi ihmistä avoimesti kertoo rakastavansa toinen toistaan? En voi ymmärtää, että tässä maailmassa olisi liikaa rakkautta ja avoimuutta rakkauden suhteen; sitä on päinvastoin aivan liian vähän.

¹³ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räsänen väitti puheenvuorossaan, että samaa sukupuolta olevat

parisuhteet olisivat jollakin tavalla keinotekoisemmalla pohjalla kuin heterosuhteet tai avioliitto, että arvopohja siellä taustalla olisi jollakin tavalla heikompi. En voi ymmärtää, miten tällainen väite voidaan täällä esittää. Mitä keinotekoisista voi olla siinä, että kaksi ihmistä rakastaa toisiaan ja haluaa sitoutua toisiinsa, vaikka sitten julkisesti? Minusta tällainen puhe on hyvin kummallista, ja en ymmärrä, miksi tässä salissa kyettäisiin määrittelemään, millaista rakkautta ja millaista välittämistä me sallimme tässä maassa.

¹⁴ **Kirsi Ojansuu /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vastata ed. Räsäselle, kun hän sanoi, että Kirkkohallitus on antanut kielteisen kannan. Hain monisteen, jossa on nimenomaan suora lainaus tästä tekstistä: "Kirkkohallitus katsoo, että erilaisissa yhteistalouksissa asuvien oikeudellista ja taloudellista asemaa tulee kehittää. Ratkaisuja voitaisiin etsiä mallin pohjalta, jossa pysyväisluontoisesti yhteistaloudessa asuvat voivat rekisteröidä kumppanuutensa. Asuinkumppanuuden rekisteröintimallin tulee olla neutraali siten, että se ei ole sidottu seksuaaliseen suuntautuneisuuteen, ja sen tulee selvästi poiketa avioliitosta." Tämä lakiesitys on sen mallin mukainen.

¹⁵ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Koskiselle ja ed. Ojansuulle totean tästä kirkon kannanotosta, että kirkon pääasiallinen kritiikki oli nimenomaan siinä, että se esitys, joka heille esitettiin, lähti liikkeelle homoseksuaalisen käyttäytymisen ja poikkeavuuden pohjalta. Kirkko esitti nimenomaan neutraalia mallia, että jos haluttaisiin selkeyttää yhteiselämän päättymiseen liittyviä ongelmia, niin lainsäädännön tulisi koskea myös esimerkiksi sisarusten välisiä suhteita, joita se ei tässä mallissa koske, tai muiden ystävyksien välisiä suhteita, jos he asuvat samassa taloudessa. Eli tässä on aivan eri lähtökohta kuin tässä kirkon esityksessä.

Ed. Haataiselle haluan todeta, että en rinnastanut todellakaan inestisiin tätä esitystä enkä näitä suhteita, vaan totesin sen, että meidän avioliittolainsäädäntömme perustana on ollut se, että kahden täysi-ikäisen lähisukulaisen inestisuhdetta ei haluta hyväksyä samoin kuin ei myöskään moniavioisuutta. (Ed. Haatainen: Mitä tekemistä sillä on tämän kanssa?) — Niillä on se tekeminen, että avioliittolainsäädännössä on aina kysymys

arvoista ja valinnoista, arvovalinnoista. Mielestäni sen vuoksi (Puhemies koputtaa) on oikeutettua myös lähteä siitä liikkeelle, että miehen ja naisen välinen suhde on se, jonka pohjalle avioliittolainsäädäntö ja perhelainsäädäntö rakentuvat.

¹⁶ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd**: Arvoisa puhemies! Jo kolmannen kerran nousen tässä samassa asiassa puhumaan. Ei ole mennyt perille puheeni vieläkään. Eli vielä kolmannen kerran tämä lainsäädäntö on tuotu tänne eduskuntaan. Tähän saakka on aina voitu estää. Aina on löytenyt selkäranka kansanedustajilta lakivaliokunnassa tai täällä istuntosalissa. Näitä lakialoitteita näin ollen ei ole hyväksytty. Entinen ministeri esti lainsäädännön. Sitten oli myöskin välissä muita ministereitä, jotka estivät lainsäädännön tuomisen.

Haluan pöytäkirjoihin muutamia asioita tuoda omalta kannaltani esille. Haluan sanoa, että täällä puhutaan paljon, että pitää olla suvaitsevainen, mutta pitää myöskin muistaa, että meitä on erilaisia ihmisiä olemassa. Myöskin kristittyjä kohtaan on oltava suvaitsevainen.

Totean ensiksi, että tämä parisuhdelakiesitys valitettavasti on hataralla pohjalla. Perustelen sitä omalta puoleltani. Raamattu ja nimenomaan Uusi testamentti korostaa perhettä Jumalan sääntämyksenä ja yhteiskunnan peruspilarina. Useissa Raamatun kohdissa, joita en aio luetella, koska tämä ei ole mikään kirkko, siksi en luettele niitä, on todettu perheen runkoon mies ja vaimo, eri sukupuolet, he saavat lapsia ja kasvattavat heidät. Näin lapsille muodostuu jo syntymä- ja kasvukodista perheen malli, johon kuuluu isä ja äiti. Jotta yhteiskunnan peruspilari voi säilyä, tämän mallin siirtäminen sukupolvesta toiseen on tärkeää. Siksi Uusi testamentti tuomitsee paitsi uskonnolliselta pohjalta myös yhteiskunnalliselta kannalta muut sukupuolisuhteet. Teksti ei puhu kaikista asioista, mutta kuitenkin siellä on todettu homo- ja lesbosuhteista aika tiukasti. Näissä kohdissa asiaa käsitellään nimenomaan yhteiskunnan kannalta: Timoteus- ja Pietarin kirjeet.

Homo- ja lesbosuhteet ovat Raamatun kannalta luonnottomia, näin myös luomakunnan yleisen lainalaisuuden kannalta. On selvää, että jos ihminen ei usko Jumalaan eikä Raamattuun, Jumalan sanaan, hän ei halua alistua Raamatun normeihin eikä häntä voida siihen pakottaa, koska meillä Suomessa on uskonnonvapaus. Kuitenkin

Uuden testamentin eettiset ja perhettä koskettavat ohjeet ovat historian kulussa osoittautuneet kestäviksi. Niitä on syytä kunnioittaa lainsäädännössä, koska tähänkin asti lakimme ovat perustuneet Raamatun peruseräpäätteisiin. Tältä säädännölliseltä pohjalta siirtyminen osoittautuu ennen pitkää tuhoisaksi, jos me muutamme nyt, että lähdemme tekemään parisuhdelakiesitystä.

Jokaisella on tietysti oikeus valita elämäntapansa, mutta ei ole syytä lainsäädännöllä vahvistaa tällaista luonnotonta elämäntapaa. Suhteiden virallistaminen olisi yhteiskunnan kannanotto luonnottoman elämäntavan puolesta ja olisi erityisesti lasten kannalta tuhoisaa. Tutkimuksissa on vedottu moniin asioihin ja on todettu, että homoseksuaalisuus olisi perimä, jolle ihminen ei voi mitään, mutta tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, koska ei ole saatu virallisia vastauksia tämän suuntaisista väittämistä.

Heikkous homouteen minun mielestäni ei voi periytyä, mutta homous elämäntapana on valinta. Siis ihminen tekee valintoja. Hän tekee itse ne valintansa. On valitettavaa, jos näitä valintoja tehdään näin. Perimähäiriö pahennetaan joko itsensä tai toisten toimesta häiriökäyttäytymiseksi. Nyt, jos yhteiskunta laillistaa tällaisen häiriökäyttäytymisen, tällä linjalla ei löydy peräseinää, vaan monet muutkin häiriökäyttäytyjät voivat vaatia elämäntapansa laillistamista. Silloin kun ihmisen seksuaalinen suuntautumistasapaino on järkkynyt, hän tarvitsee tukea ja ymmärrystä, mutta tätä tukea ei anneta laillistamalla häiriötila. Sen sijaan minuuden eheytyminen on auttanut monta homoseksuaalia normaaliin perhe-elämään. Näin lapset ovat saaneet vanhemmat, mitkä he tarvitsevatkin. Lapsi tarvitsee nimenomaan eri sukupuolta olevien sekä isän että äidin mallin eikä vain toista.

Arvoisa puhemies! Minä vetoan maltillisesti tässä, että Suomen kansanedustajat eivät tässä asiassa mene niitten eurooppalaisten maiden mukana, jotka ovat omalta osuudeltaan vieneet siunauksen maaltansa. Minä sanoudun irti tästä lainsäädännöstä julkisesti tällä paikalla. En tule hyväksymään tätä rekisterilainsäädäntöä enkä halua, että minun kauttani meidän maaltamme menee siunaus. Sen johdosta halusin tuoda esille nämä kannanotot. En halua täällä esiintyä minään moralisoijana enkä esiintyä muutenkaan ketään tuomitsevana, koska minä en ole tuomitsija. Jumala tuomitsee ihmisen. Jumala tuomitsee jokaisen tekojensa mukaan.

Arvoisa puhemies! Toivon, että järki ja sydän voittavat tämän lakiesityksen, että tätä ei hyväksytä.

¹⁷ **Tanja Karpela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen sanoi, että homoseksuaalisuus olisi valinta. Meilläähän ei ole tarkkaa tietoa siitä, miksi joku on homoseksuaali. On esitetty perimää, geeniperimää, tai kasvusta, mutta varmaa tietoa meillä ei tästä ole. On aivan sama, että kysyisimme, miksi jollakulla on viisi sormeaa. Jos joku tuntee näin, hän tuntee näin.

Mielestäni tuo esitys on varsin kannatettava juuri siitä syystä, että eihän tämä rekisteröinti ole kirkon kanssa sidoksissa. Päinvastoin se on kannatettava siitakin syystä, että tämä kaksinaismoralismi tässä yhteiskunnassa loppuisi.

¹⁸ **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erityisesti pyysin vastauspuheenvuoron sillä perusteella, että olemme kuulleet nyt kaksi oikein parasta puheenvuoroa, mitä asian sisällön ja suvaitsevaisuuden suhteen on olemassa. Olen vakuuttavan varma siitä, että ne molemmat pitävät sisällöltänsä sen mielialan, sen tunteen ja sen suvaitsevaisuuden, mikä Suomen kansan ehdottomalla enemmistöllä tässä asiassa on olemassa. En aseta niitten edustajien mielialaa ja ajatusmaailmaa kyseenalaiseksi, koska kovasti ovat hyökänneet ja hyökkäävät näitä puheenvuoroja vastaan, vaan haluan tuoda sen erinomaisuuden ja hyvän näköalan, joka näissä molemmissa on olemassa. Toivottavasti se sikiää tässä eduskuntasalissakin niin, että tästä syntyy sen tyyppinen päätös kuin näissä puheenvuoroissa on toivottu.

¹⁹ **Kirsi Piha /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua väheksyä kenenkään uskontoa enkä Raamattuakaan, mutta täytyy huomauttaa, että jos me Raamattua kirjaimellisesti tulkitsisimme, muun muassa naispappeus ei olisi mahdollista. Uskon, että tässä salissa olemme sitä mieltä, että se ei olisi Suomelle kunniaaksi.

Usein keskustelussa tulee, kuten ed. Tykkyläiselläkin tuli, lasten näkökulma esille. Nyt täytyisi siinä muistaa, että nämä parit ovat jo olemassa ja näillä pareilla on jo lapsia, jotka elävät näissä perheissä. Nämä lapset joutuvat usein kiusaamisen ja syrjimisen kohteiksi. Silloin juuri voi sa-

noa, että erityisesti näiden lasten näkökulmasta se, että yhteiskunta hyväksyy samaa sukupuolta olevan perheen mallin, on ensiarvoisen tärkeää. Toivon, ettette puhuisi lasten suulla silloin, kun kyseessä ovat omat ahdasmieliset asenteet.

Vielä Suomen kansasta haluan sanoa, että kaksi kolmasosaa viimeisen tutkimuksen mukaan hyväksyy nämä liitot ja jokaisen puolueen kannattajista yli puolet.

²⁰ **Anni Sinnemäki /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Piha otti jo esille sen, minkä halusin sanoa ed. S. Lahtelalle: Suomen kansa hyväksyy nämä liitot. En itse edes kuulu kirkkoon, mutta tuntuu, että ymmärrän Raamatua ja sen sanoman perusvirettä paremmin kuin monet kristityt. Kysymys siellä kai on nimenomaan rakkaudesta ja suvaitsevaisuudesta, ja ihmisten suhde Jumalaan on heidän oma asiansa. Silloin ei pitäisi puuttua siihen, miten muiden ihmisten suhteita rekisteröidään yhteiskunnassa. Sillä ei pitäisi olla sen kanssa tekemistä.

²¹ **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Salissa on keskusteltu viime vuoden aikana monta kertaa suvaitsevaisuudesta. Minusta tuntuu, että tässä on jossakin tapauksessa osalla eduskunnastakin hiukan pallo hukassa. Me olemme puhuneet ulkomaalaislain yhteydessä siitä, että kun romaneja tulee maalta, mereltä ja ilmasta tähän valtakuntaan, meidän pitäisi ottaa kaikki vastaan ja elättää heidät tässä valtakunnassa. Meidän rahkeemme eivät siihen riitä. Me olemme keskustelleet siviilipalvelusmiesten asemasta. Meidän on valitettavasti pidettävä tämän valtakunnan turvallisuudesta huolta.

Nyt puhutaan edelleen suvaitsevaisuudesta. Homot eivät tee keskenään lapsia. Lesbot eivät tee keskenään lapsia. Meiltä loppuvat suomalaiset tästä valtakunnasta tällä vauhdilla, jos tähän suuntaan mennään. (Naurua) Nyt ollaan jo huolissaan työvoimapulasta tänä päivänä. Pitäisi kai näitä romaneja sitten tuoda tekemään töitä, mutta he eivät halua tehdä töitä.

Varmaan palaan tähän asiaan sitten jatkossa, mutta suvaitsevaisuuskeskustelu on tässä salissa monta kertaa herättänyt minussa jo aika ihmeellisiä tuntemuksia siitä, mitä kaikkea voidaan suvaitsevaisuuden varjolla olla valmiita tekemään. Tämä on yksi hyvä esimerkki siitä, (Puhemies

koputtaa) jolloin romutetaan kaikki vanhat hyvät periaatteet.

²² **Pia Viitanen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan äskeisestä puheenvuorosta tuli vain mieleen mielenkiintoinen kysymys, kun itse elän heterosuhteessa ja olen ollut naimisissa kolme vuotta eikä minulla ole lapsia: Onko nyt ed. Mäki-Hakolan mukaan oma liittoni jollakin tavalla epäpyhä tai epätoivottava?

²³ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin jättänyt sanomatta sen, että olen saanut mahdollisuuden auttaa sellaisia ihmisiä, jotka ovat homoja. Heistä ovat jotkut päässeet pois tästä niin sanotusta häiriötilasta. Minulla on jonkinlaista kokemusta tässä asiassa.

Sitten sanoisin myöskin, että en ole tunnettu ahdasmielisenä kristittyinä. Olen tunnettu aika suvaitsevaisena kristittyinä, mutta omat kannat minulla on oikeus täällä sanoa.

Mitä tulee ed. Karpelan puheenvuoroon, toetaan, että meillä on varmasti erilaiset moraalikäsitkset keskenämme.

²⁴ **Outi Ojala /vas**: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, Suomi on viimeisenä Pohjoismaana monien vaiheiden ja useiden vuosien jälkeen saamassa lain kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta. Vuonna 93 tein ensimmäisen lakialoitteen.

Vaikka hallituksen lakiesityksessä nyt onkin eräitä puutteita, joista pahin on lasten aseman jättäminen huomiotta, pidän kuitenkin hyvin tärkeänä, että olemme vihdoin tämän hallituksen esityksen tänne saaneet. Laki on monella tapaa merkittävä. Ensinnäkin hyväksymällä lain eduskunta osoittaa kunnioittavansa lesbojen ja homojen ihmisoikeuksia ja hyväksyvän heidät oikeuksiltaan tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä. Toiseksi laki antaa kahdelle naiselle tai kahdelle miehelle mahdollisuuden saada parisuhteensa virallistamisella osakseen sitä suojaa, jota muille parisuhteille annetaan, ja myös ottaa vastaan parisuhteeseen liittyviä velvollisuuksia. Kyse on siis oikeuksista ja velvollisuuksista. Kyse ei ole siis vain ja ensisijaisesti taloudellisesta yhteenkuuluvuudesta. Rakkaudelle ja huolenpidolle rakentuvalla suhteella on ihmiselle paljon suurempi merkitys. Kolmanneksi haluaisin vielä todeta, että laki helpottaa monin tavoin

arkipäivän asioiden hoitamista jo yksin sen vuoksi, että se tekee parisuhteensa virallistaneista osapuolista toistensa lähimpiä omaisia.

Asiaa on siis tarkasteltava siitä näkökulmasta, että kysymys on yhteiskunnallisesta ja maallisesta, oikeudellisesta järjestelystä. Se ei siis ulotu kirkkojen toimialueelle eikä edellytä niiltä mitään. Kirkot itse ratkaisevat, miten ne ottavat huomioon jäseniään esimerkiksi kirkon suhteissa. Haluaisin todeta, että kenelläkään täällä ei ole oikeus esiintyä yksinomaan kirkon tulkkina tai kirkon edustajana. Kirkon piirissä on lukuisasti eri tavalla asiasta ajattelevia, ja haluaisin vain ed. Räsäsellekin todeta, että olisi teidänkin hyvä tutustua Yhteys-ryhmään, joka on lähestynyt meitä kansanedustajia. Täällä on nimekkäitä henkilöitä, vararehtori Raija Sollamo, Martti Lindqvist, Mikko Juva ja monia muita, jotka haluavat tuoda esille selkeästi sen, että kirkon piirissä on erilaisia näkemyksiä.

Haluan myöskin todeta sen, että esimerkiksi Ruotsin kirkossa on jo hyväksytty sellainen kaava, jossa pari voi saada erillisen siunauksen. Kirkko on siis hyväksynyt tämän. Tähän meillä kirkko ei ole vielä valitettavasti valmis.

Ehkä tässä keskustelussa on taas syytä korostaa sitä, ettei laki ota keneltäkään mitään pois eikä pakota ketään mihinkään. Se ei velvoita parisuhteessa eläviä naisia tai miehiä virallistamaan suhdettaan. Heteroita se ei estä perustamasta perhettä ja solmimasta avioliittoa tai olemasta solmimatta niitä. Tanskassa vastaava laki on ollut voimassa pian 12 vuotta, eikä Tanskassa sen paremmin kuin Norjassa tai Ruotsissakaan ole koitunut perheinstituution tuhoa eikä muutaakaan yhteiskuntamoraalin rappeutumista parisuhdelain takia. Ne, jotka maalailevat kauhukuvia, voisivat miettiä myöskin perheiden tilannetta heteroperheissä eikä vain tuoda esille ongelmia mahdollisen lain ja samaa sukupuolta olevien perheiden osalta.

Haluan todeta myöskin sen, että havaitsin piispa Ilkka Kantolan sanoneen viime sunnuntain Helsingin Sanomissa, että "pienen vähemmistön asemaa parantavaa lakimuutosta ei tarvitse nähdä merkittävänä uhkana perinteiselle parisuhteelle ja perheelle". Hänen mukaansa "varsinainen syy avioliittojen ja perheiden särkymiseen löytyy työelämän ja yksilön itsensä toteuttamisen vaatimuksista". Minua loukkaakin varsin syvästi se tapa, jolla eräät täälläkin ja muualla itseään

kristillisiksi kutsuvat yhteisöt ja yksityiset henkilöt pyrkivät leimaamaan lesbot ja homot persoonallisuudeltaan häiriintyneiksi, kasvattajina kyseenalaisiksi ja kaiken kaikkiaan ihmisinä meitä muita syntisemmiksi ja kelvottomammiksi.

Itse tunnen monia lesboja ja homoja, myös lapsiperheitä, enkä voi tunnistaa heissä niitä leimoja, joita saamissamme viesteissä lesboihin ja homoihin lyödään. Useimmat heistä ovat ihmisinä vahvoja, ja heidän täytyykin olla aika vahvoja, että he kestävät tällaisen. Kaikki eivät kuitenkaan ole yhtä vahvoja. Leimaajat ottavat itselleen vastuun, jota he eivät kykene kantamaan, jos ja kun joku murtuu heidän leimakirveittensä iskusta.

Nimimerkki Työmies kirjoitti Savon Sanomien yleisönosastossa kolmisen viikkoa sitten: "Homojen kivittäjien tarkoituksena on vahingoittaa toista. Jokainen kivi osuu tuntevaan, arvokkaaseen, elävään ihmiseen ja loukkaa syvästi." Voi vain kuvitella, miltä lesboäidin tai homoäidin lapsista tuntuu, kun hänen vanhempansa leimataan kelvottomaksi ihmiseksi, tai homoseksuaalisen lapsen vanhemmasta, kun hänen lapsensa joutuu julkisuudessa kaltoin kohdeksi.

Sivistyneessä yhteiskunnassa meidän tulee oppia kunnioittamaan toista ihmistä sellaisena kuin hän on, hyväksymään hänet ihmisenä. Samoin meidän tulee hyväksyä se tosiasia, että yhteiskunnassa on erilaisia kulttuureita ja elämäntapoja, joilla on olemassaolon oikeus. Edellytyksenä tietysti on, että kukaan ei omalla toiminnallaan tai elämäntavallaan vahingoita tai alistu toista eikä riko niitä lakeja tai säännöksiä, jotka muodostavat puitteet yhteiskunnan toimivuudelle. Meillä ei ole oikeutta julistaa toista rikkinäiseksi ja eheytyä vaativaksi ja ryhtyä ulkopuolelta peukaloimaan toisten elämää.

Toivon, että lakiesityksen valiokuntakäsittelyssä voidaan vielä pohtia muun muassa nimikysymystä. Nythän meillä on paradoksaalinen tilanne: Avioliitossa voi valita ja säilyttää oman nimensä, mutta parisuhteen virallistamisen jälkeen näin ei voitaisi tehdä.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että käydään laaja keskustelu jälleen kerran tästä asiasta. Toivon, että tämä eduskunta kykenee arvokkaasti ja asiallisesti käymään tätä keskustelua. Edelliseltä kaudelta täytyy sanoa, että muistot eivät ole kovin hyviä. Siitä huolimatta, että meillä on erilaisia näkemyksiä, voimme säilyttää asiallisuuden.

²⁵ **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli hyvä, että ed. Ojala ansiokkaassa puheenvuorossaan otti esille nimikysymyksen. Olen erityisesti huolestunut, että monet aviovaimot eivät suostu ottamaan avioliittoon mennessään miehen sukunimeä.

Mutta puheenvuoron pyysin tässä asiassa sen takia, että ed. Ojala puheenvuorossaan viittasi syvästi asiaan, että lakiesityksessä olisi kysymys jollakin lailla ihmisoikeuskysymyksistä. Käsitteäkseni ihmisoikeuskysymykset eivät liity mitenkään tähän lakiin, eikä tietääkseni kukaan lakiesityksen vastustajista ole asettanut kyseessä olevien henkilöiden ihmisoikeuksia kyseenalaisiksi. Siinä mielessä olen joko kuullut väärin tai on sanottu väärin tai olen ymmärtänyt koko asian täysin väärin.

²⁶ **Tanja Karpela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää ed. Ojalaa erittäin asiallisesta ja hyvästä puheenvuorosta. Mielestäni hyväksymällä esityksen sanomme vain ääneen sen, mikä on ollut olemassa ja tulee aina olemaan.

Mitä tulee ed. Tykkyläisen moraalikäsitteisiin, hänen puheenvuoronsa kuultuani toivon todella, että suvaitsevaisuutemme ja moraalikäsitteemme on erilainen.

²⁷ **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän on syytä kunnioittaa toistemme mielipiteitä, koska tässä ne joka tapauksessa jakaantuvat ja on turha ketään syytellä. Kyse on asiasta.

Ed. Ojalan perustelujen logiikka jollakin tavalla järkkyy siinä mielessä, kun hän puhui lapsista. En nimittäin usko, että jos on homo- tai lesboavioliitto, siinä pystyy syntymään lapsia. Sen takia ainakin ihan puhdasoppisesti ei tällainen voi olla mahdollista.

Kaiken kaikkiaan kyse on yhteiskunnan arvo- ja perinteiden kysymyksestä. Lainsäädäntömme on rakentunut perinteiselle perhekesitykselle. Valitettavasti se perhekesitys on horjunut jossakin. Siellä voidaan pahoin, niin kuin on todettu. Mutta näen, jotta missään tapauksessa samoja säännöksiä, mitkä on perinteisesti perhettä suojaamaan ja mitä kaikkea, perintösuhteita ja näitä, luomaankin järjestetty, ei pidä ulottaa toisen tyyppiseen perhekesitykseen.

²⁸ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen varsin tietoinen minäkin Yhteys-liikkeen toiminnasta kirkon sisällä, mutta korostan sitä, että se ei kylläkään edusta kirkon kantaa. Lähes 90 prosenttia suomalaisista kuuluu kirkkoon tai eri kirkkoihin, joten kyllä kirkon sisältä löytyy monenlaisia näkemyksiä. Kirkon virallinen kanta ilmenee siitä lausunnosta, jonka Kirkkohallitus antoi reilu vuosi sitten, ja se oli selkeän kielteinen tämän tyyppiselle esitykselle.

Haluan vielä selventää sen, että ymmärtääkseni täällä ei kukaan ole pyrkinyt puuttumaan ihmisten yksityiselämään tai siihen, mitä he tekevät keskenään. Kun puhutaan avioliitosta tai kun puhutaan virallistetusta parisuhteesta, silloin on kysymys julkisesta instituutiosta, johon meillä on sekä oikeus että velvollisuus puuttua ja siitä keskustella.

²⁹ **Ismo Seivästö /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tunnista itseäni enkä monta muutakaan tähän lakiesitykseen kriittisesti suhtautuvaa siitä väitteestä, että olisimme kieltämässä näiden ihmisten ihmisoikeudet ja ihmisarvon. En itse ainakaan edusta tällaista kantaa enkä usko, että kukaan tässä salissa.

Sen sijaan ed. Ojalan puheenvuorossa oli pieni ristiriita siinä, että hän sanoi, että tämän lain hyväksyminen ei vaikuta mitenkään kirkon elämään. Hetken kuluttua hän kuitenkin viittasi siihen, mitä Ruotsissa on tapahtunut, että on tehty tietynlainen kaava juuri näitä ihmisiä varten. Jos tämä hyväksytään, Suomessakin tämä tulee vaikuttamaan kirkon elämään.

³⁰ **Kirsi Piha /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppo Lahtela oli hyvin huolestunut nimiasista. Minäkin olen hyvin huolestunut siitä, että nuoret miehet usein avioliittoon mennessään eivät suostu ottamaan aviovaimonsa nimeä. (Naurua)

Sen sijaan ed. Esa Lahtela ihmetteli ed. Ojalan logiikkaa. Nythän kysymys on niistä lapsista, jotka näillä pareilla on jo, esimerkiksi edellisistä liitoista syntyneitä lapsia, jotka elävät näiden parien keskuudessa. Hyvä Esa Lahtela, niinkin hunningolla yhteiskuntamme on, että lapsia voi syntyä jopa liiton ulkopuolellakin.

³¹ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on nyt syytä, että edusta-

jat Seivästö ja Seppo Lahtela paneutuvat jonkun ihmisoikeusjuristinkin kanssa näihin asioihin hieman tarkemmin, jos teidän on vaikeaa ymmärtää tätä ihmisoikeusnäkökulmaa. Jos te ette ole oppineet sitä vielä ymmärtämään, minä en varmasti tämän minuutin aikana sitä teille ehdi tuoda esille.

Haluaisin kuitenkin nyt todeta, että pahinta minusta juuri on, että tässä hyvin voimakkaasti halutaan seksuaalisuus tuoda esille. Avioliittoon mentäessä ei kukaan vaadi mitään takeita tai selvitystä siitä, onko seksuaalista kanssakäymistä vai ei. Mutta erityisesti nyt nimenomaan kristillisistä piireistä, jotka vastustavat tätä lakiesitystä, koko ajan luodaan seksuaalisuuteen liittyviä mielikuvia hyvin vahvasti. (Välihuuto) Mutta tässä hän asetetaan eriarvoiseen asemaan ihmisiä. Se on ihmisoikeuskysymys. Jollakin tavalla leimataan nimenomaan homoja ja lesboja toisen luokan ihmisiksi, vähempiarvoisiksi ihmisiksi. Sitä hän te teette.

³² **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Seppo Lahtelalle: Kuten ed. Outi Ojalakin jo viittasi, sekä kansalaisten yhdenvertaisuus että oikeus välttyä syrjinnältä ovat sekä kotoisia perusoikeuksia perustuslain mukaan että kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaan kaikille kuuluvia ja taattavia oikeuksia.

Sisäisen adoption kysymys on todella hankala. Siinä ovat tavallaan vastakkain biologinen vanhemmuus ja sosiaalinen vanhemmuus. Laajemmin hyväksyttävää yhteiskunnassa on se, että tällainen perustuslainsäädäntö kirjoitetaan biologisen vanhemmuuden perusteella. Tässä vaiheessa ei ole ollut edellytyksiä lähteä laventamaan suoraan vanhemmuutta samaa sukupuolta oleviin pariin.

³³ **Kirsi Ojansuu /vihr:** Arvoisa puhemies! Olin ilahtunut, kun valtiopäivien avajaiskeskustelussa sekä tasavallan presidentti Tarja Halonen että te, arvoisa puhemies, nostitte tämän parilain yhdeksi näiden valtiopäivien tärkeimmistä asioista. Tiedämme, kuinka monin eri tavoin perhe suhde vaikuttaa lainsäädännön kautta yksilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Verotus, eläkkeet ja perinnönjako ovat kaikki jollain tavoin riippuvaisia siitä, millaisessa perhesuhteessa ihmiset elävät. Keskellä arkista elämää kohtaamme myös yllättävän tärkeän lähiomaisen käsitteen. Tästä

riippuu muun muassa se, minkälaisia tietoja sairaala antaa tapaturman tai sairauden sattuessa.

Samaa sukupuolta oleva elämäkumppani ei nykyään voi saada samaa oikeudellista suojaa, jonka heteroparit saavat solmittuaan avioliiton. Tämän valinnanmahdollisuuden kieltäminen homo- ja lesbopareilta on ihmisarvon ja perustuslain hengen vastainen, ja se on tässä ongelman ydin. Kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei ole asiallisia syitä sille, että samaa sukupuolta olevat parit jätetään perhesuhteita säätelevän lainsäädännön ulkopuolelle. Kun homo- tai lesbopari voi virallistaa suhteensa, on se viesti siitä, että myös heidän parisuhteensa ansaitsee yhteiskunnan kunnioituksen ja arvostuksen.

Arvoisa puhemies! Suomella on vielä pitkä matka tehtävänä omien vähemmistöjensä kansalaisoikeuksien kohentamisessa. Suomessa homoseksuaaliset teot olivat rangaistavia vuoteen 1971 asti ja vasta vuonna 95 syrjintä homoseksuaalisuuden perusteella tuli rangaistavaksi. Olemme ottaneet pieniä askelia ja hitaasti.

Minulle kysymys parisuhteen virallistamisesta on kysymys ihmisoikeuksista, ihmisten tasa-arvoisesta kohtelusta. Tiedän ja olen huomannut, että moni pohtii kysymystä Raamatun kautta tukeutuen tietynlaiseen Raamatun tulkintaan etsien sieltä vastausta tämän päivän yhteiskunnalliseen kysymykseen. Sekä Vanhasta että Uudesta testamentista löytyy tekstejä, joissa homo-suhteista kirjoitetaan varsin kielteiseen ja tuomitsevaan sävyyn. Siitä huolimatta raamatuntutkijat ja kristityt ovat erimielisiä siitä, mikä on näiden tekstien perimmäinen viesti meidän ajallemme. Vanhojen tekstien tulkinnat ovat vahvasti sidoksissa Raamatun tulkintatraditioihin, yksilön omaan arvomaailmaan ja ympäröivään yhteiskuntaan.

Ed. Outi Ojala jo kertoi, että joukko luterilaisen kirkon teologeja ja maallikoita on perustanut Yhteys-liikkeen. Siihen kuuluvat muun muassa arkkipiispa Mikko Juva ja Helsingin yliopiston vararehtori, teologisen tiedekunnan professori Raija Sollamo ja teologian tohtori, dosentti Martti Lindqvist sekä lukuisa joukko muita yhteiskunnallisia ajattelijoita. He edustavat sitä kristillistä näkemystä, että evankeliumi sulkee piiriinsä myös seksuaaliset vähemmistöt, kuten homot, lesbot, bi- ja transseksuaalit, täysivaltaisina ihmisinä ja kirkon jäseninä. Liike katsoo, että Raamatusta ei voida selvästi osoittaa kohtaa, joka tuomitsee sitoutumiseen ja kunnioitukseen perustu-

van uskollisen parisuhteen samaa sukupuolta olevien välillä. Kaikki kielteiset maininnat Raamatusta liittyvät lähinnä seksuaalisen holtittomuuden, prostituution ja hyväksikäytön torjumiseen.

Olen ottanut lehtien palstoilla osaa keskusteluun parilaista ja yllätynyt vastustajien fanaattisuudesta. Minulle on toivottu kuolemaa ja jopa roviolla polttamista. Olen keskustelussa ymmärtänyt jotain siitä, miltä homoista ja lesboista on tuntunut tämä asiattomaksi käyvä keskustelu.

Huolimatta uskonnollisista näkemyseroista meidän tulisi kyetä ymmärtämään parilainsäädännön juridinen ja arkinen luonne. Koska avioliittolainsäädäntöä ei olla muuttamassa, ei parisuhteen virallistaminen ole avioliitto eikä anna oikeutta kirkolliseen vihkimiseen, ja tähän on puhtaasti kirkon sisäinen asia.

Virallistamistoimitus on koruton sinällään. Siinä allekirjoitetaan virallistamista koskeva asiakirja siviilivihkimiseen oikeutetun viranomaisen luona. Tosin itse olisin suonut hieman enemmän juhlavuutta tähän virallistamiseen hetkeen. Ei kai se olisi ollut keneltäkään pois, että pari olisi esimerkiksi sanonut ääneen julkisen tunnustuksen. En oikein pysty ymmärtämään logiikkaa, joka johti muovaamaan tilaisuudesta ulkoisesti siviilivihkimistä arkisemman tapahtuman. Tämä tuntuu pelkältä kiusanteolta. Virallistamisen syvintä merkitystähän tämä ei muuta. Sen tietävät sydämessään ne ihmiset, jotka tässä toisiinsa sitoutuvat.

Toinen hallituksen esityksen kummallisuus on, että homoparit eivät virallistamisen kautta saa oikeutta toistensa sukunimeen, vaan nimenmuutosta pitää erikseen hakea lääninoikeudelta. Hallitus on pyytänyt eduskuntaa sanomaan nimilakiin oman mielipiteensä, ja lakivaliokunnan onkin perusteellisesti mietittävä tätä seikkaa. Minusta nimenmuutoksen haettaminen erikseen on pelkkää rahastusta, enkä näe yhteisen sukunimen epäämiseksi perusteita.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan pohjata sitä, minkälaiseen tilanteeseen hallituksen esitys jättää parisuhteensa virallistaneiden vanhempien kanssa elävät lapset. Lakiesitys ei paranna millään tavalla lasten asemaa kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman perheessä. Olisin toivonut, että lakiin olisi sisällytetty oikeus niin sanotusti sisäiseen adoptioon. Sisäisellä adoptiolla tarkoitetaan mahdollisuutta ottaa lapseksi elämänkumppanin lapsi. Ilman tätä erityisesti

lapsen oikeudet ei-synnyttäneeseen vanhempaan pysyvät heikkoina. Lapsi ei esimerkiksi voi periä tätä vanhempaa, eikä häntä katsota lähiomaiseksi. Lähiomaisuuden puuttuessa lapsella ei ole oikeutta tietoihin tapaturman tai sairauden sattuessa. Hän ei myöskään voi vaikuttaa vanhemmaksi mieltämänsä ihmisen hoitamiseen esimerkiksi dementiahoidossa.

Näen, että sisäinen adoptio on perusteltua silloin, kun lapsella ei ole muita vanhempia ja lapset ovat syntyneet parin perheeseen. Lapsia on lähinnä naispareilla, jolloin lapsi on tavallisimmin saanut alkunsa insemiatiolla. Tällöin vanhemmat ovat yhdessä toivoneet ja kasvattaneet lasta. Kuitenkin vain toinen vanhemmista on juridisesti lapsen vanhempi. Silloin kun lapset ovat edeltäneistä heterosuhteista (Puhemies koputtaa), lapsella on jo kaksi vanhempaa, eikä sisäinen adoptio kumoa tätä vanhemmuutta.

Pohjoismaista Islannissa ja Tanskassa samaa sukupuolta olevilla pareilla on mahdollisuus perheensisäiseen adoptioon, ja Norjassa on ministeriö esittänyt sisäisen adoption sallimista. Pohjoismaat ovat korjaamassa perustellusti omien parilakiensa puutteita. Ruotsissa on nyt tehty kaikkein kattavin työ tässä. Toivon, että tämä huomioidaan lakivaliokunnan käsittelyssä. (Puhemies koputtaa)

Suomessa oikeusministeriön asettama työryhmä päätyi mietinnössään toteamaan, ettei lapsen edun periaate vaadi sitä, että mahdollisuus yhteisadoptioon tai perheensisäiseen adoptioon evätään lainsäädännössä. Lapsen edun kannalta on näet riittävää, että kysymys siitä, edistääkö adoptio lapsen parasta, selvitetään hänen osaltaan yksilöllisesti ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Ojansuu, nyt on 7 minuuttia jo kaukana takanapäin!

Puhuja: Viimeiseksi haluan lukea yhden otteen saamastani kirjeestä: "Meillä on 28. vuosi meillä ..."

Puhemies (koputtaa): Sen voi lukea myöhemmässä puheenvuorossa. Tämä puheenvuoro on nyt käytetty.

³⁴ **Riitta Prusti /sd:** Arvoisa puhemies! Vihdoinkin, monien vaiheiden jälkeen, samaa sukupuolta olevien parisuhdelaki on meillä käsittelyssä. Ministeri Koskinen esitteli asiaan liittyvää

historiaa, enkä puutu siihen. Totean vain, että vuosien pallottelu on antanut erikoisen kuvan suomalaisesta suvaitsevaisuudesta.

Kuten täällä on todettu, muissa Pohjoismaissa lainsäädäntö on jo vuosia ollut pidemmälle menevää kuin meillä nyt esitetään. Eikä vain Pohjoismaissa vaan muuallakin Euroopassa ja Yhdysvalloissa lainsäädäntö on antanut mahdollisuuden samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteen rekisteröimiseen. Ilolla on todettava, että hallitus on viimeinkin saanut esityksensä valmiiksi. Kaikilla hallituksen ministereillä ei ilmeisesti kuitenkaan löytynyt riittävästi rohkeutta, kun lakiesitykseen ei ole otettu mukaan keskeistä asiaa, oikeutta perheensisäiseen adoptioon. On haluttu ummistaa silmät todellisuudelta, unohtaa, että samaa sukupuolta olevien perheissä on lapsia. Näillä lapsilla on oltava oikeus myös toiseen vanhempaansa, jonka kanssa he elävät ja kasvavat.

Lapsen edun unohtaminen, samalla kun muuten halutaan parantaa lesbo- ja homoparien taloudellista turvallisuutta, ihmetyttää. Kysynkin, miten voidaan jättää laillistamatta lapsen oikeus saada vanhemmakseen biologisen äitinsä elämäkumppani, toinen sosiaalinen vanhempi. Lesbopari tekee yhdessä päätöksen hankkimaan lapsen, tai toisella voi olla omia lapsia jo parisuhteen alkaessa. Näille lapsille ei nyt haluta myöntää virallista asemaa. Näissä perheissä elävien lasten oikeudellinen, taloudellinen ja sosiaalinen asema vahvistuisi, kun lapseksi ottaminen olisi mahdollista. Keneltä tämä olisi pois, ketä tämä loukkaa? Lasta, vain ja ainoastaan lasta. Siksi luotankin, hyvät kansanedustajatoverit, teihin, jotka täällä niin useasti korostatte, miten tärkeää on lapsen edun huomioiminen ja lasten oikeuksien toteutuminen.

Mielestäni tähän lakiesitykseen pitäisi tehdä vielä muutoksia, jotta saamme hyväksytyksi lain, jota ei tarvitse heti ryhtyä korjaamaan. Toteutetaan siis valiokuntakäsittelyssä tarvittavat muutokset, jotka takaavat yhdenvertaisuuden toteutumisen lesbo- ja homopareille sekä heidän lapsilleen. Kaikille niille, jotka pelkäävät perhe-käsitteen hajoamista, tai mitä sitten pelkäävätkin, haluaisin sanoa, että nyt on kuitenkin kyse vain marginaaliryhmästä ihmisiä, jotka haluavat oikeuden virallistaa parisuhteensa. Tämä ei tarkoita sitä, että kaikki lesbo- ja homoparit tai muihin seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ryntäisivät rekisteröitymään. Tärkeintä on, että laki antaa tä-

män mahdollisuuden kaikille niille, jotka haluavat rekisteröidä suhteensa.

Meillä on nyt uusi perustuslaki. Yhdenvertaisuuspykälässä todetaan seuraavaa. Luen sen nyt, jos joku ei sattuisi muistamaan, mitä perustuslain 6 §:ssä todetaan:

"Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella."

Sama pykälä sisältää myös lasten tasa-arvoisen kohtelemisen yksilöinä. Julkisen vallan velvollisuus on huolehtia yhdenvertaisen kohtelun toteutumisesta. Myös kansainvälisissä sopimuksissa todettu yhdenvertaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen seksuaalisille vähemmistöille velvoittaa.

Toinen lakiesityksessä oleva puute, adoptio-oikeuden lisäksi, tuntuu melkein kiusanteolta, nimittäin oikeus toisen sukunimeen. Tämän asian oikaiseminen on syytä tehdä myös valiokuntakäsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Evankelisluterilainen kirkkomme korostaa lähimmäisenrakkautta ja kaikkien ihmisten kunnioittamista. On ollut surullista vastaanottaa erilaisten vapaakirkkojen jäsenten viestejä, joista jotkut ovat olleet kohtuuttoman hyökkääviä ja toimineet tarkoitustaan vastaan. Kun tämän keskustelun kuluessa on mooneen otteeseen voimakkaasti vedottu Raamattuun ja kirkkoon, haluaisin itsekin todeta, että toisenlasiakin viestejä on tullut. Täällä jo ed. Ojala mainitsi, ja joku muukin aikaisemmin, kirkon piirissä toimivien työntekijöiden ja luottamushenkilöiden Yhteys-ryhmästä, johon kuuluu siis pappeja, diakoneja, nuorisotyöntekijöitä, kirkkomuusikoita ja niin edelleen. Luen ihan pienen osan heidän esitteessään olevasta tekstistä: "Raamatussa ei voida selvästi osoittaa kohtaa, joka tuomitsee sitoutumiseen ja kunnioitukseen perustuvan uskollisen parisuhteen samaa sukupuolta olevien välillä. Kaikki tämän suuntaiset maininnat liittyvät lähinnä seksuaalisen holtittomuuden ja hyväksikäytön torjumiseen. Tiedämme, että Raamattua tulkitaan erilaisten perinteiden valossa ja erilaisin korostuksin. Samalla kuitenkin uskomme, että avoin keskustelu ja uusi tutkimus voivat auttaa pois vanhoista ja yksipuolisista ja poikkeavuuden pelkoon perustuvista tulkinnoista." (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Enemmistö suomalaisista hyväksyy samaa sukupuolta olevien parisuhteiden virallistamisen. Luotan siihen, että tämä laki tullaan hyväksymään tässä salissa suurella enemmistöllä.

³⁵ **Pekka Vilkuna /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näissä käydyissä puheenvuoroissa on hyvin monessa kohdassa vedottu tasa-arvoon. Minun mielestäni se mättää ainakin kahdella rintamalla, tämä adoptiohomma ja tasa-arvo. Jos naisparista hankkiutuu jompikumpi raskaaksi, sehän loukkaa miesparien tasa-arvoa. Heillä ei siihen ole tietyistä syistä mahdollisuutta. Toinen asia, joka mielestäni myös mättää, on se, että edellisen eduskunnan aikana tehtiin tasa-arvolaki, jossa vaaditaan yhteiskunnallisissa tärkeissä elementeissä lautakunnissa vähintään 40 prosenttia molempia sukupuolia edustetuiksi. Miksi tätä samaa lakia ei voida soveltaa tässä yhteiskunnan kannalta kaikkein tärkeimmässä perusyksikössä eli perheessä? Olkoon 40 prosenttia molempia sukupuolia myöskin kaikissa perheissä.

³⁶ **Lea Hiltunen /skl**: Arvoisa rouva puhemies! Kun eduskunta lakivaliokunnan mietinnön n:o 10/1997 vp pohjalta yksimielisesti hylkäsi samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröintiä koskeneen lakialoitteen, se kävi laajan keskustelun nimenomaan asian eettisistä ja suomalaisen arvoperustaan liittyvistä näkökohdista. Tämän lakiesityksen perusteluista puuttuu pitkälti syvälinen perhe- ja avioliittokäsityksen arvopohjan tarkastelu, lähinnä viitataan vain muuttuviin perhekäytäntöihin ja avioliittoon perustuvan ydinperhemallin yleiseen heikentymiseen yhteiskunnassamme.

Eduskunta hylkäsi edelliskerralla rekisteröinnin sillä perustella, että tällainen laki rinnastaisi samaa sukupuolta olevat liitot liiaksi avioliittoon. Hallitus on nyt kuitenkin päättänyt esittää avioliittoon rinnastettavan rekisteröintilain säätämistä. Oikeusministeriössä ei ole selvästikään paneuduttu huolella siihen, miten samaa sukupuolta olevien parien yhteiselämän epäkohtia voitaisiin ratkaista ilman parisuhteen rekisteröintiä.

Hallituksen esitys laiksi virallistetuista parisuhteista sisältää monta suoraa viittausta avioliittolakiin ja lisäksi lukuisia viittauksia avioliittoon, vaikka perusteluissa todetaankin, että viral-

listettu parisuhde olisi avioliitosta erillinen oikeudellinen instituutio. Suorat kytkennät avioliittolakiin merkitsevät käytännössä kuitenkin sitä, että homoseksuaalien parisuhteet rinnastetaan keskeisiltä osin avioliittoon. Mikäli tulee eteen oikeuskäsittelyjä, on avioliittolaki aina avettava asian käsittelyn yhteydessä, koska tämä esitys on niin rinnasteinen siihen. Siksi ihmettelenkin, miksi oikeusministeri Koskinen väittää, ettei nyt ole kysymyksessä avioliittoon rinnastettava parisuhdeinstituutio. Myös yleisessä kielenkäytössä on jo pitkään puhuttu homoliitoista tai homoavioliitoista.

Tässä esityksessä on kyse erittäin tärkeästä periaatteellisesta ratkaisusta, asiasta, joka on siis paljon laajempi ja syvällisempi asia kuin vain eräiden epäkohtien korjaaminen pienen kansalaisryhmän osalta. Esityksellä ollaan selkeästi hakemassa homoseksuaalipareille sellaista yhteiskunnallista asemaa, jota avioliittolainsäädäntö tarkoittaa naisen ja miehen välisenä suhteena ja josta edelleen nousee koko yhteiskunnallinen perheinstituutio.

Homoseksuaalien parisuhteen rekisteröintiä perustellaan sekä perusoikeusuudistuksella, kansainvälisillä sopimuksilla että eräiden muiden maiden lainsäädännöllä. Mikään näistä perusteista ei kuitenkaan edellytä tai velvoita säätämään erillistä lakia parisuhteen virallistamisesta. Edelleenkin iso joukko Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston jäsenmaita, muista maailman maista puhumattakaan, ei ole tällaisia parisuhteita virallistanut eikä edes suunnittele tällaista lainsäädäntöä.

Vähemmistöjen syrjimisen kieltäminen on yksi oikeusvaltion olennainen piirre. Perusoikeuksissamme kielletään ilman hyväksyttävää perustetta asettamasta ketään eri asemaan esimerkiksi sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon tai muun henkilöön liittyvän syn perustella. Toisaalta syrjimiskielto ei edellytä, että kaikille vähemmistöille annetaan virallinen ja legitiimi asema enemmistön rinnalla. Yhteiskunta voi suosia joitakin positiivisina pitämiään asenteita tai käyttäytymistapoja ilman, että niistä poikkeaminen merkitsisi syrjinnän kohteeksi joutumista.

Mikäli parisuhde-käsite laajennetaan samaa sukupuolta oleviin, pitäisi loogisuuden vuoksi kai ottaa kantaa myös muihin parisuhteen muotoihin. Entä jos kolme biseksuaalia tai mies ja kaksi naista haluaisivat rekisteröidä suhteensa?

Millä perusteella heiltä kielletäisiin rekisteröity suhde? Myös näiden pariin suhde saattaa perustua tasavertaiseen, aikuisten ihmisten väliseen rakkauteen.

Esitystä valmistellessaan hallitus ei ole myöskään miettinyt niitä ongelmatilanteita, joita yhteistaloudessa ilman seksuaalisuhdetta elävien sisarusten tai ystäväysten osalta on olemassa. Annettu esitys on voimakkaasti leimautunut yhteiskunnallisessa keskustelussa homosuhdelaiksi. Sitä tukee lain nimikekin, parisuhdelaki, joka edellyttää seksuaalista parisuhdetta. On hyvin epätodennäköistä, että samaa sukupuolta olevat, ilman parisuhdetta yhdessä elävät ystävykset haluaisivat rekisteröidä suhteensa päästäkseen sen kautta yhdessä hankitun omaisuuden, testamentin ja asumisoikeuden osalta tämän lain piiriin. Esitystä ei siis voi pitää tasa-arvoisena ja tasa-arvoa edistävänä kaikkien yhteistaloudessa elävien ryhmien kesken.

Ratkaisuja näihin yhteistaloudessa elävien henkilöiden kysymyksiin olisi voitu niin halutessa etsiä esimerkiksi sellaisen mallin pohjalta, jossa pysyväisluonteisesti yhteistaloudessa asuvat voivat rekisteröidä asuinkumppanuutensa. Asuinkumppanuuden rekisteröintimalli olisi tällöin neutraali siten, ettei se ole sidottu seksuaaliseen suuntautuneisuuteen, ja se tämän vuoksi poikkeaisi selvästi avioliitosta. Tällaisen neutraalin asuinkumppanuusmallin tarkoituksena olisi lähinnä yhteiselämän päättymisestä johtuvien taloudellisten ja verotuksellisten ongelmien ratkaiseminen.

Ratkaisuna osaan yhteistalouksissa elävien epäkohdista olisi voitu myös säätää laki oikeudesta yhteiseen asuntoon ja irtaimistoon silloin, kun yhteistalous muun muassa lakkaa. Tällainen parisuhdelaista täysin erillinen laki on voimassa Norjassa, ja se koskee talouksia, joissa asuu yhdessä kaksi tai useampi yli 18-vuotiaasta naimatonta henkilöä, joiden yhteistalous päättyy. Säädökset koskevat henkilöitä silloin, kun he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä tai kun heillä on yhteisiä lapsia. Kun yhteistaloudessa elävä henkilö kuolee, voi eloon jäänyt suhteessa kuolleen perijöihin saada tarkoin määritellyt oikeudet yhteistalousjäsenten yhteiseen kotiin. Kuolemantapausten kohdalla eräs hyvin mahdollinen ratkaisumalli voisi olla myös perintöverolain muuttaminen siten, että testamentin saajien verotusta kevennettäisiin. Tämä ratkaisu koskisi

luonnollisesti yhdenvertaisesti kaikkia testamentin saajia.

Pidänkin erittäin tärkeänä, että esityksen eduskuntakäsittelyn aikana nämä esille tuomani epäkohdat huomioidaan. Mielestäni tämä lakiesitys tulisi hylätä ja oikeusministeriö voisi mahdollisesti valmistella uuden esityksen, joka ei olisi parisuhdelaki, vaan yhteistalouksissa elävien ongelmat ratkaiseva esitys tai muutos olemassa olevaan lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Pyydän toisen puheenvuoron, jossa käsitelen muita asioita.

³⁷ **Susanna Huovinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kansalaiset valittavat usein, ettei poliittisten liikkeiden välillä näytä olevan mitään eroja. Kaikki naamat näyttävät suurin piirtein samalta, ja puheetkin kuulostavat samalta harmaalta mösöltä. Varmasti osaksi tämä uskomus johtuu siitä, että ihmiset eivät jaksa, viitsi tai ehdi seurata poliittista keskustelua riittävän tarkasti huomatakseen, ettemme me eri liikkeiden ja aatemaailmojen edustajat itse asiassa olekaan kaikesta niin pyhän yksimielisiä kuin julkisuuden kautta joskus saattaa näyttää.

Puolueiden sisälläkin on monessa asiassa, kuten puheena olevassa asiassa, melkoinen määrä mielipiteitä. Silti osa tästä kansalaisten epäilystä johtuu meidän poliittisten päätöksentekijöiden omasta toiminnasta. On nimittäin niin, että jos tuossa tämän salin ulkopuolella tehtäisiin kohtapuoliin pikagallup, jossa kullakin edustajalta kysyttäisiin yksi arvo, jonka puolesta hän työtään täällä tekee, niin veikkaanpa, että tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, jotka ovat tässäkin keskustelussa saaneet paljon huomiota osakseen, keräisivät tässä gallupissa suurimman suosion.

Tänään lähetekeskustelussa on asia, joka ei maksa mitään ja jolla varmasti edistettäisiin kumpaakin edellä mainittua arvoa, joiden perään täällä muuten aika usein huokaillaan. Mutta tämä asia ei olekaan niin yksinkertainen, sillä tämä ei ole välttämättä sellainen muodikas ja trendikäs asia, jonka puolesta jokainen poliitikko voisi nyökkiä, eikä tämän asian puolustamisella ehkä saa sellaista kunniaa kuin monien muiden asioiden puolustamisella. Juuri siksi tämä esitys toimii mielestäni erittäin hyvänä mittarina niille puheille ja periaatteille, joissa kovaan ääneen vaaditaan oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa kaikille. Nyt on mahdollisuus todellakin siirtää tämä puhe käytäntöön, ja tähän mennessä näyttää sil-

tä, että poliittiset raja-aidatkin tässä asiassa menivät ryskyen kumoon.

Hallituksen esityksessä virallistetuksi parisuhdeeksi on, päinvastoin kuin täällä on väitetty, nimenomaan kyse ihmisoikeuksista, nimittäin ihmisen oikeudesta rakkauteen, läheisyyteen ja sitoutumiseen toisen aikuisen ihmisen kanssa. En ymmärrä ollenkaan sitä näkemystä, että valtiollaan tulisi määrittellä, millainen rakkaus on sopivaa, suvaittavaa ja sallittavaa. Meillä jokaisella on toki oikeus mielipiteisiimme yksittäisinä kansalaisina, mutta eduskuntana meillä ei ole oikeutta asettua ihmisten keskinäisten suhteiden ylivertaiseksi vahtijaksi. Kun oikeudenmukaisuus ainakin sanana on niin kovin suosittu, niin kehottaisin tätä lakiesitystä vastaan kiivailevat edustajat pohtimaan tämän esityksen olennaisinta asiaa, joka on täällä tullut jo esiin. Nimittäin ei kai voi olla teidänkään oikeustajunne mukaisesti oikein se, että toisiinsa sitoutuneet ihmiset ovat esimerkiksi perintöoikeudellisessa mielessä toisen kuollessa kuin ventovieraita toisilleen. Tällaisia käytäntöjä ei voi mielestäni hyväksyä sellainen poliitikko, joka mainostaa olevansa tasavertoinen ja oikeudenmukaisuuden asialla.

Tämän esityksen perustelut ovat vankat. Tarkoitus on paitsi selkiyttää samaa sukupuolta olevien parien asemaa ja parantaa heidän taloudellista turvallisuuttaan myös edistää perustuslakiin sisältyvää yhdenvertaisuusperiaatetta. Henkilökohtaisesti olisin ollut valmis sisällyttämään esitykseen ainakin mahdollisuuden sisäiseen adoptioon ja toivonkin, että valiokunta perehtyy tarkasti vielä tähän kysymykseen omassa työskentelyssään. En myöskään ymmärrä, ketä uhkaisi se, että samaa sukupuolta oleva pari ottaisi perheelleen yhteisen sukunimen, varsinkin kun tänä aikana näitten nimien kanssa saa kuka tahansa pelata aika vapaasti.

Joka tapauksessa tärkeintä nyt olisi kuitenkin saada tämä asia, jossa Suomi on valitettavasti esiintynyt takapajulana, liikahtamaan edes jossakin määrin eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan siteerata suosikkihytteeni Sir Elwoodin hiljaiset värit osuvaa ja tähän asiaan sopivaa Sairas ja syntinen-kappaletta: "Minun jumalani käsi poskella kuuntelee, kun pyhät miehet pyhää sanaa tulkitsee ja määrittelee, millaista rakkautta täällä sallitaan. Ei näillä lakeuksilla voi nainen naista rakastaa, ei mies miestä, ei täällä hiiviskellä selän takana, täällä tullaan kasvotusten syntejensä katu-

en. Ja jos et ole niin kuin he, sä olet heitä vastaan, näitä miehiä kanssa pelkojen, jotka läpi historian ovat jaksaneet torneistaan syyttäen huutaa: jos olet erilainen, olet sairas ja vaarallinen."

³⁸ **Kirsi Ojansuu /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. L. Hiltunen puheenvuoron jälkeen ajattelin, että on syytä nimenomaan ed. Räsäselle ja ed. Tykkyläisellekin puhua kästä perheinstituutiosta, jota olette korostaneet, ja lasten asemaa tällaisessa idyllisessä perhemallissa, jossa on korostettu äidin ja isän roolia. Haluaisin kysyä, entä tämä realismi ja elämä yksinhuoltajaperheissä ja uusperheissä, miten ne näette?

Toisaalta ed. L. Hiltuselle ihmettelen, kun hän ikään kuin antoi oikeuden epätasa-arvon hyväksymiselle, kun hän sanoi, että yhteiskunta voisi suosia jollain perusteella tiettyjä ratkaisuja. Ihmettelen tällaista näkemystä, ja mikä olisi se peruste lähteä todellakin suosimaan jotain menettelytapaa tai mallia?

³⁹ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuulin, että perustuslakivaliokunta on jo aloittanut lakiesityksen käsittelyn ja asiantuntijat ovat todenneet, että tämä ei ole ihmisoikeuskysymys. Ihan samaan monet muut kansainväliset elimet ovat tulleet.

Kun ed. Huovinen totesi tai ainakin sain sellaisen käsityksen, että suurin ongelma homo- ja lesboliitoissa on perintövero, perintöoikeus, niin kyllä me olemme tässä salissa useita kertoja todenneet, että tuo teidän mielestänne usein esille tuotu suuri ongelma voidaan korjata ilman, että tällainen laki hyväksytään. Se voidaan korjata sillä, että perintöverolaki muutetaan niin, että kaikki testamentin saajat tulevat ensimmäiseen veroluokkaan eli samaan veroluokkaan kuin puoliso ja lapset. Tämä koskisi silloin tietenkin kaikkia henkilöitä, eikä kukaan voi kieltää sitä, ettei se, jonka hyväksi testamentti tehdään, olisi läheinen. Se, että tällainen laki tuon takia säädettäisiin ... Se koskee niin paljon muita asioita, ja sen takia se pitäisi hylätä ja menetellä niin kuin ed. L. Hiltunen puheenvuorossaan esitti.

⁴⁰ **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajatoveri Huoviselle voisi todeta sen, että hän totesi puheenvuorossaan, jotta tämä ei maksaisi mitään. Täällä puhutaan kuitenkin rekisteröinnistä. Se pieni täsmennys, että rekisteröinti aina maksaa, jos ihan men-

nään nippelintarkkaan. (Ed. Huovinen: Ei se Esa ole ennenkään näitä rahoja säästännyt äänestyskissä!)

Toinen asia, joka häneen puheenvuorossaan oli, oli sillä tavalla ristiriitaisuus siinä mielessä, jotta ed. Huovinen totesi, jotta tämä mahdollistaisi paremmin rakkauden ja läheisyyden osoittamisen. Mielestäni tällä hetkelläkään laki ei kiellä samaa sukupuolta olevia osoittamasta toisilleen lähimmäisyyttä ja rakkautta. Tässä se ristiriita tuleeekin, kun hän hyppäsikin jo sitten siihen, jotta tässä onkin kyse vain pelkästään taloudellisista seikoista, perintöverosta. Niin kuin ed. Kallis totesi, minusta se voidaan hoitaa muullakin tavalla, eli ei tarvitse muuttaa lakia sen takia, jotta voisi rakastaa toista.

⁴¹ **Katja Syvärinen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä heräsi kysymys, suostaanko jotakuta lainsäädännössä jonkun toisen kustannuksella. Nimenomaan siitä on kysymys. Tällä hetkellähän meidän lainsäädännössämme on katsottu, että avioliiton kautta voidaan suosia. Sitä kautta saadaan esimerkiksi verotuksellisia ja muita etuja. Sen tähden ei myöskään laillistettua parisuhdetta voi rinnastaa mihin tahansa suhteeseen, kahden miehen ja kahden naisen suhteeseen, jossa esimerkiksi sukulaiset haluavat yhdessä elää ja käyttää perintöverotusta tai muuta vastaavaa hyödykseen, vaan kysymys on nimenomaan laillistetusta parisuhteesta.

⁴² **Kirsi Ojansuu /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulta jäi lukematta tässä keskustelun aikana lainaus kirjeestä, jonka sain. Minulle kirjoitti eräs mies: "Meillä on 28. vuosi meneillään parisuhteessamme, ja odotamme malttamattomana suhdelain voimaantuloa voidaksemme virallistaa suhteemme. Merkitys on mielestäni samaa luokkaa kuin homoseksuaalisuuden poistaminen rikoslaista vuonna 1971." Tämä lainaus jo osoittaa, että kyse on aivan muusta kuin rahasta; ed. Kallis puhui vain ja ainoastaan perinnöstä. Minusta esimerkiksi lähiömaisen käsite on kaikista tärkein.

⁴³ **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella käsiteltiin ed. Ojalan aloitetta sekä tässä salissa että myöskin lakivaliokunnassa, jossa tuolloin istuin. Silloin selvitettiin, että ed. Ojalan aloitteen mukainen tasa-arvoinen kohtelu olisi tarkoittanut

ed. Bjarne Kalliksen esittämällä tavalla, että muutetaan aina kulloistakin lakia, noin kahden tuhannen säädöksen muuttamista, mikä olisi ollut aivan hirvittävä rumba tietenkin käydä läpi kaikki ne avioliittoon kuuluvat säädökset, sekä lait että alemman tasoiset säädökset, asetukset ja muut normit, vain tämän asian takia. Sen vuoksi on hyvä, että säädämme yhden yhtenäisen lain ja tältä osin tullaan sitten säätämään perintö- ja muistakin asioista, joista ed. Kallis mainitsi.

⁴⁴ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kallis nosti erään puheenvuoroni pointin esiin perintöoikeudesta. Osittain ed. Tahvanainen ehkä jo hieman vastasikin siihen, mutta toki, ed. Kallis, varmasti tekin ymmärsitte, että käsittelin puheessani paljon laajemmin asiaa ja ihmisoikeusnäkökulmaa, joka minusta on erittäin tärkeä tässä.

Mitä tulee edustajakollega E. Lahtelan puheisiin siitä, että nostin rahan esiin: nostin sen esiin sen vuoksi, että tässä salissa hyvin usein vastustetaan jotakin asiaa siksi, että kun tämä maksaa niin paljon. Nyt kerrankin saadaan päättää asiaa, jossa ei ole ollenkaan rahasta kyse. Rekisteröimismaksut ja muut, joihin ed. Lahtela viittasi, eivät varmaan ole mainitsemisen arvoisia.

Vielä ennen kuin ed. Lahtela poistuu salista, voisin sanoa, että varmasti samaa sukupuolta olevat parit ovat osoittaneet ilman ed. Lahtelan tai tämän eduskunnan erityistä lupaa toisilleen rakkautta ja välittämistä, (Puhemies koputtaa) mutta heille kuuluvat myös ne oikeudet, joita tällaiseen sitoutumiseen ja parisuhteeseen kuuluu.

Puhemies (koputtaa): Kello oli nyt ed. Lahtelan puolella.

⁴⁵ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ensinnäkin sen, että rakkaudesta ei toki lailla säädetä, ei tässä lakiesityksessä eikä avioliittolaeissakaan.

Ed. Ojansuulle vastaan, kun hän kohdisti minulle kysymyksen tuoden esiin sen kielteisen kehityksen, jossa perheet tällä hetkellä ovat esimerkiksi avioerojen kautta: Se, että avioliitot ja perheet voivat pahoin, ei ole kuitenkaan peruste sille, että perhe-käsitteen perusteita edelleen murretaan.

⁴⁶ **Ulla Anttila /vihr**: Arvoisa puhemies! Homo- ja lesbopariskuntia on ollut kautta maail-

manhistorian, ja eri kulttuureissa ja eri historiallisina aikakausina yhteiskunta on suhtautunut näihin pariskuntiin vaihtelevalla tavalla. Milloin suhtautuminen on ollut erittäin kielteistä, milloin myönteisempää tai välinpitämättömämpää.

Kun tässä salissa on nyt käyty keskustelua siitä, onko kysymys ihmisoikeuksista vai ei, katsen, että perustavanlaatuisesti tärkeää homo- ja lesbopariskunnille on se, että heidän rakkautensa, heidän parisuhteensa, saa yhteiskunnallisen hyväksynnän.

Keskustelu samaa sukupuolta olevien parien oikeudellisesta asemasta on Suomessa noin kymmenen vuotta vanhempaa, ainakin laajemmassa keskustelussa. Seksuaalinen tasavertaisuus ry laati 90-luvun alussa selvityksen, jossa todettiin, että useita satoja lakeja pitäisi muuttaa, jotta samaa sukupuolta olevien parien asemaa voitaisiin parantaa. Toisena vaihtoehtona nähtiin tällainen rekisteröintimenettely.

Ed. Outi Ojala laati kahdeksan vuotta sitten asiasta lakialoitteen. Itse kuuluin siihen noin tusinan kansanedustajan joukkoon, joka tuon aloitteen allekirjoitti.

Vastaanotto oli vaihtelevaa, mutta itse ainakin tulkitsen, että vettä on virrannut Vantaassa sen verran paljon, että tähänkin asiaan on totuttu ja asenneilmapiiri on kaiken kaikkiaan tullut samaa sukupuolta olevien parien asemaan nähden huomattavasti myönteisemmäksi kuin oli kahdeksan vuotta sitten tai vielä viime kauden alussa, jolloin ed. Ojalan seuraava lakialoite tuli eduskuntakäsittelyyn. Tämä lakialoite, kuten aiemmissa puheenvuoroissa on todettu, johti mietintöön, jossa todettiin merkittäviä puutteita nyky-lainsäädännössä koskien samaa sukupuolta olevien parien asemaa.

Tuosta mietinnöstähän lakiesitys on useiden mutkien kautta johdannainen. Tässä yhteydessä haluankin kiittää ministeri Koskista siitä, että lakiesitys on vihdoin tullut eduskunnan käsittelyyn. Voin sanoa myös, että jo on aikakin.

Vihreä eduskuntaryhmä oli esityksen iltakoulukäsittelyssä valmis hyväksymään mallin, joka ei sisällä perheensisäistä adoptiota, ja pitkin hampain hyväksyimme senkin, ettei yhteistä sukunimeä tähän sisällytetty. Itse pidän kuitenkin tärkeänä, että työskentelyä työryhmissä koskien sisäistä adoptiota ja myös sukunimiasiaa harkitaan ja tutkaillaan, niin että muutoksia saadaan joskus lähitulevaisuudessa aikaiseksi. Mutta ensisijaista tässä vaiheessa on, että lakiesitys saa

eduskunnan hyväksynnän ja Suomessa vihdoin samaa sukupuolta olevilla pareilla on mahdollisuus rekisteröidä suhteensa.

⁴⁷ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, niin kuin ed. U. Anttila totesi, että hallituksessa, jotta lakiesitys ylipäättään saatiin tehtyä, jouduttiin tekemään kompromisseja, joihin ed. Anttila viittasi. Minä totesin jo aikaisemmin omassa puheenvuorossani, että pidän sitä myös valitettavana. Mutta tosiasiat täytyy tunnustaa.

Näen kuitenkin, että tämä on merkittävä edistysaskel siitä huolimatta, että meillä on selvästi tietoa esimerkiksi niistäkin maissa, joissa perheensisäinen adoptio on ollut mahdollista, että se on tuonut merkittävästi parannusta lasten asemaan ja yleensä jatkuvuuteen vanhemmuuden suhteen. Toivottavasti kuitenkin Suomessakin voitaisiin näitä asioita vakavasti pohtia. Minusta on hyvä kuitenkin, että hallitus asetti työryhmän pohtimaan lasten asemaa. Tässä suhteessa, kun täällä on monesti vedottu lasten oikeuksiin, toivon myös, että ne, jotka vastustavat tätä lakia, perehtyisivät lasten asemaan paremmin kuin teidän puheenvuoronne tähän asti ovat viitanneet.

⁴⁸ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mitä tulee adoptointiin, niin kauan kuin toinen lapsen biologisista vanhemmista elää, ei pidä adoptiota sallia, ei edes sisäistä adoptiota.

On helppo aina viitata lapsen etuun. Totta kai siitä pitää aina lähteä, mikä on lapsen kannalta parasta, mutta jokaisella lapsella on biologinen isä ja äiti, ja niin kuin totesin, niin kauan kuin toinen heistä elää, ei pidä edes tällaista keskustella.

⁴⁹ **Tuula Haatainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ruotsissa laitettiin pystyyn työryhmä miettimään sisäisen adoption kysymystä. Työryhmä suositteli, että lainsäädäntöön otettaisiin mukaan sisäisen adoption mahdollisuus. Siinä tietysti pitää huomioida kaikki näkökohdat. Yleisin tilannehan on se, että lapsi on syntynyt jo ennen parisuhteen muodostumista, ja tietysti siinä tilanteessa, missä lapsella on myös biologinen, tiedossa oleva isä, joka on hänet tunnustanut, totta kai häneltä täytyy olla lupa. Mutta on myös tapauksia, joissa lapsilla ei ole oikeaa biologista isää olemassa, vaan lapsi on saanut alkunsa sillä tavalla, että hän ei tiedä

isäänsä. Näissä tapauksissa voi lapsen edun näkökulmasta olla edullista se, että sisäinen adoptio on mahdollinen, jotta lapsella olisi kaksi aikuista huoltajaa.

⁵⁰ **Kirsi Ojansuu /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen syvästi ed. Kalliksen mielipidettä. Millä perusteella lapsella ei saisi olla kaksi vanhempaa? Eikö nimenomaan lapsen etu ole, että hänellä on kaksi vanhempaa eikä vain yksi?

⁵¹ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliksen näkökulma on aika rajoittunut tässä mielessä, jos ajatellaan tilannetta, kuten hän sanoi, että kun jompikumpi vanhemmista on elossa, ei voisi adoptiota ajatella. Ajatellaanpa vaikka tilannetta, että biologinen isä on olemassa, joka kuitenkin ei ole pitänyt suhdetta yllä eikä halua pitää yhteyttä lapseensa. Tällaisessa tapauksessa, jos ed. Kallis näin esittää, adoptio ei tulisi kyseeseen. Kyllä kai lapsen edun kannalta on aika valitettava asia, että isä, josta lapsi saattaa jo olla aika vieraantunut, joutuisi ottamaan huoltajuuden, kun adoptiota ei sallittaisi toiselle vanhemmalle, jonka kanssa lapsi on varttunut suurimman osan elämänsä.

⁵² **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäinen adoptio on vastaus monessa tilanteessa siihen turvattuuteen ja pelkoon, joka perheen sisällä voi olla, jos lapsella on vain yksi henkikirjoissa oleva vanhempi. Näissä tilanteissa voidaan perheessä pelätä, mitä tapahtuu, mikäli esimerkiksi tämä vanhempi kuolee ja toisella sosiaalisella vanhemmalla ei ole mitään muodollista sidettä lapseen. Tilanteet, joissa biologinen, rekisteröity isä on olemassa, ovat tietysti hieman erilaisia, mutta kun huomattava osa näistä lapsista on myös sellaisia, että he ovat saaneet alkunsa keinohedelmöityksessä, nämä tilanteet ovat keskenään erilaisia. Minusta tämä kysymys täytyy käydä läpi, ja on hyvä, että työryhmä tekee oman ehdotuksensa asiasta.

⁵³ **Susanna Rahkonen /sd**: Arvoisa puhemies! Samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisessa kyse on pohjimmiltaan siitä, miten yhteiskuntamme ymmärtää perheen ja millaista suhtautumista perheisiin se lainsäädännön kautta ilmentää. Käsitys perheestä ei ole mikään pysy-

vä olotila. Ajatelkaapa: Vuoden 1929 avioliittolakiin saakka puolisoitten keskinäiset suhteet määriteltiin laissa erilaisiksi ja vaimo miehelle alisteiseksi. Avioliitto merkitsi naiselle suurelta osin myös oikeudellisen toimintakyvyn menetystä, ja aviollinen status määräsi hänen asemansa yhteiskunnassa. Sitten avioliittolaki on muutettu yhteiskunnan ja asenteiden muuttuessa. Onneksi perhe-käsitteen kehitys ei pysähtynyt tuohon 20-lukuun.

Suhtautuminen perheeseen ja avioliittoon on siis muuttunut jatkuvasti. Samoin on muuttunut suhtautuminen samaa sukupuolta olevien henkilöiden väliseen kumppanuuteen. Kyse on paitsi asenteiden ja arvostusten muuttumisesta myös tiedosta ja sen puutteesta. En ihmettele, jos homoseksuaalisuus herättää pelkoja, jos ei tiedetä, mitä se ylipäänsä tarkoittaa. Vastahan vuonna 1981 homoseksuaalisuus poistettiin tautiluokituksesta, ja homoseksuaaliset teot olivat rikoslaissa rangaistavia vuoteen 1971. Erityisesti vanhemmat ihmiset ovat eläneet aikana, jolloin homoseksuaalisuutta todella pidettiin sairautena ja rikollisena toimintana. Olemme saaneet lukuisia viestejä ihmisiltä, jotka rinnastavat homoseksuaalisuuden johonkin lahkoon, joka houkuttelee jäsenikseen viattomia uhreja, tai sitten homoseksuaalisuus ja seksuaaliset väärinkäytökset jotenkin rinnastetaan toisiinsa. Mistään tällaisestahan ei todellakaan ole kyse.

Homoseksuaalisuudessa kyse ei ole lääketieteellisestä häiriöstä tai sairaudesta, joka pitäisi poistaa. Samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistaminen ei uhkaa konkreettisesti kenenkään Matti ja Maija Meikäläisen elämää. Sillä ei ole myöskään minkään asteista vaikutusta heteroiden avioliiton solmimiselle ja lasten hankinnalle.

Arvoisa puhemies! Perustuslain syrjintäkiellosta seuraa lainsäätäjälle velvollisuus huolehtia siitä, ettei ihmisiä aseteta sukupuolisen suuntautumisen nojalla perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Koska samaa sukupuolta olevien parisuhteet eivät mitenkään voi häiritä kenenkään ulkopuolisen elämää, on täysin perusteltua päästää samaa sukupuolta olevat parit myöskin perhelainsäädännön piiriin. Näin tuetaan erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua.

Juristina en voi ymmärtää niitä, jotka sallisivat parisuhteiden virallistamisen, mutteivät haluaisi antaa sille minkäänlaisia oikeusvaikutuksia. Parisuhteen virallistamisessa kyse on nimen-

omaan oikeusvaikutuksista eli siitä, että samaa sukupuolta olevat parit voivat saada osakseen paitsi sitä suojaa myös niitä velvollisuuksia, joita muille annetaan parisuhteen perusteella.

Hallituksen esitys on hyvin maltillinen kompromissi eri näkemyksistä. Sen, ettei samaa sukupuolta olevien parisuhdetta rinnasteta avioliittoon, pitäisi riittää niille, jotka tunteenomaisin perustein pelkäävät samaa sukupuolta olevien kirkkohäitä huntuihineen. Se, ettei nimilakia sovelleta, asettaa samaa sukupuolta olevien parisuhteet turhaan muita hankalampaan asemaan, vaikka lain tarkoitus on ollut toinen. Käytännössä kai moni pitäisi oman sukunimensä kuten avioliittoaikin nykyään tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmämme katsoi lausunnossaan, että myös perheensisäistä lapseksiottamista tulisi selvittää. Kyse on perheessä jo asuvista lapsista. Samaa sukupuolta oleva kumppani voi adoptoida jo nyt kumppaninsa lapsen kumppanin kuoltua. Miksi adoptio ei voisi olla mahdollista jo kumppanin eläessä? Tähän kaipaisiin perusteluita niiltä, jotka tätä vastustavat. Joka tapauksessa otollapsilainsäädännön kriteerit lapseksiottamiseen ovat tiukat, ja ne koskevat kaikkia. Vähintä, mitä voi tehdä, on selvittää parikumppaneiden lapsen oikeudellinen ja sosiaalinen asema, kuten valtioneuvosto on sopinut.

Suorastaan törkeää on seksuaalisista väärinkäytöksistä puhuminen tämän asian yhteydessä. Niillä ei ole mitään tekemistä homo- tai heteroseksuaalisuuden kanssa sinänsä.

Lopuksi toteaisin, että on tärkeää, että yhteiskunta tunnustaa samaa sukupuolta olevien parisuhteiden arvon ja merkityksen suhteen osapuolille. Yhteiskuntamme ei tämän lain myötä mulistu mihinkään suuntaan, tai ainoa merkittävä muutos on suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon lisääntyminen. Se on ihan hyvä muutos.

⁵⁴ **Katja Syvärinen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslain mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan perhesuhteiden tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Perustuslaissa sanotaan myös, että yhdenvertaisuuden pitää toteutua lainsäädännössä julkisen vallan toimesta. Laki parisuhteen virallistamisesta olisi mielestäni askel kohti perustuslain edellyttämää kansalaisten yhdenvertaista kohtelua. Lain puuttuminen on omiaan ylläpitämään kielteisiä asenteita seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Meidän pitäisi juuri nyt olla huolissamme suvaitsemattomuuden kasvus-

ta ja jopa äärioikeistolaisen liikkeen suosiosta. Lain hyväksyminen olisi merkki siitä, että valtiolta ei tieteen tahtoon ylläpidä syrjiviä rakenteita eikä osallistu syrjinnän harjoittamiseen.

Yhdessä elävät naisparit ja miesparit törmäävät käytännön elämässään ongelmiin, jotka johtuvat siitä, että he ovat juridisesti toisilleen ventovieraita ja käytännössä kuitenkin toistensa lähimpiä omaisia. Kaikkia ongelmatilanteita on mahdotonta luetella, sillä perhelainsäädäntö ulottaa vaikutuksensa kaikkialle muuhun lainsäädäntöön. Oikeusministeriön työryhmä, joka selvitti samaa sukupuolta olevien kumppaneiden kohtaamia juridisia ongelmia, päätyi mietinnössään mainitsemaan esimerkkejä ongelmallisesta tilanteesta. Perhesuhteet vaikuttavat omaisuudenjakoon, perinnönjakoon, elatukseen, eläkkeeseen, toimeentulo- ja asumistukeen, verotukseen, kansalaishakemukseen ja oleskelulupaan, tuomarien ja todistajien esteellisyyteen, asunonvuokraukseen, televisiomaksuun, tajuttoman potilaan edustajaan jne., jne., yli kahdensadan lain kautta pariskuntien arkielämään. Onkin perusteltua säätää laki parisuhteen virallistamisesta ja luoda lainsäädäntöön uusi, oma perhemuotonsa. Jos kaikkia yli kahtasataa lakia muutettaisiin koskemaan aviopuolisoiden lisäksi asuinkumppaneita parisuhteen muodosta riippumatta, jouduttaisiin tilanteeseen, jossa avioliitolla ei enää olisikaan sille kuuluvaa erityisasemaa lainsäädännössä.

Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että antamalla samaa sukupuolta oleville pareille pääsy perhelainsäädännön piiriin tuetaan erilaisen perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua. Näin edistetään perustuslain 6 §:ssä tarkoitetun yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista julkisen vallan toimenpitein perustuslain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Perustelu on hieno ja sitä paitsi totta, mutta se on kyllä rankasti liioiteltu. Lakiesityksessä on nimittäin puutteita, jotka nimenomaan eivät tue erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua.

Kahden äidin tai kahden isän perheessä elää lapsia, joilla on kaksi sosiaalista ja psykologista vanhempaa pitämässä heistä huolta, kasvamassa heidän kanssaan ja kasvattamassa heitä. Näiden lasten olemassaoloa ei lainsäädännöllä voi kieltää. Sen sijaan lainsäädännöllä voidaan vaikeuttaa heidän elämäänsä ainakin kahdella tavalla. Ensiksikin siten, että jättämällä lasten asema ja oikeudet kokonaan lainsäädännön ulkopuolelle

annamme näille lapsille viestin siitä, että yhteiskunta ei toivo heidän olemassaoloaan eikä heidän kehittymistään tasapainoisiksi aikuisiksi. Toisekseen vaikeutamme heidän arkielämäänsä. Vaikka heillä todellisuudessa on kaksi tasa-arvoista vanhempaa, toinen äiti tai isä ei voi jäädä vanhempainlomalle tai hoitovapaalle, ei edustaa lasta sairaalassa tai päiväkodissa tai koulussa eikä lapsi peri häntä rintaperillisinä.

Kaikkein ongelmallisin tilanne lapsen kannalta on, jos hänen vanhempansa eroavat. Lapsella ei olekaan lakisääteistä oikeutta tavata toista, hänelle tärkeää aikuista, ei päättää, kumman luona haluaa asua, eikä edes oikeutta elatukseen. Mielestäni laissa parisuhteen virallistamisessa pitää olla mahdollisuus ainakin perheensisäiseen adoptioon. Jos lapsella joka mielessä on kaksi vanhempaa, juridiikan ei pitäisi olla se ainoa osaluue, joka ei tunnusta vanhemmuutta.

Ruotsin hallituksen asettama työryhmä sai vastikään valmiiksi mietinnön lasten asemasta samaa sukupuolta olevien vanhempien perheissä. Työryhmä päätyi esittämään, että Ruotsin vastaavaan parisuhteen virallistamislakiin lisätäisiin oikeus adoptioon. Työryhmä on mietinnössään käynyt läpi sekä maailmalla että Ruotsissa tehdyt tutkimukset ja todennut, että kahden äidin tai kahden isän perheessä kasvaneet lapset ovat henkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti samankaltaisia kuin eri sukupuolta olevien lapset. Lasten seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti muotoutuu samalla tavalla molemmissa perheissä. Tutkimusten mukaan lapset eivät kärsineet myöskään kiusaamisesta tai muista sosiaalisista paineista normaalia enemmän. Näin siis silloin, kun vertaillaan toivottuja, parisuhteeseen syntyneitä lapsia keskenään. Kaikki heterosuhteessa alkunsa saavat lapsehan eivät valitettavasti ole hartaasti odotettuja toisin kuin kahden äidin tai kahden isän lapset.

Lakiesityksessä evätään virallistetulta parilta oikeus yhteiseen sukunimeen. Esityksen perustelu on huvittava: "Parikumppanien tarve yhteiseen sukunimeen on vähäisempi kuin aviopuolisoilla, joilla yhteisen sukunimen käyttö perustuu vanhaan perinteeseen." Miten virallistetulla parisuhteella voisi olla vanhoja perinteitä, kun instituutiota vasta ollaan luomassa? Lisäksi lainsäädännöllä tuskin tarvitsee erikseen kieltää jotakin, mihin ei ole tarvetta. Lakiesitys on tässä suhteessa selkeää rakenteellista syrjintää. Vaikka naisliike vaati aikoinaan naisille oikeutta säilyttää su-

kunimensä avioliitossa, tavoitteena ei ollut uusin pakkojen luominen, vaan valinnanvapauden kasvattaminen. Myös nyt täytyy sallia se, että joillekin yhteiseen sukunimeen ei ole tarvetta. Toiset taas pitävät sitä perhettä yhdistävänä tekijänä.

Arvoisa puhemies! Mahdollisuudessa laillistaa parisuhde on kysymys muustakin kuin juridiikasta. Itse asiassa jos kihlapareilta kysyttäisiin, monet miehet ja naiset eivät tiedä ollenkaan, minkälaisia oikeuksia ja velvollisuuksia avioliitosta seuraa. Parisuhteen virallistaminen on merkittävä tapahtuma sekä puolisoille että heidän lähipiirilleen. Rakkauteen ja keskinäiseen huolenpitoon perustuvalla suhteella ja sen saamalla hyväksynnällä on ihmisille paljon taloudellista hyötyä suurempi merkitys.

Toivon, että tämä lakiesitys, joka vaikkakin jo eduskuntaan tullessaan on melkoinen kompromissi, kuitenkin nyt hyväksytään näine puutteineen, sillä sekin on jo suuren suuri parannus.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

⁵⁵ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on muutamassa puheenvuorossa tullut esiin tämä sama ajatus, jonka ed. Syvärinen toi, että tähän lakitekniikkaan, jossa itse asiassa viitataan koko avioliittolakiin parisuhdelain yhteydessä, on päädytty sen vuoksi, ettei olisi tarvinnut muuttaa jokaista kahdasataa eri avioliittolakia. Ihmettelen tätä logiikkaa sen vuoksi, että jos lähdetäisiin siitä, että parisuhdetta ei haluta rinnastaa avioliittoon, eihän silloin toki olisi tarvinnut jokaista avioliittopykälää muuttaa, vaan silloin olisi luotu täysin erilliset ja omat periaatteet yhteistalouksien purkaantumiselle ja perinnönjaolle neutraalisti riippumatta siitä, minkä tyyppisestä yhdessä asumisesta on kyse. Ei silloin olisi tarvinnutkaan mennä avioliittopykäliin jokaista sorkkimaan erikseen.

⁵⁶ **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy nyt ed. Räsäselä todeta, että jos näin olisi tehty, kuin te esitätte, heti seuraavalla viikolla te tai joku muu edustaja olisitte kysynyt sitä, miksi täl-

laisen parisuhteen osapuolen tuloja ei oteta huomioon esimerkiksi työmarkkinatukea määrittäessä tai toimeentulotuen laskelmissa samalla lailla kuin avioliiton ollessa kyseessä. Kyllä se olisi noussut jatkuvasti esiin, että olisi jäänyt kymmeniä aukkoja ja virheitä lainsäädäntöön, jos näin ei olisi tehty kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan.

⁵⁷ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin jatkanut siitä, mitä ministeri Koskinen totesi. Sittenhän me vasta olisimme suossa, kun olisi ollut hyvin erilaisia säädöksiä esimerkiksi toimeentulotuen osalta tai jossakin vastaavassa kohdassa, jossa otetaan huomioon tulot etuja määrättäessä. Silloin voitaisiin kysyä perustellusti, tapahtuuko syrjintää, kun on määrätty aivan erilaiset säädökset tai erilaiset summat, joiden perusteella esimerkiksi tulot otetaan huomioon etuiksi myönnettäessä. Minusta, ed. Räsänen, te yritätte nyt vain kaikin tavoin tuoda esille sen, että tätä asiaa ei käsiteltäisi, tämä ei etenisi, että tämä voitaisiin ratkaista muulla tavalla. Minä luulen, että teidän suhtautumiseen olisi ollut aivan samanlainen, vaikka täällä olisi ollut ne kaksisataa lakia käsitellyssä.

⁵⁸ **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Koskisellesi voisi todeta, että ei tämäkään ole ongelmaton siinä mielessä, että jos kaksi miestä sattuu asumaan samassa osoitteessa ja he eivät rekisteröidy, niin kyllä sosiaaliviranomaiset sanoisivat, että on kyse piilohomoavioliitosta, koska asutaan samassa osoitteessa. Voi olla, että silloin käydään laskemaan niitä kuitenkin, vaikka ei olisi rekisteröidyttykään.

Lasten oikeudet tulivat esille ed. Syvärisen ja monen muunkin puheenvuorossa. Minä en näe, mikä nykyisessä laissa kieltää, jos on biologinen vanhempi, pitämästä omaa lastaan samassa kodissa, vaikka olisikin kyseessä homo- tai lesboavioliitto. Kaiken kaikkiaan lasten osalta tässä on minusta se vaarallinen ongelma, koska lapset oppivat vanhemmistaan matkimalla hyvin paljon. Voi olla, että tämä voi jopa lisätä sen tyyppistä käyttäytymistä.

⁵⁹ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän vain tuoda ennen kaikkea, ed. Ojala, esiin sen asian ja toivon, että tunnustettaisiin avoimesti se, että tässä lakiesityk-

sessä tosiasiallisesti rinnastetaan avioliitto ja samaa sukupuolta olevien parisuhde. Tämä on selvästi vastoin viime kaudella ollutta lakivaliokunnan mietintöä, jossa edellytettiin nimenomaan, että tätä esitystä ei saa rinnastaa avioliittoon. Tässä suhteessa valitettavasti täytyy todeta, että myös oikeusministeri on antanut lakia esittelensä aiemmin harhaanjohtavaa tietoa.

⁶⁰ **Katja Syvärinen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministerin ja ed. Ojalan puheenvuorossa vastattiin juridiseen puoleen, mutta vielä ed. E. Lahtelalle voisin todeta, että rakkaus on kyllä mallioppimisen tulosta aivan varmasti, mutta sukupuolinen, seksuaalinen, suuntautuminen ei ole. Jos olisitte kuunnellut puheenvuoroni, nimenomaan tästä puhuin ja myöskin tutkimukset tämän osoittavat.

⁶¹ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin vain uudelleen, että erityisesti ed. Räsänen ja hänen edustamansa tahot haluavat koko ajan jättää huomioimatta sen, mitä tässä lakiesityksessä selvästi sanotaan, että virallistettu parisuhde olisi kuitenkin avioliitosta erillinen oikeudellinen instituutio. Se on aivan selvästi sanottu täällä näin, mutta totta kai täytyy vertauskohta jostain lainsäädännöstä hakea, joll-ei luoda täysin uutta lainsäädäntöä tai muuteta niitä kahtasataa lakia, joihin täällä on viitattu. Eräissä puheenvuoroissa on tullut myös esille, että on laskettu, kuinka monta kertaa lakiesityksessä on mainittu sana avioliitto. Pakko on viitata siihen, koska sillä kuitenkin säädellään parisuhdetta heteroiden kesken. (Ed. Räsänen välihuuto) — Edustaja, uskokaa nyt, mitä lakiesitykseen on kirjoitettu: tämä on avioliitosta erillinen instituutio. Tämä ei ole avioliitto toisin kuin tiedän, että monet homot ja lesbot toivoisivat.

⁶² **Kirsi Piha /kok**: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi tämän esityksen hyväksymistä. Esitys on tärkeä paitsi suvaitsevaisuuden myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Esitys toisi vihdoin, kuten on sanottu, samaa sukupuolta olevat parit edes kutakuinkin yhdenvertaiseen asemaan muiden pariensa kanssa. Suomi onkin Pohjoismaista siis viimeinen, joka on vielä epäselvässä tilanteessa.

Kyse ei ole, kuten täällä on tullut esille, vain taloudellisesta edusta ja perinnöstä. Kyllä ed. Vistbacka tämän salaliiton paljastaessaan oli to-

dellakin oikeassa: tavoite on tietysti se, että yhteiskunta hyväksyy tämän parisuhteen. Harmittaa hieman tässä keskustelussa näsäviisas lause, jota täällä toistetaan: rakkaudesta ei lailla säädetä ja määrätä. Ei niin, mutta tällä lailla voidaan osoittaa yhteiskunnan pitävän samaa sukupuolta olevien rakkautta hyväksyttävänä.

Muutamia huomioita esityksestä.

Esitys on mielestäni niin sanottu minimiesitys. Eduskunta on edellyttänyt, että samaa sukupuolta olevien parisuhteiden oikeudellinen tilanne selvitetään, ja tämä esitys on se selvitys minimissään. Esitys antaa mahdollisuuden rekisteröidä parisuhde, jolloin suhteen voi lain edessä rinnastaa avioparin suhteeseen. Hieman naurettavalta tuntuu se, että pari ei voisi edelleenkään ottaa yhteistä sukunimeä automaattisesti rekisteröinnin yhteydessä. Miksi ei? Siihen ei voi olla mitään järkevää syytä, kun sallimme itse rekisteröinnin. Toivonkin, että valiokuntakäsittelyn aikana valiokunnat esittävät tähän muutoksen.

Sisäiseen adoptioon ja hedelmällisyyshoitojen sallimiseen parille esitys ei ota mitään kantaa. Tässä on syytä muistaa, että erityisesti sisäisen adoption osalta asia jatkuu ajankohtaisena myös tämän esityksen hyväksymisen jälkeen, sillä pareilla on jo perheessä eläviä lapsia, joiden näkökulmasta, nimenomaan lasten näkökulmasta, olisi suotavaa, että myös yhteiskunta tunnustaisi molemmat vanhemmiksi.

Arvoisa puhemies! Esitys on aiheesta, josta on puhuttu paljon jo etukäteen. On kummallista, kuinka paljon ihmisten tunteita kuohuttaa olemassa olevan tilanteen laillistaminen. Kuinka paljon vielä halutaan puuttua muiden ihmisten elämänvalintoihin aiheuttaen suurta mielipahaa ja ahdistusta kyseessä oleville ihmisille? Esityksen hyväksyminen ei ota keneltäkään mitään pois mutta on merkittävä askel kohti suvaitsevampaa yhteiskuntaa, jossa eduskunta ei keinotekoisesti kuvittele rakentavansa parempaa maailmaa kiroamalla raamatunlauseita niskaan.

En halua väheksyä kenenkään uskontoa, kuten jo vastauspuheenvuorossani sanoin, mutta uskonto on viime kädessä uskomismaailma, eikä Raamattua kirjaimellisesti tulkiten voi soveltaa nykyiseen maailmaan.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi vielä kiittää — kai korokkeelta saa kiitoksiakin kollegoille joskus esittää — ed. Outi Ojalaa, joka jo vuosi sitten teki asiasta lakialoitteita, joista viimei-

seen itsekin laitoin nimiä; kahdeksan vuotta sitten minulla ei ollut vielä iloa istua tässä mieltä ylentävässä laitosessa. Ed. Ojala on määrätteisesti ajanut asiaa eteenpäin silloinkin, kun kaksi kolmasosaa kansalaisista ei ole ollut valmis hyväksymään parisuhteen rekisteröintiä, kuten nyt on. Hän on omalta osaltaan vaikuttanut paitsi itse asian etenemiseen myös yhteiskunnalliseen asenneilmastoon ja sitä kautta tehnyt Suomesta suvaitsevammamman maan asua myös vähemmistöille. Toivottavasti eduskunta kannattaa myös tätä ajatusmaailmaa.

63 **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Piha sanoi, että tämä on minimiesitys. Siinä sanomassa tuli selkeästi esille se, mihin pyritään, pyritään adoptoimaan jne. Kysynkin, ed. Piha: Onko tämä kokoomuksen virallinen kanta vai kokoomuksen naisten kanta, että näin pitkälle pyritte tässä asiassa?

64 **Kirsi Piha /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. S. Lahtelan kommentti oli hyvin mauton. Jokainen tässä salissa varmastikin esittää omaa kantaansa. Minulla on ainakin ollut se tapa. Ed. Lahtela voi varmasti tulevissa puheenvuoroissaan aina kertoa, keiden kaikkien kantoja hän esittää, kun hän täällä puhuu.

65 **Margareta Pietikäinen /r:** Fru talman! Vi är alla lika inför lagen och diskrimineringsförbudet gäller var och en av oss oberoende av kön, ras, hudfärg, etniskt eller samhällsligt ursprung, genetiska egenskaper, språk, religiös inriktning eller övertygelse, politisk åsikt, minoritetstillhörighet, social ställning, födselortstillhörighet, handikapp, ålder eller sexuell inriktning. Det här har citerats redan i ganska många inlägg idag och det är bra.

Det här lagförslaget är välkommet. Jag hör till dem som bland andra har undertecknat tidigare lagmotioner i ärendet och det här lagförslaget är som jag redan konstaterat tidigare i en replik, en kompromiss, men som sagt, det är mycket välkommet. När lagen behandlas i utskottet tycker jag att den detalj, som har att göra med släktnamnsfrågan, borde tas upp till behandling. Jag tycker att det är konstigt att man inte på den punkten kunde ge rätt att välja släktnamn för parterna.

EU:n perusoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus solmia avioliitto kansallisten lakien mukaan. Useissa maissa tämä oikeus ei koske pelkästään miestä ja naista vaan myös samaa sukupuolta olevia pareja. Maat, joita yleensä pidämme yhteiskuntarakenteeltaan ja ihmiskäsityksiltään meitä lähellä olevina, ovat jo korjanneet oikeudelliset epäkohdat, joita nyt pohdimme virallistettua parisuhdetta koskevan lakiehdotuksen yhteydessä.

Kaikilla tulee olla yhdenvertainen oikeus perusturvaan omassa parisuhteessaan. Toistaiseksi homoseksuaaleilla ei ole lakiin perustuvia oikeuksia silloin, kun kumppani kuolee, joutuu onnettomuuteen tai kun suhde päättyy. Virallistettua parisuhdetta koskevan lain hyväksyminen merkitsisi sitä, että parisuhteen osapuolia koskisivat merkittävät perusoikeudet ja velvollisuudet, jotka eivät millään lailla ole pois muilta yhteiskunnassamme, ja ennen kaikkea oikeudet ja velvollisuudet, joihin kaikilla on oikeus ihmisyydessä yhteiskunnassa. Näihin kuuluvat muun muassa oikeus olla lähin omainen, lesken aseman saaminen toisen kuollessa, oikeus sosiaalisiin tukiin, jääviyssäännösten piiriin kuuluminen sekä perintöön ja vakuutuksiin liittyvät verotekniset järjestelyt.

Fru talman! Alla skall ha rätt till grundtrygghet i det parförhållande de lever i. Tills vidare har homosexuella inte några juridiska rättigheter ifall partnern dör eller förolyckas eller om förhållandet tar slut. Antagandet av lagen om registrerat partnerskap skulle betyda att parterna i ett registrerat förhållande skulle omfattas av viktiga grundläggande rättigheter och skyldigheter gentemot varandra. Rättigheter och skyldigheter som på intet sätt fråntas någon annan i vårt samhälle och framför allt rättigheter och skyldigheter som alla i ett humant samhälle bör ha rätt till. Till dessa hör bland annat rätten att utgöra närmaste anhörig, att få status av änka eller änklings vid den andras frånfälle, ha rätt till sociala understöd, omfattas av jävregler och skattetekniska arrangemang vid arv och försäkringar.

Men, fru talman, vid sidan av det här tycker jag att det mycket bra har kommit fram i den debatt som förts att det naturligtvis är mycket mera än en fråga om juridik och ekonomiska rättigheter. Det är fråga om attityder och om accepterande av samlevnadsformer och det är på de här

punkterna som lagförslaget har sin stora principiella betydelse.

Som här redan har konstaterats, så är två tredjedelar av Finlands folk beredda att godkänna en lag om registrerat partnerskap. Det var ju faktiskt redan 1996 som 67 procent av landets befolkning gav sitt stöd åt den här registreringsrätten. Det är alltså hög tid för oss att godkänna lagen om registrering av partnerskap.

⁶⁶ **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! Vi behandlar nu en av de politiska frågor som har väckt mest känslor under den senaste tiden. Jag tycker att det är förbryllande. De som rörs minst av lagen är de som protesterar mest. De som däremot rörs av lagen utgör en minoritet, en minoritet som dessutom gör rätt så litet väsen av sig. Den här situationen kräver mod av oss beslutsfattare. Vi måste våga arbeta för en minoritets rättigheter när vi kan se att situationen är orättvis.

Arvoisa puhemies! Virallistettua parisuhdetta koskevan lain säätäminen on yksinkertainen ja tehokas tapa korjata epäkohta, joka on syntynyt, kun samaa sukupuolta olevat parit eivät ole voineet päästä juridisen sääntelyn pariin, koska sääntely koskee ainoastaan avioliittoa. Joskus esitetty menettely: epäkohtien korjaaminen eri laeissa luomatta uutta instituutiota eli virallistettua parisuhdetta, ei ole realistinen. Avioliiton oikeudelliset vaikutukset ulottuvat niin moniin lakeihin ja pykäliin, ettei yksinkertaisesti ole mahdollista tehdä muutoksia yksittäisiin lakeihin siten, että homoparien asema turvattaisiin samalla tavalla kuin avioparien.

Roten till all visdom är att erkänna fakta. Vi behöver bara se på vilka situationer som kan uppstå på grund av att homosexuella pars förhållanden inte har ett juridiskt skydd, för att inse att någonting måste göras. Om ett homosexuellt par separerar har den svagare parten inget skydd. Detta är fallet oberoende av hur länge de levt ihop, oberoende av hur stor skillnaden är mellan deras egendomar och oberoende av vem av dem som har större behov av att få bo kvar i det gemensamma hemmet. Den ena parten kan bli alldeles utblottad och har inga juridiska medel till sitt förfogande för att försvara sig. Få par är så förutseende att de gör upp ett avtal för den här eventualiteten och även om ett avtal skulle göras upp finns det inga som helst garantier för att det

är rättvist. Dessutom tolkas avtal annorlunda än avvitrning makar emellan, bland annat skatte-rättsligt.

Vid den ena partens död är den andra i ett homosexuellt förhållande i en mycket sämre ställning än en efterlevande make. Dessa har getts en tryggad ställning i arvsrätten i och med att de kan ärva varandra om det inte finns bröstärvingar. Homosexuella par måste göra upp ett inbördes testamente för att överhuvudtaget kunna ärva varandra. Också i det här fallet är deras situation sämre, eftersom arvsskatten drabbar olika. En efterlevande i ett homosexuellt förhållande betalar en tredubbel arvsskatt jämfört med en efterlevande make.

Homoseksualisessa suhteessa toisen osapuolen kuoleman jälkeen toisen osapuolen asema on kaikin tavoin huono. On tapahtunut sellaistaakin, että mies tai nainen on tullessaan kotiin töistä löytänyt kuolleen elämäkumppaninsa, sukulaiset tyhjentämässä omaisuutta hänen ja hänen miehensä tai naisensa yhteisestä asunnosta välittämättä siitä, kenelle omaisuus oikeastaan kuuluu. Homoparit joutuvat elämään pelossa, että jotain tällaista tapahtuu toisen osapuolen kuollessa. Hautajaisten järjestämisessä saattaa myös syntyä ongelmia. Taattu lähimmän omaisen asema ratkaisisi monta tämän kaltaista ongelmaa.

Också vid den ena partens sjukdom saknar den andra i ett homosexuellt förhållande ställningen som närmaste anhörig. Det här innebär att han eller hon kanske inte får uppgifter om sin sjuka livskamrat från sjukhuset där denna vårdas. Det är svårt att tänka sig en sådan situation då det för ens egen del är en självklarhet. Det är däremot lätt att föreställa sig den blandning av oro, maktlöshet och ilska över att inte bli accepterad, som en människa i den situationen med största sannolikhet känner.

Värderade talman! De flesta av oss riksdagsmän är gifta och lever ett liv där de homosexuellas problem kan verka vara avlägsna frågor, som är svåra att förstå sig på. Oberoende av om vi känner homosexuella eller inte och oberoende av om vi kan förstå dem eller inte, gäller det för oss att erkänna att de orättvisor som drabbar dem måste åtgärdas. Allt det jag räknat upp i mitt tal är klara orättvisor. Lagen om registrerat partnerskap löser många av dessa problem. Vissa problem tas inte upp och dem tvingas man ta ställ-

ning till i något skede. Det gäller bland annat frågan om barnen i ett parförhållande. Jag understöder i alla fall nu det här lagförslaget och hoppas att riksdagen kan behandla det snabbt, utan att ge avkall på varken grundlighet eller saklighet.

⁶⁷ **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhe-mies! Hallituksen lakiesityksessä tavoitteena on painotettu erityisesti käytännöllisten, juridisten ja taloudellisten asioiden ratkaisemista parisuh-teessa elävien kahden samaa sukupuolta olevan kohdalla. Perusteluissa viitataan perheitoimikun-nan mietintöön, jonka mukaan ei avioliiton oi-keudellinen sääntely enää nykyisin ylläpidä tiet-tyjä eettisiä tai uskonnollisia katsomuksia vaan sen tavoitteena on suhteen kestäessä syntyvien käytännöllisten kysymysten ratkaiseminen. Niin-pä perusteluissa on päädytty siihen, että eettisiä ja uskonnollisia esteitä ei ole nyt niille ratkaisuil-le, joita esitetään.

Perusteluista löytyy kuitenkin kohta, jossa to-detaan, että parisuhteen virallistaminen sinänsä on muutenkin kuin oikeudellisilta vaikutuksil-taan monin tavoin merkittävä tapahtuma, mutta sitä asiaa, mitä merkittävällä tapahtumalla tar-koitetaan, ei sen enempää avata. Ne käytännön ongelmat, joita lakiesityksessä tarkoitetaan, ovat muun muassa erotilanteet ja toisen osapuolen kuolema. Kun näitä erilaisia arkisia ja käytän-töön liittyviä kysymyksiä ajattelee, täällä jo kes-kustellussakin on tullut esille, eikö voisi näihin löytyä muitakin ratkaisuja kuin se, että lähdetään nimenomaan rinnastamaan näitä kysymyksiä avioliittolainsäädäntöön. Ongelmana näen ni-menomaan, että rinnastus avioliittoon on selke-ästi lakiesityksessä esitetty. Se tulee todella use-aan kertaan esille.

Virallistamisella on paitsi yhteiskunnallinen merkitys, merkitys sinänsä jokaiselle yksilölle, ja mielestäni silloin, kun on se on kysymys myös yksilölle, se on nähtävä arvokysymyksenä, jon-ka taustalla ovat maailmankatsomukselliset, ihm-isen ihmiskuvakysymykset. Ymmärrän, että juuri näistä syntyvät ne, sanotaanko, erimielisyy-det tai erilaiset näkemykset, miten me ehkä ajat-telemme myöskin siitä, mitä on suvaitsevaisuus, niin kuin keskustelussa on tullut esille, tai mitä on oikeudenmukaisuus ja nämä erilaiset arvot, mihin tällä lakiesityksellä pyritään.

Näen, että yhteiskunnassamme on selkeästi heräämässä suunnaton vakaiden ydinperheiden tarve. Tämän päivän lapset ja nuoret kokevat li-

sääntyvää juurettomuutta. Tutkimustenkin myötä jo korostetaan vanhemmuuden, isän ja äidin, merkitystä lapsen kasvuille. Haluan kunnioittaa sitä, että Jumala on luonut meidät ihmiset erilaisiksi persooniksi ja myös mieheksi ja naiseksi. Kysymykseni on, miksi nämä rajat pyritään hämärtämään meidän ihmisten keinoin.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispat ovat puheenvuorossaan nimeltä "Kasvamaan yhdessä" asettuneet sille kannalle, että yhteiskunnan on lainsäädännössään taattava kaikki tuki avioliittoon pohjautuvalle perhemallille. Tätä lakiesitystä lukiessani ja tulkitessani olen entistä vahvemmin näkemässä, että avioliiton rinnalle ei tule perustaa siihen rinnastuvia instituutioita. Erityisen huolissani olen siitä, että lakiesityksen valmistelussa ei mielestäni ole perinteisen avioliiton ja perheen kasvatustehtävää ja lapsinäkökulmaa käsitelty myönteisessä mielessä, ei riittävästi muutenkaan.

Tämä lakiesitys sinänsä tuo monia eri kysymyksiä, jotka mielestäni ovat nimenomaan arvo-kysymyksiä, ja koskee, niin kuin jo aikaisemmin sanoin, yksilöä. Mutta näen, että kysymys tämän lakiesityksen myötä ei ole pelkästään yksilöistä, vaan se koskee koko Suomea, suomalaista kulttuuria. Suomessa tulee kunnioittaa myös kristillisiä arvoja ja asenteita kaikessa, siis myös lakien laadinnassa. Kun me puhumme kristittyinä olemisesta, mihin täällä on viitattu, näen että kristittyinä olemista ja sitä, että perustamme mahdollisesti lainkin Raamattuun, ei tarvitse eikä tulisi nähdä ahdasmielisenä asenteena vaan selkeänä arvovalintana.

Vielä lopuksi, arvoisa puhemies, haluan sanoa, että kun Kirkkohallitus lausunnossaan tästä lakiesityksestä toi esille omia kannanottojaan, se toi hyvin esille, että jos epäkohtia on, ne tulee poistaa. Täällä käytiin jo keskustelu, että on varmasti löydettävissä muitakin ratkaisuja. Kirkkohallitus tuo lausunnossaan myös selkeästi esille, että se ei ota kantaa homoseksuaalisuuteen sinänsä vaan haluaa kunnioittaa ihmisarvokysymystä ja sitä kautta kaikkea ihmisessä olevaa, ihmisessä luotua. Tässä linjassa korostuu kaikkien ihmisten syvä kunnioitus, ihmisarvon kunnioitus, ja samalla selkeä kristillinen linja. Jumala on olemassa ja luonut elämälle tarkoituksen. Tämän painoarvon tulisi kristityssä maassa selkeästi tulla esille erilaisissa valinnoissa ja ratkaisuissa, niin kuin tämän lakiesityksenkin jatkokäsittelyssä. Pidänkin erittäin tärkeänä, että esityksen

eduskuntakäsittelyn aikana käydään läpi ne muut vaihtoehdot, joiden kautta epäkohdiksi sinänsä luokitellut puutteet voidaan korjata.

68 Irja Tulonen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen huoneessani kuunnellut tätä keskustelua, tulee mieleen se edellinen keskustelu, jota eduskunta kävi reilu vuosi sitten. Asenteet ovat samanlaiset. Minua itseäni harmittaa tavattomasti se, että me kansanedustajat asettaudumme jonkun puolelle jotakin vastaan. Itse lähdän asiassa hyvin selkeästi siitä, että niin lesbo- kuin homopareja ei kukaan saa tuomita. Jokainen elää niillä asioilla, joita heille Luoja on antanut.

Mutta on muutamia asioita, joita itse pidän hyvin tärkeinä. Yksi on lasten asema yhteiskunnassa. Siinä suhteessa näen, että tällainen rekisteröiminen ei minulle henkilökohtaisesti käy. Se on minun oma eettinen näkemykseni asiasta. Pidän hyvin tärkeänä sitä, että me emme sotke kovin isoja raamatullisia ja muita asioita tähän, (Puhemies koputtaa) mutta kyllä kristilliset arvot ja lapsen asema nousevat perheen myötä silloin siihen asemaan, mikä näistä asioista kumpuaa.

69 Katja Syvärinen /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillähän on Suomessa perustuslain takaama uskonnonvapaus. Ymmärrän, että täällä jotkut edustajat tekevät lainsäädäntötyötä kristillisestä vakaumuksesta lähtien, ja arvostan sitä. Mutta jos todellakin jonkun henkilön uskonto estää parisuhteen virallistamisen, eihän sitä tietenkään ole pakko tehdä, mutta ei myöskään pidä uskonnollisin perustein sitä estää. Mielestäni tämän asian pitäisi olla ihan itsenänselvä.

70 Leena Rauhala /skl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni uskonto, usko, ja kristilliset arvot ovat kaksi eri asiaa. Ainakin omassa puheenvuorossani korostin nimenomaan sitä, että kun päätöksiä ja valintoja nimenomaan lainsäädännössä ja politiikassa tehdään, kysymys on arvoista, kristillisistä arvoista ja sillä lailla koko maailmankatsomuksesta ja näkemyksestä, miten jäsenän maailman. Sitten on erikseen se, mitä me ymmärrämme uskonnolla.

71 Niilo Keränen /kesk: Arvoisa puhemies! Nykylainsäädännöstä aiheutuu samaa sukupuolta olevien parisuhteille joitakin haittoja, mutta

myös joitakin etuja verrattuna naisen ja miehen väliseen suhteeseen. Edut liittyvät lähinnä nykyperheiden sosiaaliturvaan.

Lakiehdotuksen antamisen syiksi pelkistyvät hallituksen esityksen mukaan muun muassa seuraavat seikat:

1. Omaisuuden jako-ongelmat sekä toimeentulo-ongelmat muun muassa samaa sukupuolta olevien parisuhteen purkauessa.

2. Samaa sukupuolta olevan kumppanin mahdollisuus saada tietoja kumppaniaan koskevista asiakirjoista esimerkiksi terveydenhuollossa tai muussa sellaisessa tilanteessa, missä läheisyydellä on merkitystä.

3. Perhe-käsitteen tulkinta muun muassa vakuutusetuksissa, matkustettaessa tai työ- ja perhevastuun yhteensovittamisessa.

4. Toiminta joissakin kulttuurisidonnaisissa asioissa, kuten hautajaisten järjestelyissä.

5. Suhtautuminen muissa maissa rekisteröityjen parisuhteitten käsittelyyn Suomessa.

Arvoisa puhemies! Vähemmistöjen etujen turvaaminen on tietenkin arvokas asia, ja hallituksen pyrkimykselle on tässä suhteessa syytä antaa tunnustusta. Hallitus samoin kuin vuonna 99 mietintönsä antanut parisuhteitten rekisteröintiä tutkinut työryhmä ovat mielestäni kuitenkin suorittaneet valmistelun yksipuolisesti ja jättäneet huomiotta eduskunnan vuonna 97 hyväksymän toivomuksen toisesta mahdollisuudesta.

Eduskuntahan toivoi lausumassaan hallituksen ryhtyvän asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi. Tähän lakiesitykseen nähden se toinen vaihtoehto olisi ollut selvittää ne kuuluisat kaksisataa lakia eli se, mitä oikeudellisia epäkohtia asiaan liittyy ja miten ne olisi voitu korjata tekemällä tarpeelliseksi katsottavia muutoksia.

Nyt annetulla lakiehdotuksella hallitus pyrkii omien sanojensakin mukaan kertalaakilla korjaamaan kaikki epäkohdat niputtamalla ne yhteen virallistamislakiin, vaikka hyvin tiedetään, että laki tulee herättämään kansalaisten joukossa hyvin paljon ristiriitaisia tunteita. Minusta vaihtoehtotie olisi ollut parempi. Arvoisa puhemies, tätä haluan puheenvuorossani perustella.

Lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsisi perusteellista mullistusta perinteiseen perhe-käsitteeseen. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että perhe-käsitettä ei lainsäädännössämme ole yksi-

selitteisesti määritelty. Kuitenkin valtaosalla suomalaisista on käsitys siitä, mikä perhe on, huolimatta siitä että perheitä on tänä päivänä kovin monenlaisia. Suomalaisen mielissä perheen käsite perustuu perheen perustehtävään: tuottaa ja kasvattaa uusia jäseniä yhteiskuntaan. Nimenomaan tässä mielessä samaa sukupuolta olevien parisuhde ei ole perhe, vaikka se voikin olla ruokakunta ja vaikka, kuten hallituksen perusteluisa todetaan, tunnesiteet saattavat olla hyvinkin kiinteitä.

Esityksessään hallitus on huolestunut siitä seikasta, että samaa sukupuolta olevien parisuhteiden nykyinen epävirallisuus loukkaa heitä. Hallitus ei kuitenkaan ole vähääkään huolestunut siitä, että lakiesityksessä ajettu virallistaminen saattaa loukata paljon suurempaakin joukkoa niitä kansalaisia, jotka edelleen mieltävät perheen sen perustehtävästä käsin.

Tässä yhteydessä haluaisin todeta myös, että annettu lakiesitys on jossain määrin myös eduskunnan tahdon vastainen. Lakivaliokunnan mietinnössä vuonna 97 painotetaan, että samaa sukupuolta olevien parisuhteen epäkohtia selvittäessä lähtökohtana tulee olla, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Kuitenkin nyt annetussa lakiehdotuksessa peräti 8:ssa pykälässä 17:stä viitataan avioliittoa koskeviin säännöksiin. Tämä, jos mikä, on rinnastusta, ja vaikka en tuolloin ollutkaan eduskunnassa, väitän, että eduskunta tuskin tätä tarkoitti.

Arvoisa puhemies! Suomalainen lainsäädäntö pohjautuu kristinuskon opetusten perusteelle sekä tältä pohjalta vuosituhanten aikana kehittyneille länsimaisille oikeuskäsityksille. Kristilliseen etiikkaan kuuluu lähimmäisenrakkaus, suvaitsevaisuus, toisen ihmisen kunnioittaminen ja arvostaminen riippumatta hänen henkilökohtaisista ominaisuuksistaan. Näiltä pohjilta on kuitenkin löydä ehdottomia perusteita sille, että tässä lakiehdotuksessa tarkoitettujen parisuhteiden tulisi saattaa virallisiksi ja tasaveroisiksi naisen ja miehen välisen suhteen kanssa.

Toisaalta, arvoisa puhemies, en kuitenkaan voi myöskään yhtyä niihin lukuisiin sähköposteihin, joita tämän asian tiimoilta olen saanut ja joissa jopa kyseenalaistetaan itsestä poikkeavan ihmisen ihmisarvo. Näillä on jo varmasti aiheutettu vahinkoa. Lääkäri työssään olen tavannut hyvin erilaisia ihmisiä, ja erilaisuus ei todellakaan tee ihmistä toista arvottomammaksi.

Se, että kaikilla ihmisillä on samanlainen ihmisarvo, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikilla meillä olisi samat mahdollisuudet elämässä. Ei minustakaan tullut huippukoripalloilijaa, vaikka poikasena siihen pyrkyä oli. Syy lienee ilmeinen. Tai toinen esimerkki: sokeus ei varmasti tee ihmistä huonommaksi kuin toinen. Yhteiskunta ei kuitenkaan voi myöntää sokealle ajokorttia. Ja vielä yksi: lapset ovat ihmisinä varmaankin tasa-arvoisia meidän muiden kanssa. Yhteiskunta ei kuitenkaan salli 12-vuotiaan tytön ja pojan muuttamista yhteen, ei maksa heille asumis- tai toimeentulotukea, vaan 12-vuotias on lakiemme mukaan vanhempiansa huollettava.

Arvoisa puhemies! Yksi peruste annetulle lakiesitykselle on se, että virallistaminen on jo mahdollista joissakin muissa maissa. Itsenäinen Suomi ei kuitenkaan ole lainsäädännössään sidottu muihin maihin eikä meidän jokaisessa asiassa tarvitse noudattaa muotivirtauksia. Päinvastoin tavallisesta ihmisestä tuntuu usein siltä, että tavallisuutta ei enää tässä yhteiskunnassa tahdota suvaita ja tavallisuuden tai arvokkaiden perinteiden puolustaminen katsotaan jotenkin ala-arvoiseksi.

Mitä taas tulee kansainvälisiin sopimuksiin, myös hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että virallistamisen puute ei sinänsä ole esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastainen eikä sitä voida tulkita syrjinnäksi. Toivon, että valiokunta huomioisi näitä seikkoja.

Nähdäkseni olisi hyvin paikallaan, että hallitukselle annetaan uudestaan jo vuonna 97 annettu tehtävä selvittää lainsäädännöstä yksityiskohteisesti ne epäkohdat, joiden korjaaminen on tarpeellista.

⁷² **Nils-Anders Granvik /r:** Värderade talman! Lagen om partnerskap delar folket i två läger och lämnar nästan ingen oberörd. En enbart humanistisk syn som naturligtvis måste respekteras, och en som grundar sig på Bibeln som rättesnöre när vi människor skall bedöma vad som är rätt och riktigt. I båda fallen vill jag tro att den människovarma synen råder. Jag tror inte att särskilt många varken kan eller vill bestämma sin sexuella läggning. Den har man utan eget val. Men jag vet att det finns undantag. Likväl är det orättvist att beskylla oss som inte kan godkänna registrering som intoleranta eller fördömande. Skillnaden ligger i att vi har olika syn på värdegrun-

den och vilken vikt som skall läggas på Bibelns lära och skapelseordningen.

Arvoisa puhemies! Laki virallisesta parisuhdesta jakaa kansan kahteen leiriin. Tämä keskustelu koskettaa meitä kaikkia tavalla tai toisella. Näkökannat jakautuvat seuraavasti: pelkästään humanistiseen kantaan, jota pitää kunnioittaa, ja kantaan, joka perustuu Raamattuun, jonka on oltava ohjeena, kun me ihmiset päätämme, mikä on oikein tai väärin. Tahdon uskoa, että ihmisystävällinen kanta vallitsee molemmissa tapauksissa. En usko, että kovin moni tahtoo tai voi valita omia seksuaalisia taipumuksiaan. Suurimmalla osalla on synnynnäinen taipumus, ilman että siihen voi itse vaikuttaa. Joka tapauksessa on myös väärin syyttää meitä, jotka emme voi hyväksyä rekisteröintiä, suvaitsemattomiksi tai ennakkoluuloisiksi. Ero on siinä, että me näemme arvopeusteet eri tavalla, erityisesti, miten ymmärrämme Raamatun sanoman ja luomisjärjestyksen eri tavalla.

Suomen lainsäädäntö on aina perustunut kristillisiin arvoihin. Kun katsomme maailman muita maita, on helppo huomata, että ne maat, joilla on tämä arvoperusta, jolle rakentaa, ovat parhaiten kehittyneet ja niillä on kaikista vakaimmat yhteiskuntajärjestykset. En usko, että tämä on yhteensattuma. Puolestani toivon, että tämä asiantilaisuus pysyy tällaisena Suomessa.

Lakiehdotus, josta nyt keskustellaan, poikkeaa yllämainitusta. Yhteiskunnan ei tule pitää parisuhdetta saman sukupuolen välillä avioliiton kanssa samanarvoisena, koska se on ristiriidassa luomisjärjestyksen kanssa. Meidän anatomiamme kertoo eri sukupuolten tarkoituksen. Jos siis ihmiset, jotka ovat samaa sukupuolta, päättävät asua yhdessä, he voivat tietenkin niin tehdä, ilman että heitä tulisi tuomita, mutta suhdetta ei voi hyväksyä samanarvoiseksi avioliiton kanssa.

Fru talman! Det som saknas för att lagförslaget skall vara jämförbart med äktenskap är adoptionsrätten och rätten till samma släktnamn. Det är naturligtvis alldeles riktigt, men samtidigt ser vi redan att också den rättigheten krävs av många. Barnet har rätt till en riktig förebild med far och mor i familjen. Det är inte långsökt att anta att om detta lagförslag antas kommer initiativ inom kort att tas för att ge par av samma kön adoptionsrätt, och det vill jag inte vara med om att öppna vägen för.

⁷³ **Kari Kärkkäinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Olen tyytyväinen siitä, että hallituksen ehdotus parisuhdelainsäädäntöä koskevat kansanedustajat ja suomalaiset tänä keväänä kaiken kaikkiaan tutkailemaan homoutta, tämä ilmiö kun on useimmiten jäänyt vitsien tasolle tai maton alle puhumatta. Homoja on syrjitty kautta vuosisatojen, kun heidän käyttäytymistään ei ole ymmärretty. Heitä on todella vähän autettu heidän ongelmiaan. Tämän vajeen ovat Suomessa täyttäneet lähinnä Seta ja sille myönteiset, jotka ovat muokanneet asenteita valitettavan yksipuolisilla väittämillä ja monesti yksinkertaistuksilla.

Lakiehdotuksen suuri heikkous on siinä, että sitä tehtäessä ei ole kysytty, onko homous synnynnäistä. On vain oletettu, että näin asia on. Kuitenkin tieteellisessä keskustelussa homoudesta ei ole yhtä ainoaa kuvaa. Konsensus on vain siitä, että joissakin tapauksissa perimä saattaa altistaa, mutta että ympäristötekijät määräävät lopulta homouden synnyn. Homogeeniä on jahdattukin vuosikymmeniä. Koko sivun uutiset alustavista tutkimuksista ovat vaihtuneet uusiin tutkimuksiin, joiden sanoma "geeniä ei sittenkään löydetty" on kuitattu muutaman rivin otsikoinnilla.

Ihmisten mielipiteitä ja asenteita on muokattu kuin tietoisesti uskomaan, että homous on synnynnäistä. Haluan alleviivata tiedettä ja omaa käsitystäni, että homous ei ole sairaus. Kuka näkee homotaipumuksen omaavan sairaana, loukkaa mielestäni syvästi tämän ihmisen arvoa. Meidän tulee nähdä homous ihmisen seksuaalisen kehityksen häiriönä, niin kuin tiede sen tekee. Lienee niin, että yhdenkään ihmisen kasvu aikuiseksi ei ole häiriötön. Me kaikki olemme enemmän tai vähemmän sittenkin rikkinäisiä ihmisiä.

Ihmisen kasvussa lapsesta aikuiseksi käydään läpi auto-, homo- ja heteroeroottiset vaiheet. Nykyisen kehityspsykologisen tutkimuksen mukaan lapsi omaksuu sukupuoli-identiteetin, kokemuksen omasta sukupuolisuudestaan, jäljittelemällä ja samaistumalla omaa sukupuoltaan olevaan vanhempaan. Homotaipumuksen omaavilla henkilöillä tämä samaistuminen on jäänyt kesken. Tähän ovat usein vaikuttaneet juuri täyttyvät samaistumistarpeet, ja nämä tarpeet etsivät täyttymistään myöhemmin homo-suhteissa. Tarve ei ole epänormaali, vaan normaali, koska maskuliinisen rakkauden kaipuu on kaipausta tulla itse kokonaan maskuliiniseksi.

Siksi homot kokevat elämäntapansa hyvin luonnollisena.

Miksi olemme saaneet kuulla vain yhtä näkökulmaa homokeskustelussa? Miksi meidän tulisi uskoa vain Setan mielipiteitä homoudesta? Miksi poikkeavat käsitykset on haluttu vaientaa ja leimata vanhoillisiksi, jopa rasistisiksi?

Ihmisoikeusaktivisti Ulf Månsson kirjoitti 3.6.99 Helsingin Sanomissa, että homoparilaki merkitsisi ennen kaikkea yhteiskunnallista hyväksymistä ja asennemuokkausta. Tämän vuoksi Seta ja sille myönteiset ovat halunneet ohittaa keskustelun homouden synnystä. Perimmäinen tarkoitus on siis normittaa homous yhteiskuntaamme tasavertaiseksi seksuaalikäyttäytymisen muodoksi. Tämä normittaminen säteilisi mullistavasti. Nyt on jo laajasti puhuttu homoparien oikeudesta keinoehdelmöityksiin. Edessä olisivat kohta vaatimukset, että koulujen sukupuoliopeutuksessa on tuotava esille, että jokaisen on tutkailtava homoutta mahdollisena oman seksuaalisuutensa ilmentymänä siinä kuin omaa heterouttaan.

Toimittajan ammattieettisessä ohjeessa on kohta, että hänen on työssään pyrittävä totuudenmukaiseen, olennaiseen ja monipuoliseen tiedonvälitykseen ja että tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää tämä on käsiteltäessä kiistanalaisia asioita.

Arvoisat toimittajat! Miten nämä ohjeet ovat työssänne toteutuneet tässä homoparikeskustelussa? Onko teillä ollut muita tietolähteitä kuin Seta? Miksi te pelaatte vain sääliin vetoamalla? Miksi ette ole kiinnostuneita kertomaan homoliikkeen maailmanlaajuisista poliittisista päämääristä? Mikä ihme ajan ilmastomme pyhä lehmä homous on, kun siitä ei voida puhua monipuolisemmin?

Elämme jälleen satua, jossa kukaan ei uskalla sanoa, että keisarilla ei ole vaatteita. Missä on tutkiva journalismi tässä maassa tästä ilmiöstä?

Moniarvoisessa yhteiskunnassa homoiksi itseään kokevilta emme voi vaatia, että heidän tulisi eheytyä heteroiksi, jos he eivät sitä tahdo. Sitäkin mahdollisuutta on toki pidettävä esillä ja sille on luotava edellytyksiä. USA:ssa eheytyminen rapioissa on saavutettu huomattavia onnistumisia, parempia kuin muun muassa alkoholismien kohdalla. Ihmisinä meidän tulee kunnioittaa homoja siinä kuin muita. Homous on koko yhteiskuntamme yhteinen kipu. Meidän tulee ennemminkin kysyä, miksi lasten ja vanhempien suh-

teesta puuttuu läheisyys ja rakkaus, kun joidenkin lapsien kehitys vahingoittuu tällä tavalla.

On väitetty, että samaa sukupuolta olevien parisuhteiden rekisteröinti on ihmisoikeuskysymys. En ymmärrä tällaista väittämää, eihän avioliitto, avosuhte eikä sinkkuelämäkään ole ihmisoikeuskysymys. Kun väitämme yhtä sun toista asiaa oikeutenamme, meidän tulee kysyä, miten se rakentaa ja vaikuttaa meidän yhteiskuntaamme. Tässä asiassa meidän tulee erityisesti kysyä, voiko ihmisoikeuden rakentaa sellaisen ilmiön pohjalle, joka on ihmisen kehityksessä tapahtunut häiriö. Miehen ja naisen parisuhde, avioliitto, on yhteiskunnan perusyksikkö. Sille ei ole tarvetta rakentaa kilpailevaa mallia.

Tiedän, että vaikka eduskunta jättäisi säätämättä käsittelyssä olevan homoparilain, näitä parisuhteita tulee edelleenkin olemaan. Kokevatko nämä parisuhteet epäoikeudenmukaisuutta? Ehkä suurin epäkohta on perintöverotus. Mielestäni nykyistä lainsäädäntöä on siis muutettava niin, että kaikki testamentinsaajat siirretään samaan veroluokkaan. Näin perinnönsaajien seksuaalielämää ei tutkailta.

⁷⁴ **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa puhemies! Tuskin monikaan lakiesitys on saanut näin laajat mittasuhteet taustakseen kuin käsittelyssä oleva parisuhteen virallistamista koskeva laki. Oma kantani tämän lain suhteen perustuu arvoihin, joissa ketään ihmistä ei ole luotu sattumalta. Jokaisen ihmisen arvo toisen silmissä on siis yhtäläinen. Kuitenkaan lainsäätäjän tehtävä ei ole pyrkiä laillistamaan liittymiä, jotka omalta osaltaan ovat aiheuttamassa lisää ratkaistavia vyyhtejä sekä taloudellisesti, yhteiskunnallisesti että sosiaalisesti. Näistä on esimerkkejä tulevissa hallituksen esityksissä yllin kyllin.

Laki tässä muodossa murentaa mielestäni avioliiton ja perhekokonaisuuden perusolemusta. Kysymyksessä ei ole ihmisoikeuskysymys, ei suvaitsevaisuus-kysymys eikä yhdenvertaisuuskysymys vaan ihmisten kunnioittamisen kysymys puolin ja toisin. Erikoisen huolestunut olen, arvoisa rouva puhemies, lasten asemasta, josta riittäisi lainsäätämistä tämänhetkissä ongelmisakin yllin kyllin.

⁷⁵ **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää samaa sukupuolta olevien parisuhteiden virallistamista. Valmistelussa

on valitettavasti jätetty hyödyntämättä muun muassa perhekasvatuksesta vastaavien seurakuntien merkittävää tietopanosta, psykologista ja lääketieteellistä tietämystä, joka on jätetty kovin syrjään. Joskus tuntuu, että biologiankaan alalta ei ole suoritettu edes alustavaa oppimäärää. Eettinen pohdiskelu rajoittuu ajatukseen yksilön vallinnanvapaudesta.

Perinteisesti avioliitto on Suomessa arvostettu sekä sen puolisoille tuoman suojan että sen lapsille tuoman suojan vuoksi. On ymmärretty, että elämän arjessa esiintyneet heikkoudet eivät ole horjuttaneet itse instituution tai järjestelmän arvoa.

Seurakunnilla on ollut merkittävä rooli avioliittoinstituution vahvistamisessa. Ilman lukutaitoa ei päässyt naimisiin. Jo silloin aikanaan ja tänäänkin tieto ja osaaminen ovat olleet merkittävien tekijä Suomen positiivisessa kasvussa. Perhe on käsitetty myös koko yhteiskunnan perusluksi. Ajatus perheen tukemisesta on merkinnyt sitä, että perhe on kannattanut sekä yksilöä että koko yhteiskuntaa.

Viime vuosikymmenien liukumisien myötä on itse instituution arvoa valitettavasti heikennetty. Tärkeää ei ole, että yksilön tulee kieltäytyä omista haaveistaan, luopua isästään ja äidistään ja liittyä puolisoonsa tullakseen yhdeksi lihaksi hänen kanssaan. Ihmisen kokema ja saama on tullut tärkeämmäksi kuin se, mitä hän joutuu antamaan ja mitä hän saa antaa omista eduistaan ja etuoikeuksistaan. Yksilö tietää, yhteisö ei häntä velvoita. Paremminkin sen pitää antaa suosituksia asialle, niin kuin nyt toivotaan.

Tässä esityksessä jätetään merkittävä joukko lääketieteellisiä, biologisia ja psykologisia tosiasiota huomioimatta. Oli ilahduttavaa kuulla myöskin ed. Kärkkäisen erinomainen puheenvuoro. Ei mietitä terveen seksuaali-identiteetin muodostumista eikä esimerkkiä kasvavalle polvelle. Lähtökohdissa ei oteta huomioon edes sitä, että tutkimusten mukaan samaa sukupuolta olevissa pareissa on parisuhteen ulkopuolisia suhteita selvästi enemmän kuin heterosuhteissa.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen kannattajien linja on ollut se, että homosuuntautuneilla tulee olla sama oikeus kuin heteroilla eli oikeus valita, haluavatko he olla avosuhteessa vai rekisteröidyssä suhteessa. Tämä näkyy myöskin hallituksen esityksessä. Tämä on aika mielenkiintoinen näkökulma ja johdattelee minut miettimään todellisia tasa-arvo-ongelmia, joita perheillä täl-

lä hetkellä on. Koska tässä keskustelussa niitä on toivottu, niin heitän muutaman esille.

Ajattelen nuorta naista, joka päättää opiskelujaan ja miettii, onko hyvä laittaa lapsia nuorena. Hän ottaa yhteyttä Kelaan ja toteaa, että äitiyspäiväraha on 60 markkaa. Kannattaa siis mennä ensin töihin ennen kuin ryhtyy perhettä laittamaan. Ensisynnyttäjien ikä on noussut. Ikäluokat ovat pieniä, 56 000 lasta vuodessa. Noin kolmasosa äideistä saa juuri tuota pienintä päivärahaa. Onko tämä valinnanvapauden toteuttamista tai onko tämä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta? Jo pelkästään tämä asia vaatisi hallitukselta huikeasti enemmän huomiota kuin esitys, jota tänään käsitellään.

Ajatellaan sitä, että hoivatyöstä ei kerry eläkeoikeutta eikä sosiaaliturvaa. Jos yksi hankkii perheen tulon, niin veroprogressio syö lisätulon. Molempien huoltajien on pakko hakeutua töihin. Tänä päivänä on usein pakko lähteä kotiseudultaan, hakeutua uusille alueille, missä eläminen maksaa. Ovatko nämä niitä tilanteita, joissa voi vapaasti valita? Voi todeta, että tämä hallitus ja edeltäjä ovat leikanneet lapsilisiä, kotihoidon tukea on rapautettu. Eikö siis olisi tärkein hetki tällä hetkellä rytmittää elämänikäistä työaikaa, etsiä pesimisrauhaa nuorille perheille, etsiä positiivisia keinoja Suomen tulevaisuuden hoitamiseksi?

Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti hallitus ei selvityksessään ottanut kantaa niihin todellisiin ongelmiin, joita ihmisten elämässä on. Selvitystyötä leimasi yksipuolinen paneutuminen samaa sukupuolta olevien suhteiden rekisteröintiin. Hämmästyttävää on, että hallitusrintama tässä asiassa muodostuu myös sellaisista ryhmistä, jotka ovat ainakin ennen ilmaisseet arvostavansa toisenlaisia asioita kuin tämä esitys. Tieteelliset, biologiset, psykologiset, eettiset ja käytännölliset syyt eivät eivät puolusta tämän esityksen hyväksymistä. Sen sisältämä ajatus epätasa-arvon tilasta ei missään suhteessa kohtaa tai vastaa niitä epäoikeudenmukaisuuksia, jotka on helppo poimia nykyisestä verolainsäädännöstä, käytännön työelämästä, ihmisten kohtaamista taloudellisista ja sosiaalisista ongelmista, joita äsken perheiden kannalta pohdiskelin.

Tämä lakiesitys on varsin surullinen tapaus, vaikka se monien sen kannattajien mielestä onkin vain minimiesitys. Eikö meillä sittenkin olisi sellaisia arvoja, joita voisimme noudattaa samalla kertaa sekä ystävällisesti että oikeudenmukai-

suudesta horjumatta? Mielestäni esitys kamppailee luomisjärjestystä vastaan ja elämää suojelevia Raamatun ohjeita vastaan. Ne ovat elämän oma laki meille kaikille, ei vain yksille, jotka jotenkin ajattelevat, vaan ne on tarkoitettu suojaksi ja turvaksi meille kaikille. Ei ole vaikea arvata, kumpi puoli tässä kamppailussa lopulta voittaa. Yhdyn ed. Tykkyläisen huoleen siunauksesta, sen menettämisestä. Pallo päätöksenteossa on nyt eduskunnalla.

⁷⁶ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme lähete keskustelussa hallituksen esitystä laiksi virallistetusta parisuhteesta, hallituksen esitys n:o 200 menneille vuoden 2000 valtiopäiville.

Sana parisuhde on mielenkiintoinen. Sitä käytetään yleisesti, mutta ainakaan eduskunnan kirjaston Nykysuomen sanakirjasta ei tuota sanaa löydy. Sanalla parisuhde on hyvinkin sosiologisessa kielenkäytössä vakiintunut asemansa. Samoin ymmärrän, että sitä käytetään psykologiasa. Esimerkiksi professori Riitta Jallinoja eräässä lehtiartikkelissa kovasti käsittelee käsitettä parisuhde. Kun sana parisuhde tuodaan esille, me ymmärrämme jokainen, mitä sillä tarkoitetaan, vaikka sitä ei vielä Nykysuomen sanakirjassa olekaan.

Tällöinhän on kysymys miehen ja naisen välisestä suhteesta seurustelussa; ehkä he saattavat olla kihloissa, avosuhteessa tai avioliitossa. Parisuhde puolisoitten, miehen ja naisen, kesken on monella tavalla tutkimisen arvoinen asia. Sitä voidaan lähestyä yhteiskuntatieteellisesti ja käytätymistieteellisesti, ja edelleenkin se liittyy myöskin ihmisten keskinäiseen kanssakäymiseen. Minä uskon, että niin minulla kuin meillä kaikilla on jonkinlainen käsitys siitä, mitä on parisuhde.

Sitten menen aikaan, kun kirjoitettiin ylioppilaaksi. Keuruun yhteiskoulussa äidinkielen opettaja sanoi, että kun ainekirjoitukseen käynte, lukekaa otsikko tarkoin, lukekaa otsikko uudelleen ja miettikää, mitä otsikko sisältää, ja kirjoittakaa sitten siitä aiheesta, pysykää otsikossa, älkää menkö sivuun. Edelleen äidinkielen opettaja sanoi, että vaikka kirjoittaisitte kuinka hyvän aineen, mutta se ei ole otsikon mukainen, te tulette saamaan hylätyn eli improbaturin ainekirjoituksesta. Tätä neuvoa noudatin ja menestyin ylioppilaskirjoituksissa.

Nyt olen saanut eduskunnalle annetun lakiesityksen virallistetuista parisuhteista. Kun ajattelen mielikuvaa, joka minulla ja yleisessä kielenkäytössä on parisuhteesta, ja ajatusta otsikon ja sisällön vastaavuudesta, olen kyllä hämmästynyt siitä, että tämä lakiesityksen sisältö ei vastaa otsikkoa, vaan tähän on laki homo- ja lesbosuhteista. Ei tämä mikään parisuhdelakiesitys ole, niin kuin otsikko antaa ymmärtää. Minä olen tämän huomion lausunut myös asianomaiselle lainsäädäntöneuvokselle, joka ei pystynyt tätä kiistämään. Hän totesi, että se ilmenee lakitekstissä ja eri pykälissä, mistä laista on kysymys. Valitettavasti tälle lakiehdotukselle ei voi mitään muuta arvosanaa kuin *improbatur*, hylätty, käydä lausumaan. Tämä ei millään tavalla vastaa otsikkoa parisuhteesta, vaan tämä on aivan asian vierestä kirjoitettu lakiehdotus aivan kaikilta osiltaan.

Sen takia tämän lain kohdalla on aika vaikea puhua kovinkaan syvällisesti eri pykälistä, koska tämä on jo otsikkoonsa nähden asiasta kirjoitettu täysin sivuun. Olisi ollut parempi käyttää oikeaa otsikkoa. Jos noita ehkä yleisessä kielessä vähän rumia sanoja tai rumiksi koettuja homo- ja lesbosanoja haluaa välttää, niin silloin suomen kielellä olisi voitu käyttää muuta ilmaisu: laki samaa sukupuolta olevien asemasta tai jotakin muuta. Silloin kansa olisi voinut saada oikean kuvan siitä, mistä on kysymys. Nyt tällä otsikolla jo pyritään ikään kuin harhauttamaan yleistä mielipidettä. Asia pitäisi sanoa, niin kuin asiasisältö on, jota siihen voidaan asennoitua oikein.

Minun puoleeni ovat kansalaiset hyvin laajalti kääntyneet, ja kaikki ovat olleet tätä hallituksen ehdotusta vastustavia näkemyksiä. Olen tämän sanonut näille ihmisille, jotka ovat muun muassa kirjallisin vetoamuksin kääntyneet puoleeni, että olen kiitollinen tästä kansalaisaktiivisuudesta ja olen heidän kanssaan täysin samaa mieltä: me emme tarvitse tällaista lakia miltään osin, kaikilta osin nykyinen lainsäädäntö on täysin riittävä. Täällä on viitattu muun muassa tiettyihin perintöjärjestelyihin ja eräisiin muihin. Minusta nykyinen lainsäädäntö on näissäkin suhteissa täysin riittävä. Kansalainen voi tehdä lakien mukaan testamentin. Silloin kun ei ole kysymys rintaperillisestä tai välittömästä lähisukulaisesta, ei ole tarvis saada myöskään alennettuja perintöveroja. Sitä vastoin rintaperillisten osalta ja lähisukulaisten osalta voitaisiin niitä kylläkin alentaa.

Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti tehty lakiehdotus ei täytä sitä, mitä lain otsikossa on haluttu sanoa. Toivon, että jatkokäsittelyssä kyseinen lakiehdotus saa arvosanan hylätty, *improbatur*.

⁷⁷ **Marja-Leena Kemppainen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa oleva lakiehdotus samaa sukupuolta olevien parisuhteiden rekisteröinnistä on jo etukäteen keskusteluttanut hyvin paljon eri kansalaisia. Se on saanut niin yksilöihmiset kuin erilaiset ihmisryhmät lausumaan mielipiteensä joko puolesta tai vastaan. Välimuotoja ei juurikaan ilmene, vaan kannanotot ovat selkeästi joko puolesta tai vastaan.

Käsitykseni mukaan puolestapuhujia on pieni aktiivinen joukko, joka omilla esiintymisillään ja tosiasioihin perustumattomilla kannanotoillaan on sinnikkäästi ajanut asiaansa eteenpäin. Heidän puheissaan toistuvat sanat ihmisoikeus, tasa-arvo ja avioliitto. Tv:ssä ja lehdissä on ollut ihailtavia ja myötätuntoa kosiskelevia kertomuksia ja valokuvia homo- ja lesbopareista. Tarkoitus on ollut saada valtaväestö kokemaan yhtäältä sympatiaa heitä kohtaan ja toisaalta syyllisyyttä siitä, että heitä kohdellaan väärin.

Sama mielipideilmaston muokkaus entistä homomyönteisemmäksi heijastuu myös tästä nyt esillä olevasta lakiehdotuksesta. Lakiesitys perustuu mielestäni perustelemattomiin oletuksiin homouden synnynnäisyydestä, samoin kuin homouden tasapainoisuudesta. Näitä ei ole voitu todistaa tieteellisillä tutkimuksilla, vaikka olisi haluttukin. Tutkimukset homouden alkuperästä saivat aikanaan kovasti julkisuutta, mutta jatkotutkimukset ja kriittiset analyysit ovat myöhemmin kumonnet ensin positiivisiksi arvoidut tulokset. Kuitenkaan tästä ei puhuta, vaan annetaan alku-peräisten käsitysten olla vain vallalla.

Useiden tutkimusten mukaan on voitu todeta, että heteroihin verrattuna homoiksi kehittyneillä on ollut lapsuudessaan ongelmalliset suhteet omaa sukupuolta olevaan vanhempaan tai ikätoveriin. He ovat myös joutuneet useammin seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Hiljattain edesmennyt, laajasti arvostettu ja homotaipumusta paljon tutkinut Erik Ewalds määritteli homouden ja lesbouden olevan seksuaalisoitunutta isän- ja äidinrakkauden puutetta. Näyttääkin siltä, että homoseksuaalisuus on seurausta lapsuuden kehityksen ongelmista. Useiden muiden tutkimusten mukaan se on kasvatusolosuhteiden aiheuttamaa

käyttäytymisen muuttumista, josta voidaan myös eheytyä ja vapautua.

Arvoisa puhemies! On täysin perusteltua kysyä: Olemmeko nyt normalisoimassa ja laillistamassa erään rikkinäisyydestä aiheutuvan seksuaalisuuden muodon? Otammeko askeleen sellaiseen suuntaan, jolla valmistetaan ja tasoitetaan tietä muiden seksuaalisten poikkeavuuksien hyväksynnälle, sellaistenkin, joita tänään vielä yleisesti kavahdetaan?

90-luvun lopussa on useiden eurooppalaisten seksitutkimusten vertailu osoittanut homo- ja biseksuaaleilla miehillä ja naisilla olevan heteroihin verrattuna useammin uskottomuutta parisuhhteessaan, irrallisia seksikumppaneita ja sukupuolitauteja. Tutkimuksissa on myös todettu heillä olevan alkoholi-ongelmia, itsetuhoisia ajatuksia, masennusta ja ahdistuneisuutta. Ongelmat eivät ole vähentyneet suurkaupungeissa ja niillä alueilla, joissa suhtaudutaan suvaitsevasti homoseksuaaleihin, jopa voidaan sanoa, että päinvastoin.

Onko muutos homoudesta heterouteen mahdollinen? Viime kesänä on ilmestynyt raportti, jossa kahdeksastasadasta homosta kaksi kolmasosaa oli kokenut eri asteista muutosta heteroseksuaaliseen suuntaan eri terapioiden tai kristillisen sielunhoidon avulla, eli se on mahdollista. Kuitenkin pitää todeta, että osa homoista ei halua muutosta omalle kohdalleen. Se ei kuitenkaan tee heidän harjoittamaansa elämäntapaa lailla suosittavaksi. Ei tätä kysymystä tule arvioida myöskään ihmisarvokysymyksenä. Tämän lain jättäminen hyväksymättä ei tietenkään ole kannanotto homo- tai lesbotaipumuksen omaavan yksilön ihmisarvoa vastaan. Lain yhtenä perusteluaargumenttina käytetty perimisoikeus on hoidettavissa muutenkin kuin rinnastamalla homoliitot avioliittoon.

Yksi asia, joka on jäänyt varsin vähälle huomiolle, on tarkoituksenmukaisuussyistä yhdessä asuvien samaa sukupuolta olevien henkilöiden tilanne. Pitääkö heidän julistautua homopariksi, jotta he voisivat niin halutessaan saada samat oikeudet?

Nyt käsiteltävänä olevan lain vaikutukset ovat moninaiset. Se tulee vaikuttamaan kouluopetukseen ja madaltamaan kynnystä homokokeiluun. Vuonna 1991 yli 34 000 lapsen otannalla tehty tutkimus on osoittanut, että 12-vuotiaista 25,9 prosenttia on epävarma seksuaalisen suuntautumisenensa kohteesta, kun taas 17-vuotiaista enää 5 prosenttia. Murrosikäisen seksuaalisuus ei

välttämättä ole vielä vakiintunut ja kokeilut voivat rohkaista vääriin suuntaan varsinkin, jos taustalla on muita aiemmin mainitsemani altistavia tekijöitä.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksessa on sanottu pyrityn keskittymään homosuhteiden jurisiin ja taloudellisiin ongelmiin ja kysymyksiin. Kysyisin kuitenkin, mikä on todellisuudessa tämän lain sisältö ja viesti yhteiskuntaan. Toivoin sinkin, että jokainen kansanedustaja pohtisi tämän lain sisällön ja sen todellisen merkityksen sisimmässään. Me emme ole tekemisissä pienen asian kanssa. Tällä ratkaisulla on kauaskantoiset seuraukset, ja jos hyväksymme tällaisen lain, viestii se perustavaa laatua olevasta muutoksesta maamme esivallan ajattelussa.

Keskustelun nopeatahtinen osa päättyy.

⁷⁸ **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin muistuttaa, että tässä on kysymys täysi-ikäisten, siis 18 vuotta täyttäneiden ihmisten, oikeudesta eikä suinkaan 12-vuotiaiden tai 18:aa vuotta nuorempien ihmisten tilanteesta.

⁷⁹ **Toimi Kankaanniemi /skl**: Arvoisa rouva puhemies! Oman elämäni perusta on kristillisen uskon varassa. Lähtökohtani tässä suhteessa erittäin vahvasti nousee Raamatusta, ja sieltä löytyy myös tähän asiaan varsin selkeä perusta. En lähde sitä enää toistamaan, täällä ovat eräät tämän puolen tuoneet esille. Sen sijaan tarkastelen hieman tämän asian lähihistoriaa, koska sekin on tarkastelun arvoista mielestäni.

Niin kuin hallituksen esityksen kohdassa 6 todetaan, ensimmäisen kerran homoavioliittokysymys nostettiin esille perhetoimikunnan mietinnössä vuonna 1992. Mikäli oikein muistan, tuosta mietinnöstä ainoa kirikkaasti esille nostettu asia oli niin sanotut seksilomat. Uutinen levisi yli koko maapallon, kun Suomessa komitea esitti, että perheille pitäisi järjestää seksilomia milloin minnekin. Siinä yhteydessä homoavioliitoista ei kovin paljon puhuttu; ehkä seksilomat oli tärkeämpi asia.

Perhetoimikunta silloin kuitenkin jo otti kantaa tähän asiaan ja totesi, ettei ole enää eettisiä tai uskonnollisia esteitä sille, että samaa sukupuolta olevien parisuhdetta säännellään ja etsitään ratkaisuja, jotka muistuttavat avioliittolaissa omaksettua. Tuossa vaiheessa siis, ehkä tuon toimi-

kunnan kokoonpanostakin johtuen, tapahtui aika merkittävä arvopohjan muutos tässä maassa ja ajattelussa. Silloin hylättiin se vahvasti kristillinen perusta, joka meillä on ollut erityisesti perhelainsäädännössä, koskien erityisesti perhe-käsitettä ja avioliittoa. Tuolloin Ahon hallituksen aikana perhetoimikunnan mietintö ei saanut tuulta todellakaan allensa, ainoastaan eduskunnassa opposition taholta tehdyn lakialoitteen, joka ei joutunut silloin mihinkään näiden homoavioliittojen suhteen.

Vuonna 1996 allekirjoitti 58 kansanedustajaa, mukana muistaakseni kaikki vasemmiston ministerit ja vihreiden ministeri, lakialoitteen kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta. Tuo lakialoite käsiteltiin poikkeuksellisesti, vaikka siinä oli vain 58 kansanedustajaa allekirjoittajana, lakivaliokunnassa. Olin tuolloinkin lakivaliokunnan jäsen. Lakivaliokunta kuuli kohtuullisen määrän asiantuntijoita, teki mietinnön ja päätyi ponnessaan siihen, että esitti lakialoitteen hylkäämistä. Aloite oli huonosti valmisteltu, se oli Setan toimistossa askarreltu ja sisälsi tavattoman paljon puutteita eikä ollut siinä mielessä edes kunnollinen pohja lainsäädännölle, mutta ei myöskään ollut valmiutta lakivaliokunnassa vuosina 1996—1997 lähteä viemään asiaa siltä pohjalta eteenpäin.

Hallituksen nyt käsittelyssä olevaan esityksen perusteluihinkin on kirjoitettu lakivaliokunnan kolme neljä vuotta sitten esille nostamat tärkeimmät näkökohdat liittyen tähän asiaan. Täällä todetaan, että mietinnössä painotetaan, että lähtökohtana tulee olla, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Edelleen valiokunta perusteli hylkäyskantaansa sillä, että kysymyksessä on perhelainsäädännön perusteita koskettava hanke, ja se on todella sellainen. Tämä on perhelainsäädännön perusteita koskettava hanke. Siitä lakivaliokunta oli tuolloin yksimielinen. Kun se oli tästä yksimielinen ja esitti hylättäväksi lakialoitteen, joka oli silloin käsittelyssä, iso sali päätyi siihen, että lakialoite hylättiin, mutta hyväksyttiin ponsi, joka kuului taas niin, että hallituksen edellytettiin ryhtyvän asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi.

Mielestäni nämä tuoreet, vain kolmen neljän vuoden takaiset lakivaliokunnan ja eduskunnan kannanotot olisi pitänyt nyt istuvan hallituksen ottaa valmistelun pohjaksi, kun se lähti tätä asiaa

viemään kuitenkin eteenpäin. Nimittäin näin ei ole tapahtunut. Hallitus, oikeusministeriö, asetti 17. joulukuuta 1997 työryhmän, johon ei nimetty lainkaan sellaisia tahoja mukaan, jotka tuntisivat perhelainsäädännön perusteet, toisin kuin valiokunta ja eduskunta olivat edellyttäneet. Tuossa työryhmässä oli vain Setan edustus ja muutama virkamies ministeriöistä. Ei lainkaan kirkon, ei tiedemaailman, sosiologian tai perheksymysten asiantuntemusta, ei lainkaan. Vaikka valiokunta oli todennut, että on perhelainsäädännön perusteita koskevasta hankkeesta kysymys, näin kevyesti hallitus ja oikeusministeriö tuolloin sivuuttivat tämän näkökulman.

Lisäksi tuo työryhmä ja sen jälkeen hallitus ohittivat sen eduskunnan tahdon, joka on kirjoitettu ponteeseen, että olisi ryhdytty lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi siltä pohjalta, minkä valiokunta ja eduskunta totesivat, että parisuhdetta ei rinnasteta avioliittoon. Näin siis hallitus käänsi täydellisesti eduskunnan tahdon ympäri ja lähti viemään asiaa eteenpäin kokonaan toisenlaisista lähtökohdista. Tulos on sitten se, mikä meillä on käsittelyn pohjana. Lakiehdotus ei hyvällä tahdollakaan täytä niitä lähtökohtia, jotka lakivaliokunta ja eduskunta tuolloin 97 määrittelivät.

Hallituksen esitys on, niin kuin alussa jo käytiin nimeä, homoavioliittolaki. Tälle on keksitty vain hieman myyvämpi nimi: Laki virallistetusta parisuhdesta. Tosiasiassa täällä on lähes joka pykälässä rinnastus avioliittoon, ja lopputulos, virallistettu parisuhde, on paria poikkeusta lukuun ottamatta avioliiton muotoinen. Nykyinen siviiliavioliitto, joka tuomarin edessä solmitaan, tapahtuu lähes näin kuin tähän on kirjoitettu. Tiedän sen kokemuksesta. Siellä tuomarin edessä ollaan kuin tehtäisiin kiinteistökauppaa. On osapuolet ja virallinen todistaja. Näin tuo liitto tässäkin tullaan solmimaan, jos laki tulee hyväksytyksi ja näin menetellään.

No, tämä on tietysti se virallinen osa. Siviilivihkimisessäkin voidaan pitää vaikka kuinka suuret häät työväentalolla tai vaikka seurakuntatalolla. Näin tulee varmasti tapahtumaan. Kun homopari on käynyt tuomarin luona liittonsa vahvistamassa kihlauksen jälkeen — täällä on viittaus myös siihen, että homoparinakin pitää olla kihloissa — virallistamisen jälkeen löytyy aina tästä maasta teologeja, pappeja, jotka ovat valmiit toimittamaan niin sanotun kristillisen puo-

len tässä asiassa. Näin ollen tästä tulee aivan kuin vihkimistoimitus avioliittoa solmittaessa.

Kun tuollainen homoliitto on solmittu, siitä on lisäksi tehtävä merkintä myös sen seurakunnan rekistereihin, joihin pari kuuluu. Jos kuuluu evankelisluterilaiseen seurakuntaan, niin kirkkoherran on merkittävä siellä pidettävään rekisteriin, että tuona ja tuona päivänä Ilmari ja Jalmari ovat solmineet virallistetun parisuhteen, ja se myös tulee heitä koskevaan virkatodistukseen, joita aina silloin tällöin tarvitaan. Eli tämä koskettaa todellakin vahvasti myös seurakuntia ja koko tätä instituutiota, joka avioliiton muodossa on tähän asti pidetty arvossa perheen ja koko yhteiskunnan kannalta terveenä, normaalina ja vahvana instituutiona. Mielestäni kukaan ei rehellisesti voi väittää, etteikö tämä ole merkittävä muutos suomalaisen perhepolitiikan ja perhelainsäädännön sisällä, jos tämä uudistus menee läpi. Mielestäni tätä ei tule hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Aikani on hieman jo ylittynyt, vaikka minulla ei rajoitusta ollutkaan. Totean vielä, että tätä aina puhutaan täällä ihmisoikeuskysymyksenä. Olen sitä vahvasti miettinyt, onko tämä ihmisoikeuskysymys. Jos tämä on ihmisoikeuskysymys, niin sitten Euroopan ihmisoikeussopimus, YK:n sopimukset ja monet muut eivät ole kovinkaan täydellisiä sopimuksia, koska Suomi ei ole saanut niin kuin lukuisat muutkaan valtiot eivät ole saaneet huomautusta, että meillä ihmisoikeuksia poljetaan, kun tätä ei ole toteutettu. Mielestäni ainakin tältä puolelta, juridisesti ajatellen, tämä ei ole ihmisoikeuskysymys. Niin kuin täällä on aikaisemmin todettu jokin ryhmä Suomessa jo tänä päivänä voisi vaatia moniavioisuutta uskontoonsa perustavana ihmisoikeuskysymyksenä. En uskoisi, että olisimme siihen vielä valmiita.

Eli mielestäni ei ole pienintäkään pohjaa sille väitteelle, että tämä olisi ihmisoikeuskysymys. Se ei ole sellainen. Me ihmiset olemme tasa-arvoisia, mutta emme me ole samassa asemassa lainsäädännön suhteen milloinkaan. Totta kai pitää pyrkiä siihen, ettei ketään tietoisesti sorreta eikä syrjitä, mutta tällä lailla ja ihmisoikeuksilla ei ole yhtymäkohtaa siinä mielessä kuin täällä on väitetty. Kukaan ei tule meiltä ulkopuolelta eikä sisäpuolelta vaatimaan tätä ihmisoikeuskysymyksenä vietäväksi eteenpäin, joten tämä on täysin mahdollista hylätä ja jatkaa, niin kuin on tähän asti tässä maassa toimittu, kristillisen avioliittokäsityksen pohjalta.

⁸⁰ **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Jatkan siitä, mihin ed. Kankaanniemi jäi. Tänä perustuslakivaliokunta alkoi asiantuntijoiden kuulemisen siitä, onko tämä laki ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen tai Suomen perustuslain kanssa. Mikäli näin olisi, perustuslakivaliokuntahan edellyttäisi, että Suomen eduskunnan on säädettävä tällainen laki, jotta kansainväliset sopimukset tai perustuslaki tulisi täytetyksi. Me voimme säätää tämän lain tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, ja harkinta siitä kuuluu tietenkin eduskunnalle.

Vaikuttaa siltä, että eduskunnan jäsenistä on tullut tällä hetkellä kahden kerroksen väkeä. Vähän iäkkäämmät, vähän vanhemmat ja ehkä vähän konservatiivisemmatkin edustajat ovat niin sanottuja huonoja edustajia, koska he eivät välttämättä ymmärrä sitä, kuinka maailma on muuttunut ja kansainväliset ihmisoikeudet ovat muuttuneet. Itsekin taidan kuulua vain näihin. Pohjana on tietenkin saatu kasvatusta ja kokemus ja miettiminen sen osalta, muuttuuko suomalainen yhteiskunta paremmaksi, jos tämä laki hyväksytään, vai päinvastoin. Monet nuoret edustajat ja monet nuoret kansalaiset ovat sitä mieltä, että väliäkös sillä sitten on. Suhtaudutaan asiaan hyvin liberaalisti.

Esityksessä kuitenkin ehdotetaan säädettäväksi laki virallisesta parisuhteesta. Se tarkoittaa sitä, että kaksi samaa sukupuolta olevaa 18 vuotta täyttänyttä ihmistä, henkilöä, voisi sen mukaan virallistaa parisuhteensa ja päästä siten perhelainsäädännön ja perhesidonnaisen lainsäädännön soveltamispiiriin. Virallistettu parisuhde olisi avioliitosta erillinen oikeudellinen instituutio. Parisuhteen virallistaminen toisi sen osapuolille kuitenkin pääasiallisesti aivan samat oikeudet ja velvollisuudet kuin avioliiton solmiminen tuo aviopuolisillekin. Tämä on varmasti periaatteenahan ihan oikein. Tästä pääsäännöstä tehtäisiin eräitä poikkeuksia, jotka on lueteltu lain 9 §:ssä.

Kun lakia ja ponsia lähdettiin tekemään, lähtökohtahan oli se, että ihmiset ovat seksuaalisesti poikkeavia. On myöskin homoseksuaalisia, ja hekin tarvitsevat oikeutensa. Mielenkiintoista on kuitenkin tässä lakiesityksessä se, että tässä ei edellytetä henkilöltä homoseksuaalisuutta. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että myöskin ihan peräkamarin pojat, peräkamarin tytöt, jotka päättävät esimerkiksi tulevasta omaisuuden perintöverosta, voivat virallistaa suhteensa ilman, että he ovat millään tavalla homoseksuaaleja. Tämä laki

mahdollistaa sen. Mielestäni tarkoitus alun perin kuitenkin oli hieman toinen.

Täällä on myös kerrottu, että kyllä tämä laki voidaan aivan hyvin hyväksyä, että tarkoitus ei ole viedäkään lakia niin pitkälle, että se sisältäisi myöhemmin adoptio-oikeuden tai ottoplapsen otto-oikeuden. Nyt huomaan tässä keskustelussa tässä salissa tänään, että täällä on useampi puhuja jo kertonut, että heitä ei tyydytäkään hallituksen niin sanottu vesitetty esitys, vaan he tulevat vaatimaan valiokuntakäsittelyssä, että myös adoptio-oikeus otetaan mukaan tähän lakiin. Minusta nämä kertomukset ovat hieman ristiriidassa toistensa kanssa.

Tällä lailla on kuitenkin oikeusvaikutuksia. Kun mietin oman siviiliammattini pohjalta, mietin, että sellaisten henkilöiden, jotka elävät avioliiton omaisessa suhteessa, kuten nämä parisuhteen tehneet, ei tarvitse todistaa toisiaan vastaan poliisikuulustelussa eikä myöskään todistaa oikeudessa. Tämä mahdollistaa myös taktikointia. Voidaan vain kuvitella esimerkiksi, että joku joutuu syytteeseen ja haluaa jonkun todistajan virallistaa, jotta tämän ei tarvitse oikeudessa todistaa.

Vielä yksi asia, joka tässä hieman ihmetyttää. Meillä on useampi satatuhatta suomalaista, jotka tällä hetkellä elävät oman harkintansa mukaisesti avoliitossa. Monella avoliitossa olevalla perheellä on myöskin lapsia. Tämän lain hyväksymisen jälkeen — on nimittäin erittäin todennäköistä, että tämä laki tulee hyväksytyksi tässä salissa — näyttää siltä, että avoliitossa olevilla heteroseksuaalisilla ihmisillä ja heidän lapsillaan ei ole sitä oikeusturvaa, mitä on avioliitossa tai lailistetussa parisuhteessa olevilla. Joku voi sanoa, että he ovat itse valinneet tämän mallinsa. Mutta yhteiskunnan hyväksyttävyyys on mennyt aika pitkälle jo ymmärtämään avoliitossa olevia perheitä ja heidän lapsiaan. Heidän asemansa silloin, kun jompikumpi puolisoista kuolee, tai lasten asema on erittäin hankala myöskin tämän lain säätämisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Me varmasti seuraamme hyvin tarkkaan, miten lakivaliokunta esitystään alkaa muokata, lähteekö se menemään pitemmälle kuin hallituksen esitys, esimerkiksi laajentamaan adoptio-oikeuden. Sanoisin, että me pärjäisimme Suomessa varmasti ihan yhtä hyvin, vaikka tämä laki tulisi hylätyksikin. Minä väitän, että lain hylkääminen ei loukkaisi meidän perustuslakiamme eikä kansainvälisiä sopimuksiamme.

⁸¹ **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että meillä on täällä lakiesitys, jota on pyydetty, vaadittu ja odotettu. Tätä lakiesitystä on peräänkuulutettu useita kertoja niin edustajien kuin kansalaistenkin toimesta ainakin siitä lähtien, kun eduskunta syyskuussa 97 hyväksyi ponnin, jossa vaadittiin, että hallitus ryhtyisi lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi. Tiedustelin itse asiaa ministeri Koskiselta kyselytunnilla viime toukokuussa. Hän vastasi, että lakiesitys saapuu eduskuntaan, kun aika on kypsä. Hyvä, jos se nyt on.

En kuitenkaan ole tästä lakiesityksestä niin iloinen kuin haluaisin olla. Lakiesitys on puutteellinen vaikkakin toki selkeä muutos parempaan. Kansalaisyhteiskuntakin on jo ehtinyt reagoida niin esitystä vastaan kuin sen täydentämisen puolesta.

Samaa sukupuolta olevien parisuhteet ollaan tämän lakiesityksen myötä virallistamassa. Sama esitys kuitenkin osaltaan jatkaa homoseksuaalisuuteen perustuvaa syrjintää maassamme. Rikoslakimme kieltää ihmisten asettamisen eriarvoiseen tai muita olennaisesti huonompaan asemaan muun muassa sukupuolisen suuntautumisen perusteella. Kuitenkin hallituksen esitys sisältää elementtejä, jotka yhä asettavat ihmiset lain edessä epätasa-arvoiseen asemaan heidän seksuaalisen suuntautumisensa perusteella.

Opiskelijat maassamme, siis nuoret, ovat onneksi valvettuneempia. Tämän asian käsittelyssä siteeraankin opiskelijajärjestöjemme lausumia asiasta. Näen itse, että meidän tulisi olla suvaitsevaisia ja toimia niiden arvojen mukaan — niin kuin ed. P. Salokin otti esille sukupolvien välisen kuilun — jotka näyttävät nuoremman väestön piirissä yli puoluerajojen voittavan alaa suvaitsemattomuudelta.

Helsingin, Turun ja Tampereen sekä Sibelius-Akatemian ylioppilaskunnat ovat lähettäneet meille kannanottonsa asiaan: "On kiusantekoa kieltää oikeus yhteiseen sukunimeen ja tehdä rekisteröimisseremoniasta mahdollisimman koruton. Linja, jonka mukaan juridiset oikeudet taataan, mutta rakkautta ei tunnusteta, ei anna edellytyksiä asenneilmapiiirin muutokselle. Myös mies- ja naisparit kaipaavat elämänsä taitekohdassa tunteita, juhallisuutta ja iloa. Suomessa olisi jo aika luopua homoseksuaaleihin kohdistuvasta virallisesta ja epävirallisesta syrjinnästä. Seksuaalisen suuntautumisen ei tulisi vaikuttaa

siihen, millaisin ehdoin perhe-elämää vietetään, oli kyse sitten lainsäädännöstä tai tapakulttuurista."

Olen saanut uskonnollisilta henkilöiltä ja yhteisöiltä viestejä, joissa on kehoitettu tutkiskelemaan sydäntä tämän asian tiimoilta. Olen tutkiskellut sydäntäni. Se ei kyllä kestänyt kovin kauan, mutta olen löytänyt sieltä tunteita, joiden yhteydessä voisin siteerata Suomen ylioppilaskuntien liiton lasten asemaa koskevaa kannanottoa tästä asiasta:

"Lakiehdotus on vanhentunut jo syntyessään, koska siitä puuttuu adoptio-oikeus. On sääliittävä, että joudumme yhä keskustelemaan yleisen asenneilmapiirin kielteisyydestä ja siitä, kiusaanko homo- ja lesboperheiden lapsia koulussa. Tällaisia lapsia on ollut ja tulee olemaan aina, vaikka lakiin ei sisällyttäisikään adoptio-oikeutta. Näiden lasten edun mukaista on, että heidän todelliset perhesuhteensa tunnustetaan myös lain edessä. Lainsäätäjien tulisi olla suvaitsevaisuustyössä edelläkävijöitä. Vähintä, mitä voidaan tehdä, on tunnustaa olemassa oleva tilanne ja toimia lasten kannalta parhaalla tavalla.

Perheensisäinen adoptio-oikeus ei kuitenkaan riitä. Jos haluamme kaikille kansalaisille yhtäläiset perusoikeudet ja velvollisuudet, on myös homo- ja lesbopareilla oltava sama oikeus adoptioon kuin heteropareilla tai yksittäisillä ihmisillä. Homous, lesbous tai heteroseksuaalisuus eivät vaikuta kykyyn rakastaa ja huolehtia lapsista. Adoptio-oikeuden myöntäminen perustuu jo nyt tiukkaan seulontaan vanhempien sopivuuden kartoittamiseksi. Tämä takaa sen, että adoptoitava lapsi saa aina huolehtivat vanhemmat ja hyvän kodin."

Jotain voisi sanoa yleiseurooppalaisesta kehityksestä. Useissa Euroopan maissa samaa sukupuolta olevat voivat nykyisin rekisteröidä parisuhteensa. Eurooppaan on näin syntynyt uusi oikeudellinen instituutio. Tämä joudutaan jo nyt huomioimaan myös niissä maissa, joiden lainsäädäntö ei tällaista käytäntöä tunne. Selviä paineita lainsäädännön yhtenäistämiseen siis on.

Kysymys ei ole kuitenkaan vain ulkoisten ihmisoikeusvelvoitteiden täyttämisestä tai ideologisesta kannanotosta. Suomessa samaa sukupuolta olevien kumppaneiden muodostamat parit ovat olleet tähän asti täysin avioliittoa tai aviopuolisointia koskevan sääntelyn ulkopuolella. Tämä on aiheuttanut ongelmia näille pariskunnille ja myös heidän lapsilleen. Ongelmat ulottuvat

erotilanteen omaisuuskyseksistä lukuisiin arkipäivän tilanteisiin. Parisuhteen toisen osapuolen sairastumiseen tai kuolemaan liittyy runsaasti ongelmakohtia potilaan tietojen saannista hautajaisten järjestämiseen ja eloon jääneen taloudellisen toimeentulon turvaamiseen. Lisää esimerkkejä voi lukea lakiesityksen perusteluosasta.

Arvoisa puhemies! Lasten asemasta ja adoptiosta vielä lisää. Tämän lakiesityksen myötä suomalainen lainsäädäntö jää torsoksi lasten aseman suhteen. Tanskassa ja Islannissa samaa sukupuolta olevan parin toinen osapuoli voi adoptoida toisen osapuolen lapsen. Ruotsissa tällaista muutosta valmistellaan. Tästä esityksestä perheensisäisen adoption mahdollisuus jää uupumaan. Tätä perustellaan sillä, että adoption salliminen johtaisi siihen, että lapsella olisi kaksi äitiä tai isää eikä järjestelmää, jossa vanhemmuuden pilarit näin muuttuisivat, olisi mahdollista hyväksyä ilman laajaa kansalaiskeskustelua. En oikein ymmärrä, mitä näillä vanhemmuuden pilareilla tarkoitetaan. Lapsia joskus kiusataan, mutta ei se välttämättä johdu siitä, että hänellä olisi kaksi äitiä. Lapsia kiusataan myös sen takia, että heillä on silmälasit, eikä meillä silti ole lainsäädäntöä, joka esimerkiksi estäisi sellaisten lasten syntymisen, joilla on huono näkö.

Mielestäni asiaa tulisi katsoa lapsen itsensä kannalta. Mikäli lapsi elää perheessä, jossa hänen äitinsä tai isänsä asuu samaa sukupuolta olevan kumppanin kanssa, on lapsella käytännössä kaksi isää tai äitiä. Näin sekä lapsi itse että ulkopuoliset näkevät tilanteen. Se, että perheensisäinen adoptio sallittaisiin, helpottaisi kyseiseen perheeseen kohdistuvaa painetta. Vallitsevalle käytännölle saataisiin yhteiskunnan hyväksyntä. Nyt käsiteltävänä olevaa lakiesitystäkin perustellaan yhteiskunnan hyväksynnän aikaansaamalla syrjinnän vähenemisellä. Perheensisäinen adoptio pitäisikin mielestäni ehdottomasti sisällyttää lakiesitykseen, sillä se selkiyttäisi näiden perheiden elämää ja antaisi yhteiskunnan hyväksynnän tälle elämälle.

Myös perheen ulkopuolisesta adoptiosta on syytä keskustella. Ruotsin oikeusministeriön asettama parlamentaarinen komitea julkaisi muutama viikko sitten selvityksen adoptio-oikeuden vaikutuksista lapsen asemaan. Komitea päätyi kannattamaan adoptio-oikeutta myös nais- ja miespareille. Ei ole olemassa mitään toteen näytettyjä ongelmia siitä, että lapsen etu vaaran-

tuisi nais- tai miesparien ottolapsena. Vihreä eduskuntaryhmä totesi lausunnossaan oikeusministeriön työryhmän ehdotuksesta vuonna 99, että lakiin tulisi sisällyttää mahdollisuus yhteiseen lapseksiottamiseen niistä maista, joissa hyväksytään samaa sukupuolta olevat parit ottovanhemmiksi.

Arvoisa puhemies! Mielestäni homo- ja lesbopareille tulee antaa yhtäläiset oikeudet kuin heteroseksuaalisille ihmisille, oikeus yhteiseen sukunimeen ja hääseremoniaan sekä adoptio-oikeus. Ihmisen seksuaaliset mieltymykset eivät voi olla valtiolle syy kontrolloida heidän perhe-elämäänsä, vaan rakkauteen ja huolenpitoon perustuva parisuhde on niin parisuhteen osapuolten kuin lapsen kehityksen kannalta tärkeintä. Muiden yhteiskunnan jäsenten elämää ei tällainen parisuhde vahingoita millään tavalla. Haluaisin tässä asiassa luottaa kansanedustajien järkeen ja inhimillisyyteen, ja ehkä luotankin vielä tämän keskustelun jälkeen. Tietenkin on niin, että tämän esityksen hyväksyminen parantaisi suomalaista yhteiskuntaa kokonaisuudessaan, koska tässä estettäisiin sellainen syrjintä ja epäkohdat, joita nyt tapahtuu. Vaikka keskustelun aiheena eivät oikeastaan ole muut kansanedustajat, niin on pakko kuitenkin jotakin sanoa niille ihmisille, jotka täällä käyvät keskustelua ja vaikuttavat, niin kuin olisivat jonkin yliopiston homotieteellisen tiedekunnan tutkijoita ja esittävät täällä mielestäni aika omituisia näkemyksiä. Sanoisin vain, että voi ihmisparat, toivoisin, että mielenne eheytyisi näistä asioista joku päivä.

⁸² **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä laki ei ole lainkaan sellainen, mihin lakivaliokunta ja eduskunta päätyivät muutama vuosi sitten. Itse olin silloin lakivaliokunnan jäsen ja olen edelleenkin.

Oikeusministeri Koskisen ajatuksenjuoksu nikahti pahasti, kun hän totesi, ettei kyse ole siitä, että parisuhde rinnastettaisiin avioliittoon. Tämä ei pidä paikkaansa, minkä huomaa, kun lukee 3 luvun 8 §:n kolme ensimmäistä riviä, jotka kuuluvat: "Parisuhteen virallistamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä." Oikeusministeri sanoi, että on helpompi tehdä näin kuin ruveta tarkastelemaan yli sataa muuta pykälää eri laeista. Siis tällä yhdellä lailla muutettiin koskemaan lähes kaikki nämä asiat myöskin parisuhdetta. Ai-

noastaan 9 §:ssä on lueteltu nämä poikkeukset muttei mitään muita poikkeuksia.

Vastustin lakiesitystä aikaisemmin ja tulen tekemään samoin nyt ja, sanoisinko juhlallisesti, ikuisesti.

⁸³ **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on lukuisissa edeltäneissä puheenvuoroissa tullut käsiteltyä varsin monipuolisesti. Aihepiiri on vuosien varrelta julkisesta keskustelusta jokaiselle meille tuttu. Voi olla niinkin, että useiden edustajien kannat lienevät jo vakiintuneet aikaa sitten, mutta ehkäpä mietintämyssyyn voi vielä mahduttaa yhden näkökulman.

Mielestäni keskeistä olisi pohtia, miksi yhteiskunta ja lainsäätäjät ylipäätään on alkujaan vuosia, vuosikymmeniä sitten halunnut lainsäädännöllä rekisteröidä ja käsitellä avioliittoa, naisen ja miehen parisuhdetta, mikä on ollut yhteiskunnan intressi siihen, että naisen ja miehen parisuhdetta on muihin parisuhteisiin verrattuna haluttu lainsäädännössä käsitellä.

Me olemme tänään puhuneet paljon rakkaudesta ja tunteesta. Hallituksen esityksen perusteluissakin turva, hellyys ja emotionaalisen tyydytyksen tarve nostetaan yhdeksi perusteeksi sille, että lainsäädännöllä säädellään perhesuhteita. Muina perusteluina lainsäädännölle hallitus näkee taloudellisen yhteisyyden ja puolisoiden keskinäisen yhteenkuuluvaisuuden osoittamisen.

Rohkenisin kyseenalaistaa tätä sinänsä kauden lähtökohtaa. Tuskin yhteiskunnan ja lainsäätäjän tarkoituksena ja pyrkimyksenä on koskaan ollut rakkauden tai tunteiden rekisteröiminen, vaikka toivottavaa toki on, että rakkauden määrä korreloisi positiivisesti rekisteröinnin kanssa. Yhteiskunnan intressi avioliittoinstituution ja naisen ja miehen parisuhteen säätelämiselle on uskoakseni ollut kuitenkin aivan toisaalla. Käsittääkseni keskeinen syy lainsäätäjän kiinnostukselle naisen ja miehen parisuhdetta kohtaan on alkujaan ollut siinä, että vain tässä parisuhteessa yhteiskunta turvaa oman jatkuvuutensa. Lasten näkökulma on korostunut. Lasten aseman ja hoivan turvaaminen elämän yllättävissäkin tilanteissa on ollut käsittääkseni se yhteiskunnan ja lainsäätäjän intressi, jonka tähden tätä mitä henkilökohtaisinta asiaa on lainsäädännön tasolla haluttu käsitellä.

Tätä lähtökohtaa hallituksen esitys ei tunnista. Itse asiassa hallitus väittää, että samaa sukupuolta olevien parisuhteet eivät tehtäviltään eroa

muista parisuhteista. "Eivät tehtäviltään eroa muista parisuhteista", näin hallitus esityksessään kirjoittaa. Ymmärrän, että nyt hallitus nimenomaisesti puhuu parisuhteiden yhteiskunnallisista tehtävistä. Kuinka nämä tehtävät voivat yhteiskunnan näkökulmasta kuitenkin olla näin yhteismitalliset, täsmälleen saman kaltaiset, jos samaa sukupuolta olevilla pareilla ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole mahdollisuutta lapsiin ja yhteiskunnan jatkuvuuden turvaamiseen? Luoja on luonut ja luonto suonut naisen ja miehen parisuhteelle yhteiskunnallisesti ainutlaatuisen tehtävän, josta nousee tämän parisuhteen erityinen käsittely lainsäädännössämme. Jos tämä näkökulma on asennoitumisen lähtökohtana, ei naisen ja miehen avioliittoa koskeva lainsäädäntö ole hyökkäys mitään muuta parisuhdetta vastaan vaan sen erilaisesta tehtävästä nouseva luonnollinen johtopäätös. Tässä on hallituksen esityksen valuvika. Hallitus ei myönnä, että naisen ja miehen parisuhteella on eri tehtävä samaa sukupuolta oleviin pareihin verrattuna. Jos tämä tunnustetaan, johtopäätökset esitetyn lainsäädännön tarpeellisuudesta olisivat toisenlaiset kuin mihin hallitus nyt on päätenyt.

Paljon puhetta on syystäkin riittänyt suvaitsevaisuudesta, ihmisarvosta, hengellisestä väkivallastakin. Monella taholla on varmasti syytä pohdita sanomisia. Tämä koskee niin lakialoitteen vastustajia kuin sen kannattajiaakin. Mieliapteen vapautta on paikallaan kunnioittaa, olkoonkin että se voisi olla hyvin erilainen kuin oma mielipide on. Erilaisilla Internetin keskustelupalstoilla vierailu kertoo, että suvaitsevaisuutta tässä yhteiskunnassa on monesti melkoisen vähän juuri siellä, missä siitä eniten puhutaan ja missä siihen eniten vedotaan. On niitäkin, jotka suvaitsevat lähes kaikkea mutta eivät kristillisistä arvoista nousevaa argumentaatiota. Oikeaa suvaitsevaisuutta ja toisen kunnioittamista aikamme aidosti kaipaa.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen 8 §:ssä todetaan, että samaa sukupuolta olevien parien parisuhteen virallistamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä. Lakiesityksen hyväksyminen tulisi näin johtamaan siihen, että samaa sukupuolta olevien rekisteröidyt parisuhteet käytännössä rinnastettaisiin perinteiseen avioliittoon. Moni pyrkiikin juuri tähän. Itse en pidä rinnastamista perusteltuna ja olen lakialoitteen hylkäämisen kannalla. Jos yhteiskunnassa nähdään perustelluksi säädellä

samaa sukupuolta olevien parisuhdetta, tulisi se mielestäni tehdä erillisellä lainsäädännöllä ilman rinnastamista avioliittolainsäädäntöön.

⁸⁴ **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Parisuhderekisteröinti merkitsee yhteiskunnan virallista hyväksyntää homoseksuaalisille parisuhteille ja sen kautta homoseksuaalisten asettamista heteroseksuaalisuuden kanssa saman arvoiseksi seksuaalinormiksi. Homoparisuhde olisi siten avioliiton kanssa yhtä merkittävä parisuhdeinstituutio. Tämä olisi merkittävä muutos nykyiseen tilanteeseen, jossa miehen ja naisen muodostamalla avioliitolla on perusteltu erityisasema.

Homoseksuaalisen parisuhdeinstituution perustaminen näyttääkin olevan esityksen varsinaisen poliittinen tavoite, sillä rekisteröityä parisuhdetta haluaa naapurimaidemme kokemuksiin verrattuna vain vähemmistö homoseksuaaleista. Virallistamisvaatimusten kaukaisimpina tavoitteina ovat adoptio-oikeus ja siviili- tai kirkollinen vihkiminen. Adoptiokysymys on tällä hetkellä esillä Ruotsissa. Mikäli parisuhdelaki tulee nyt hyväksytyksi, saamme mekin jatkossa olla näiden vaatimusten kanssa tekemisissä.

Hallituksen päättäessä lakiesityksen sisällöstä kirjoitettiin myös ponsi, jossa veloitettiin hallitusta ottamaan esille myös homoparien lasten asema. Eikö tämä ole jo selkeästi askel adoptioon? Yhteistä vanhemmuutta lapseksi ottamisen kautta on tarkasteltava erityisesti lapsen edun kannalta, kuten Kirkkohallitus lausunnossaan hyvin toteaa: "Lasten saamisessa ja kasvattamisessa ei ole kysymys aikuisten itsetoteutuksesta tai ihmisoikeuksista. Lapset eivät ole vanhempia varten vaan vanhemmat lapsiaan varten. Avioliittoon perustuva perhe on sellainen ihmisukua kannatteleva perustinstituutio, jonka tukeminen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Siksi sen asettaminen erityisasemaan ei merkitse muiden elämänmuotojen syrjimistä varsinkaan, jos näihin liittyviä suoranaisia epäkohtia pyritään samalla poistamaan."

Homoseksuaalisuuden taustoista on erilaisia ja keskenään ristiriitaisia käsityksiä. Joitakin näistä halutaan markkinoida ikään kuin faktoina, vaikka tosiasiasa eri tutkimusten tuloksista voi tehdä hyvinkin erilaisia johtopäätöksiä. Varhaislapsuuden perhetaustoja ja homoseksuaalista elämäntapaa raportoivat tutkimukset viestivät tyystin erilaisista lähtökohdista kuin eräät toiset, joi-

hin usein halutaan viitata. Vaikka sairausluokituksesta homoseksuaalisuus on poistettu, on sitä mielestäni pidettävä kuitenkin erilaisista taustaja altistustekijöistä johtuvana psykoseksuaalisena kehityshäiriönä. On myös esitetty näkemyksiä siitä, että homoparisuhteen rekisteröinti merkitsisi, että suomalainen yhteiskunta normalisoi erään seksuaalisen rikkinaisuuden muodon. Onnellisten, pitkäkestoisten homosuhteiden esittely on luonut kuvan idyllistä, joka ei kuitenkaan vastaa todellisuutta kuin harvojen homoseksuaaliparien osalta.

Homoseksuaalisuutta on markkinoitu etenkin mediassa viime aikoina heteroseksuaalisuuden rinnalla toisena normaalina seksuaalisuuden muotona. Esimerkiksi joissakin kouluissa on perhekasvatuksen yhteydessä esitelty perusteellisesti homoseksuaalisuutta ja homoparien elämäntilanteita. Seksuaalinen identiteetti on monilla nuorilla ja miksei osalla meistä vanhemmistakin ihmisistä jossain määrin epävarma. Siksi tällainen asennemuokkaus väistämättä lisää homoseksin kokeilua ja aiheuttaa lisäpainetta seksuaali-identiteetissään epävarmoille nuorille.

Seksuaali-identiteetti ja kypsä seksuaalisuus ei tule ihmisille valmiina vaan muokkautuu mallien ja kokemusten kautta. Halutaanko siis nykyistä enemmän asettaa jokainen nuori seksuaalisen kehityksensä herkässä vaiheessa sen kysymyksen eteen, onko hän hetero vai homo? Halutaanko ikään kuin kyseenalaistaa se, että ihminen on syntymässään saamansa sukupuolen kautta joko mies tai nainen ja siitä johdettuna luonnollisesti seksuaali-identiteetiltään hetero? Opetetaanko jatkossa nuoria muodostamaan parisuhde joko eri tai samaa sukupuolta olevan ihmisen kanssa tai mahdollisesti kummankin kanssa? Näyttää siltä, että ihminen joutuu entistä enemmän kysymään, mikä minä olen, ketkä ovat todelliset vanhempani, kenen kanssa minun tulee solmia parisuhde, millainen on perhe, mistä löytyvät turvalliset arvot ja mallit, jotka tarjoavat luontevan mallin, jolla edetä elämässä.

Mielestäni nykynuorten ja perheiden elämä viestii jo nykyisellään paljon siitä turvattomuudesta ja arvottomuudesta, jossa eletään. Halutaanko tällä lainsäädännöllä luoda sellaista arvoa maailmaa, joka muuttaa yhteiskunnallisia arvoja ja asenteita niin, että heteroseksuaalisuutta ei pidetäkään enää ensisijaisena seksuaalisuuden muotona? Hallituksen esitys ei paneudu myöskään lapsen oikeuksiin. Tämän havainnon on

myös Suomen Lääkäriliitto tehnyt, ja Lääkäriliitto ei tästä syystä voi myöskään puoltaa esitystä.

Parisen viikkoa sitten Hufvudstadsbladetissa olleessa artikkelissa viitattiin kansainvälisiin tutkimuksiin, joissa kiistatta todettiin, että homoseksuaaliperheiden lasten seksuaalikäyttäytyminen on selkeästi poikkeavaa nuorten keskimääräisestä seksuaalikäyttäytymisestä. Homoseksuaalisia suhteita, pederastiaa, sukupuolenvaihdoksia ja muita vastaavia seikkoja liittyi näiden nuorten elämään huomattavan yleisesti.

Toisaalta monissa eri yhteyksissä korostetaan perheen merkitystä ja perheen yhteiskunnallisen tuen tarvetta. Perinteiseen avioliittokuvaan rakentuva perhe on meidän päiviimme asti ollut suomalaisen yhteiskunnan perusosa. Yhteiskuntamoraalin kannalta on perheinstituution vahvistaminen edelleen myönteinen tehtävä ja velvollisuutemme. Perinteisen perhenäkemyksen heikkeneminen lainsäädännössä viime vuosikymmeninä on jo tuottanut kielteisiä seuraamuksia, jotka ovat heijastuneet yhteiskuntaan häiriökäyttäytymisenä ja monina ongelmina. Onko perheinstituutio tullut tiensä päähän?

Käsillä olevaa esitystä varmasti keskeisempiä yhteiskunnallisia kipupisteitä ovatkin lasten ja perheiden jaksaminen. Myös hallitus on myöntänyt nämä kipupisteet, kuten lasten ja nuorten lisääntyneen häiriökäyttäytymisen ja mielenterveyspalvelujen tarpeen. Onkin kysyttävä, miten tämä lakiesitys nyt omalta osaltaan olisi vahvistamassa näitä tavoitteita, jotka hallitus on asettanut ja joista keskusteltiin hyvin vakavasti viime vuonna ja joista keskustelu jatkuu edelleen. Mikä on siis hallituksen tahto, koska tuskin voimme välttyä jatkoesityksiltä, joita tässäkin salissa on tänään jo useissa puheenvuoroissa tuotu esille, esimerkiksi lasten adoptoinnin suhteen jne. Näkeekö hallitus, mille tielle nyt on lähdetty, ja kuka kantaa vastuun?

Arvoisa puhemies! Edellä kuvatuilla perusteilla en siis tue hallituksen esitystä. Avioliitto on yhteiskunnan perusrakenteena sen keskeinen julkinen ja oikeudellinen sopimus, ja avioliitto muodostaa perheiden arjen ja erityisesti lasten kannalta keskeisimmän oikeudellisen perustan. Sen vuoksi avioliiton perusteiden muutos ei ole yhteiskunnallisesti vähäpätöinen kysymys. Virallisen homoliittoinstituution perustaminen koskettaa syvästi koko yhteiskuntaa. Perinteisen avioliitto- ja perhenäkemyksen oleellinen ja luovuttamaton lähtökohta on miehen ja naisen muo-

dostama liitto. Tämän tulee edelleen säilyä ainoana yhteiskunnan virallisena ja oikeudellisena parisuhteen muotona. Avioliiton rinnalle ei tule perustaa siihen rinnastuvia instituutioita. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on tukea avioliittoa ja sen aseman vahvistamista. Vain heteroseksuaalisessa suhteessa mahdollistuu luonnollisella tavalla myös suvunjatkaminen ja sukupolvien välinen yhteys. Miehen ja naisen välistä aviosuhdetta on pidettävä itse elämän kannalta keskeisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Nyt annetun esityksen yksi keskeisimpiä heikkouksia on, että se selkeästi tuo uuden parisuhdeinstituution suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomalaisen yhteiskunnan nykyisessä perhelainsäädännössä on selkeästi lähtökohtana kahden eri sukupuolen muodostaman perheen erityisaseman suojaaminen. Yhteiskunnan keskeisenä rakennuselementtinä tulee olla miehen ja naisen muodostaman avioliiton. Tarkoitus on ollut turvata yhteiskunnan jatkuvuus ja pysyvyys.

Vielä lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että valtiokuntatyöskentelyssä tulee kuulla asiantuntijoita, jotka pohtivat, mikä merkitys näillä eri yhteiselämän ja -asumisen muodoilla on ennen kaikkea yhteiskunnan terveen rakentumisen ja ihmisen, yksilön, oman kehityksen, kasvun ja hyvinvoinnin kannalta.

—————

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

—————

⁸⁵ **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pitkän aikaa kuunnellut puheenvuoroja aika hiljaa istuen, ja seikka, joka pikkuisen on ottanut korvaani, on kotikutoinen diagnosointi siitä, miten homoseksuaalisuus syntyy. Toivoisin, että se jätettäisiin keskustelussa pois, koska ainakin minun ymmärryksen mukaan tällaiselle tiedolle ei ole olemassa tutkittua taustaa.

Varmaa on, että ne homoseksuaalit, jotka ovat seksuaalisuutensa löytäneet, eivät todennäköisesti sen kummemmin rohdolla kuin ripeilläkään siitä muuksi muutu. Varmaa on myös se — minusta tuntuu että tässä keskustelussa menee välillä puurot ja vellit sekaisin — että hyväksytään hallituksen esitys tai ei, se ei homoja hete-

roiksi muuta. Toivoisin kovasti, että pysyisimme esityksessä emmekä miettisi syntyjä syviä, ennen kuin saadaan tutkittua tulosta.

⁸⁶ **Leea Hiltunen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedämme, niin kuin salissa on monessa puheenvuorossa tuotu esille, että on olemassa selkeästi tutkimuksia, joissa on käsitelty homoutta ja homoseksuaalisuuden merkitystä yksilölle, perheelle ja lapsille. Nyt on kysymys lähetekeskustelusta, ja korostaisin juuri sitä, että nyt on oltava avoin erilaisille lähestymistavoille ja tiedostettava ne perusteet, mille lakiesitys on rakennettu. On myös käsiteltävä kokonaisuutta: Mitä seuraavia esityksiä mahdollisesti tulee? On puhuttu perheen rakentamista, lasten adoptoinista jne. Asian käsittely tietoisesti on järkevämpää kuin se, että pelotellaan tai syyllistetään erilaisilla asioilla.

⁸⁷ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni ed. Karhu on siinä mielessä oikeassa, että homoseksuaalisuuden syntyä ja seurauksia ei tässä varmasti kannata syvemältä käsitellä, varsinkaan siksi, että laissa, jota niin kauan odotettiin tähän saliin, ei edellytetä homoutta. Keskeinen peruste, silloin kun lakia lähdettiin viemään, oli näkemys, että homoseksuaalit tarvitsevat ihmisoikeuksien kannalta tällaisen turvan. Nyt kun laki on saatu eduskuntaan, se ei enää edustakaan sitä ajatusta, mitä alun perin oli tarkoitus. Muun muassa Norjassa vaaditaan nimenomaan, että henkilöt, jotka rekisteröityvät, ovat homoseksuaaleja. Meillä Suomessa esitys ei sisällä tämän tyyppistä ajatusta.

⁸⁸ **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut vielä omasta puolestani tarkentaa tätä, mikä ed. P. Salonkin kommentissa tuli esiin. Puhuin nimenomaan siitä, että homoseksuaalisuuden syntymekanismi ei tutkitusti tunneta. Ilmeisesti asiaa tutkitaan koko ajan, mutta mitään lääketieteellistä selvää näyttöä ei minun tietojeni mukaan ole olemassa, ja sen takia jättäisin sen asian spekuloinnin vähemmälle. On myös selvä, että tässä puhutaan parisuhteesta, homoutta ei edellytetä eikä myöskään seksisuhdetta.

⁸⁹ **Pekka Kuosmanen /kok**: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi virallistusta parisuhteesta annettaisiin samaa sukupuol-

ta oleville joitain poikkeuksia lukuunottamatta samat oikeudet ja velvollisuudet kuin avioliitossa oleville. Tällä hetkellä missään maattamme velvoittavassa kansainvälisessä ihmisoikeus- tai yleissopimuksessa ei velvoiteta hyväksymään kahden samaa sukupuolta olevan parisuhdetta. Se, että virallistettu parisuhde on käytössä useassa Euroopan maassa, ei mielestäni ole mikään perustelu sille, että Suomen tulisi hyväksyä se.

Virallistettuun parisuhteeseen liittyy hyvin paljon avoimia kysymyksiä. Kutsuttaisiinko kahden samaa sukupuolta olevan virallistettua parisuhdetta avioliitoksi vai virallistetuksi parisuhdeksi? Hallituksen esityksen mukaan parisuhteen virallistamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioliitolla, mutta kyseessä on avioliitosta erillinen instituutio. Mikäli työnhakija esittää työnantajalle ansioluettelonsa, käykö siitä ilmi, onko kyseessä avioliitto vai rekisteröity parisuhde? Työnantajahan ei tällaista seikkaa voi työntekijältä kysyä.

Arvoisa herra puhemies! Olen täysin vakuutunut siitä, että jos laki virallistetusta parisuhteesta hyväksytään, on vain ajan kysymys, milloin myös adoptio-oikeus myönnetään samaa sukupuolta oleville.

⁹⁰ **Raija Vahasalo /kok:** Arvoisa puhemies! En voi kannattaa hallituksen esitystä virallistetuista parisuhteista. Lakiesityksellä pyritään muokkaamaan mielipideilmastoa entistäkin homomyönteisemmäksi. Mielestäni on väärä suunta tukea sellaista seksuaalista taipumusta, jonka alkuperä näyttää olevan seurausta lapsuuden kehityksen ongelmista. Parisuhdelain kautta normalisoimme erään rikkinäisen seksuaalisuuden muodon.

Käsiteltävä hallituksen esitys perustuu eduskunnan vuonna 1997 hyväksymään toivomukseen samaa sukupuolta olevien yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamisesta. Oikeudelliset epäkohdat liittyvät lähinnä kysymyksiin elatusavusta, omaisuuden jakamisesta, perintöoikeudesta ja verosta ja leskeneläkkeestä.

Työryhmän mietintöön perustuva hallituksen esitys menee eduskunnan antamaa toimeksiantoa huomattavasti pidemmälle ehdottaessaan samaa sukupuolta olevien suhteen virallistamista. Lähinnä oikeudellisten ja taloudellisten epäkohtien korjaus ei mitenkään vaadi sukupuoleen sidotun suhteen virallistamista.

Lisäksi valtioneuvosto on hyväksynyt lausuman, jonka mukaan asetetaan työryhmä selvittämään virallistetuissa parisuhteissa elävien parien lasten asemaa. Onko ensi vuonna tulossa siis uusi lakiesitys adoptio-oikeuden myöntämisestä virallistetuille pareille?

Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ihmisten yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti myös samaa sukupuolta olevien parien keskinäisiä taloudellisia ja juridisia oikeuksia on parannettava, kuin myös muiden yhteistalouksissa asuvien ihmisten oikeuksia. Se ei silti tarkoita, että jokaisen yhdessä asuvan tulisi voida virallistaa suhteensa. Monen kohdalla yhdessä asuminen perustuu molemminpuoliseen välittämiseen ja huolenpitoon, ja se voi koskea samaa tai eri sukupuolta olevia ihmisiä. Samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistaminen lisäisi eriarvoisuutta erilaisten asumis- ja kumppanuusmuotojen kesken.

Muissa Euroopan maissa samaa sukupuolta olevien parien oikeudellisia ja taloudellisia oikeuksia on paranneltu ilman suhteen virallistamistoimitusta. Esimerkiksi Belgiassa ja osin Espanjassa, Aragonian ja Katalonian alueilla, kumppanuuden voi rekisteröidä. Kyseessä on silloin viranomaisen suorittama rekisteröintitoimenpide, joka perustuu henkilökohtaiseen ilmoitukseen. Tämän jälkeen osapuolet ovat tiettyjen sosiaalisten, taloudellisten ja juridisten oikeuksien piirissä liittyen omaisuuden jakamiseen, verotukseen ja perintöoikeuteen. Kyseessä voivat olla niin homoparit kuin yhdessä asuvat lähisukulaisetkin, koska rekisteröitymisessä ei puututa seksuaaliseen suuntautuneisuuteen.

Suomalainen yhteiskunta perustuu miehen ja naisen välisen avioliiton muodostamalle perhemallille. Yhteisten arvojen mureneminen on jo nyt hajottanut suomalaisen perhe-elämän pohjaa, eikä eduskunnan tule ruokkia tätä vahingollista kehitystä. Avioliittoon perustuva perhe on yhäkin halutuin ja turvallisin yhdessä elämisen muoto. Heteroseksuaalinen perhe on luonnollisin yhteisö suvun jatkamisen ja lasten kasvamisen kannalta. Lapset tarvitsevat niin miehen kuin naisenkin roolimalleja sekä pitkäaikaisia ja ehyitä ihmissuhteita.

Tutkimusten mukaan seksuaalisuuden kehitystä muovaavat pääosin ihmissuhteet. Epäluonnollisia taipumuksia ei siis pidä tukea ja levittää. Eräiden tutkimusten mukaan samaa sukupuolta olevilla on heteroita useammin uskottomuutta, irrallisia seksisuhteita ja sukupuolitauteja sekä mielenterveydellisiä ongelmia. Parisuhdelain myötä kynnys homoseksuaaliin kokeiluihin voi madaltua. Koululaistutkimuksen mukaan 25,9 prosenttia 12-vuotiaista on epävarma seksuaalisen suuntautumisensa kohteesta ja kokeilut voivat vahvistaa muita kuin heteroseksuaalisia taipumuksia.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys tulisi hylätä. Samaa sukupuolta olevien suhteen juridiset ja taloudelliset ongelmat pitäisi ratkaista toisella tavalla.

⁹¹ **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Vastustan hallituksen esitystä samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteen rekisteröinnistä.

Kuten hallituksen esityksessäänkin todetaan, samaa sukupuolta olevilla henkilöillä on nykyisenkin lainsäädännön puitteissa mahdollisuus määrittellä keskinäisiä suhteitaan yksityisoikeudellisin sopimuksin. Lisäksi esimerkiksi asumistukijärjestelmän puitteissa yhdessä asuvia, samaa sukupuolta olevia henkilöitä käsitellään ruokakuntana. Lainsäädännön muutostarvetta ei ole myöskään jommankumman osapuolen lasten huoltajuuden osalta. Yhteisiä jälkeläisiä näillä pareilla ei ole eikä tule olemaan. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain perusteella yhteishuoltajuus on mahdollinen tälläkin hetkellä, jos se katsotaan lapsen edun mukaiseksi.

Yhteiskunnan ei pidä olla vastuussa kaikesta. Ellei yksityisoikeudellisia sopimuksia ole tehty ja parisuhteen purkautuminen aiheuttaa jommallekummalle osapuolelle taloudellista tappiota, se ei ole lainsäädännön vika. Samaa sukupuolta olevien henkilöiden välistä suhdetta ei tule rinnastaa miehen ja naisen väliseen avioliittoon. Vaikka me säätäisimme minkälaisia lakeja, poikkeavasta seksuaalisuudesta ei tule normaalia. Samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteessa on nyky-yhteiskunnassa aivan riittävä yksityisyyden suoja ja sopimusvapaus.

Hallituksen esityksen heikoin perustelu sille, miksi samaa sukupuolta olevien parisuhde tulisi saada rekisteröidyksi, on se, että heillä tulisi olla valinnan vapaus jäädä säätelyn ulkopuolelle. Nyt he ovat eri asemassa, koska eivät voi valita avio-

liitonomaista perhelainsäädäntöä tai sen ulkopuolelle jäämistä. Hallitus esittää siis lainsäädäntöä, jossa samaa sukupuolta olevat parit saavat valita, tulevatko he sen piiriin. Maassamme on todellisiakin epäkohtia, jotka aiheuttavat epätaasa-arvoa kansalaisten välillä. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys tuntuukin jopa pilkan-teolta monien todellisten ongelmien rinnalla. (Ed. Oinonen: Juuri näin!)

Puolueetonta ja tutkimusaineistoltaan luotettavan suuruista tutkimustietoa samaa sukupuolta olevien parien parisuhteesta ja heidän perheisään elävistä lapsista on vähän. Olen nähnyt lehdistöiedotteen, jossa siteerataan runsaasti julkisuutta saanutta pro gradu -tutkimusta. Yllätyin suuresti nähtyäni tutkimuksen lähdemateriaalin. Oli nimittäin tutkittu seitsemän kahden naisen muodostaman parin parisuhteita. Vaikka kyse onkin pientä vähemmistöä koskevasta tutkimuksesta, en henkilökohtaisesti pidä näin suppeasta tutkimuksesta saatuja tuloksia lainkaan luotettavina.

Tosin tästäkin tutkimuksesta sai selkeän viestin siitä, että samaa sukupuolta olevien parien suhteessa elävät lapset saavat jääväämättä normaalia seksuaalisesta suuntautumista poikkeavan roolimallin. Lainaus: "Nuoret kyseenalaistavat rajusti perinteisiä käsityksiä normaalista ydinperheestä." Rekisteröimällä samaa sukupuolta olevien henkilöiden suhteet avioliittoon vastaavalla tavalla mitätöidään perinteisen avioliiton arvoa normaalina perhemuotona.

Herra puhemies! Tähän hallituksen esitykseen ei sisälly oikeutta yhteiseen ottolapseen eikä adoptio-oikeutta. Valtioneuvosto on kuitenkin hyväksynyt lakiesityksen yhteydessä lausuman, jonka mukaan oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asettavat työryhmän selvittämään virallistetussa parisuhteessa elävien parien lasten oikeudelliseen ja sosiaaliseen asemaan liittyviä kysymyksiä. Käytännössä tämä todellakin tarkoittaa adoptio-oikeuksien myöhempää uudelleen harkintaa. Tämä taas on ristiriidassa sen kanssa, että nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on korostettu sitä, ettei adoptio-oikeutta tulla esittämään. Uskoisin, että moni edustaja suhtautuisi tähän esitykseen kokonaisuutena eri tavalla, jos mieltäisi taustalla olevan ajatuksen adoptio-oikeuden toteuttamisesta seuraavana askeleena tässä keinotekoisessa yritelmässä tehdä epänormaalista normaalia. (Vähäistä hälinää yleisöparvella)

Toinen varapuhemies: Huomautan, että lehterileysisöltä ei sallita pienintäkään kommenttia!

⁹² **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Joskus neljä viisi vuotta sitten täällä salissa käsiteltiin samaa asiaa ed. Outi Ojalan tekemän lakialoitteen pohjalta. Silloin käytiin vähän saman tyyppinen keskustelu kuin tänä iltana. Tosin nyt osa edustajista on vaihtunut, mutta näköjään mielipiteet jakautuvat samalla tavalla kuin silloin noin neljä vuotta sitten.

Silloin edustin tiukasti sitä kantaa, jota tänäkin päivänä edustan ja tarkoitus on jatkossakin nappia painaessa edustaa, eli en hyväksy tämän tyyppistä mallia, mitä tässä esitetään. Minusta tässä on kyse yhdestä portaasta väljentää normitusta, joka pikkuhiljaa murentaa kuitenkin sitä arvopohjaa, mikä suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut perustana lainsäädäntöä tehtäessä. Se murentaminen, mitä jo nyt on tapahtunut, näkyy monena erinäköisenä pahoinvointina. Tietysti jokainen voi itseään katsoa siinä mielessä, jotta meidän yhteiskunnassamme itsekkyys on lisääntynyt ja semmoinen oman edun tavoittelu, tai miksi sitä sanotaan, ja mukavuudenhalu lisääntynyt. Se on tehnyt monia ongelmia muun muassa lasten suhteen. Sen osoittavat nimittäin huostaanotot ja ne monet seikat, mitkä näkyvät sitten isoina sosiaalikulunnuksina ja yleensä siinä, että veromarkkoja joudutaan käyttämään tämmöisiin asioihin, mitkä pitäisi, jos vanha arvopohja olisi vahvempi, normaalisti jo perheissä hoitaa. Siinä viidakossa me elämme. Sen takia tässä ollaan yhdellä askelmalla, ja ilmeisesti tämänkin lain osalta, niin kuin edelliset puhujat ovat todenneet, lisää on tulossa.

Tänä iltana on jo puhuttu joidenkin toimesta adoptio-oikeudesta. Vastauspuheenvuorossa totesin, niin kuin aion nytkin todeta, että minusta kuitenkin jos on homo- tai lesboavioliitto ja suodaan adoptio-oikeus, se antaa väärän mallin, koska lapsethan oppivat mallin kautta, näin olen ymmärtänyt. Vanhemmatkin ihmiset oppivat mallin kautta. Nimittäin kun tänne eduskuntaan uutena kansanedustajana tullaan, niin me opimme aikaisemmin täällä olleista edustajista, jotka ovat pitempään olleet, opitaan erinäköisiä malleja, miten täällä pitää käyttäytyä. Vaikka luetaankin säännöt, niin siitä huolimatta on näin. Ne ovat joko hyviä tai huonoja malleja, mutta malleja kuitenkin. Tässä on kyse siitä.

Jos lapsi adoptoidaan tämmöiseen perheeseen, jossa on kaksi samaa sukupuolta olevaa vanhempaa, niin kyllä se antaa määrätyn mallin siitä lapselle. En tiedä, vaikuttaako vai ei. Tieteellisiä tutkimuksia tästä ei ole olemassa, ja ed. Karhu jo varoitteli, että ei kannata mennä liian pitkälle, mutta uskon, että se antaa määrätyn mallin. Ainakin se poistaa kynnyksen yhteen suuntaan. Se suunta on se, että kyllä yhteiskunnassa pitää olla määrättyjä normeja olemassa ja hyväksyttävyyksiä, ja jos niitä kynnyksiä poistetaan, se antaa väljyyttä, sitä sanotaan vapaudeksi. Vapaussakin voi olla joskus sillä tavalla vahingollista, että se ei välttämättä mene oikeaan suuntaan.

Joka tapauksessa, vaikka täällä jotkut ovat varoitelleet analyysien teoista, minä olen sitä mieltä, että homous ja lesbous ei voi olla periytyvää. Se lienee selkeä juttu, tai sitten olen hairahtanut ajatuksessa ihan väärin. Jos kuvaisi niin päin, niin kuitenkin on kyse siitä, että se on hyvin paljon opittua. Mitä äsken puhuin lasten osalta, se varmasti johtuu, kuten aikaisemmin täällä on puhuttu, jostakin pettymyksestä, kokemuksesta varhaislapsuudessa tai myöhemminkin pettymyksestä, ja sitten hakeudutaan tavallaan turvaan tämmöiseen suhteeseen.

Mutta missään tapauksessa en tuomitse näitä ihmisiä. Kyse ei ole siitä, jotta nämäkin puheet ja omatkin puheet olisivat suvaitsemattomuutta tai syrjijä. Niillä ihmisillä on oikeus siihen. Mutta onko tähän ulotettava se lainsäädäntö, joka on luotu tämmöistä perinteistä perhemallia ajatellen, kaikkea perhe-, eläke-, perintö- ja sosiaalilainsäädäntöä myöten? Se on luotu turvaamaan perinteistä perhettä. Joku heti sanoo, että eihän perinteistä perhettä ole olemassakaan, on yksinhuoltajaperheitä. Ne ovat kuitenkin perheitä ja niillä on taas määrätty oikeudet. Se on jonkin epäonnistumisen summa, mutta kuitenkin. On semmoisia perheitä, joissa ei koskaan ole ollut isää tai voi olla, että ei ole oltu naimisissakaan, mutta siitä huolimatta siinä on omat säännöksensä. Semmoinen vallitseva käytäntö ei voi olla, että ulotetaan semmoisia säännöksiä, mitkä on rakennettu peruserhettä varten, koskemaan jotain toista, joka sinällään ei ole sillä tavalla perusteltu, ei ole se yhteiskunnan perusyksikkö, joka aikanaan perhe on ollut ja joka sen tällä hetkelläkin pitäisi vielä yhä olla. Kun perinteisessä perheessä voidaan huonosti, se heijastuu myös koko yhteiskuntaan pahoinvointina.

Muun muassa hallituksen esityksen perusteissa vedotaan Euroopassa tai kansainvälisesti olevan jollakin tavalla asiat. Me tässä salissa teemme suomalaista lainsäädäntöä, meidän ei pidä olla talutusnuorassa tai juoksuköydessä siinä, mitä jotkut muut tekevät. Jokaisella maalla, jokaisella eduskunnalla ja päättäjillä on oma vastuu oman maan hyvinvoinnista, ja sen takia minusta meillä Suomessa tehdään suomalaista lainsäädäntöä niin pitkään tietysti, kunnes Euroopan unioni sanoo, jotta tätä direktiiviä on noudatettava myös Suomessa. Semmoista nyt hyväksi onneksi ei ole vielä olemassa. Sen takia niin pitkään kuin tämmöistä hirttä niskan päällä ei ole, olen sitä mieltä, että tämän tyyppistä esitystä ei pidä suomalaisessa eduskunnassa hyväksyä.

Toivon, että aikanaan, kun tämä laitetaan käsitteilyyn, niin tästä salista löytyy rohkeutta painaa punaista nappia eikä mitään tyhjää nappia. Nimittäin ei tänne tyhjän pantiksi ole tultu, vaan päättämään asioista.

Sen verran voisin lopuksi todeta, että en halua sotkea tätä Raamattuun, en kirkkoon, mutta jotkut täällä ovat vedonneet, jotta suuret kirkkoisät ovat ottaneet kantaa siitä, jotta tämä pitäisi hyväksyä ja väljentää näitä. Tässä voi todeta, että kirkkokin on ilmeisesti maallistunut hyvin paljon. Sielläkin piispat ovat vain ihmisiä. Mutta mitä ainakin itse on kokenut vähän tuolla kuusenjuurella kasvaneena, syrjäseudulta tulleet ihmisinä, minulle se sanoma ei ole sen tyyppiinen, mitä jotkut piispat tässä ovat todistuksia antaneet siitä, että tätä pitäisi väljentää.

⁹³ **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. E. Lahtelalle haluaisin tässä todeta, että tällaisia perheitä on olemassa, joissa lapsia jo tällä hetkellä on, eli emme voi varmaankaan lähteä kieltämään, etteivät homoseksuaalivanhemmat voi elää ja olla yhdessä ja heillä olla sitten lapsia näissä perheissä. Jos ajatellaan tämmöisiä perheitä, joissa on lapsi ja vanhempien asema on hyvin epämääräinen oikeudellisesti ja muutoinkin yhteiskunnan tunnustamana, eikö sellainen tilanne ole paljon hankalampi sen lapsen kannalta esimerkiksi ajatellen koulua, jossa koulukiusaaminen tai vastaava on hyvin yleistä? Kun asia on piilossa ja salassa hoidettu ja kun ikään kuin yhteiskunta ei tunnusta jotain tällaista suhdetta, on helpompi myöskin iskeä pilkkakirves siihen lapseen.

⁹⁴ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Esa Lahtela antoi ehkä tarpeettoman kielteisen kuvan kirkonmiehistä ja kirkon johtajista. Toki heidän joukostaan on löytynyt ja löytyy monin tavoin ajattelevia henkilöitä, mutta evankelisluterilaisen kirkon virallinen kanta on kuitenkin se kannanotto, joka reilu vuosi sitten annettiin. Siinä hyvin selkeästi ja tätäkin esitystä ajatellen mielestäni erittäin selkeästi annetaan kielteinen kanta samaa sukupuolta olevien liitolle, parisuhteelle.

Vielä korostan, että arkkipiispa Paarma on haastattelussa vahvistanut tämän kannan olevan ennallaan.

⁹⁵ **Leea Hiltunen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Tahvanaisen puheenvuorossa tuli esille, että on parisuhteita, joissa nyt on jo lapsi, tähän on realiteetti. Mutta täällä salissa on useissa puheenvuoroissa tullut esille ja omassa puheenvuorossanikin korostin sitä, että näistä realiteeteista tulisi juuri lähteä ja katsoa, mikä on sitten ratkaisu tällaisissa tilanteissa yhteistaloudessa elävien henkilöiden kohdalla, jotta se palvelisi heitä eivätkä he tulisi syrjäytetyiksi, koska heillä on ihmisarvo ja ihmisoi-keudet samoin kuin kaikella muullakin tavalla. Eli on muita vaihtoehtoja, joita löytyy muualta, esimerkiksi se, että yhteistaloudessa asuvat voisivat todella rekisteröityä. Mutta tällä lakiesityksellä selkeästi haetaan avioliittoon rinnastettavaa yhdessäolon muotoa. Sitä en voi hyväksyä. Ne epäkohdat, joita on voitu todeta yhdessä asuvilla lesbo- ja homopareilla, jos heillä on lapsia, olisi pitänyt poistaa olemassa olevaa lainsäädäntöä korjaamalla tai tehdä uusi esitys.

⁹⁶ **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Tahvanainen ei ollut salissa, kun tästä aiheesta käytin jo vastauspuheenvuoron, mutta täsmennetään vähän toisesta näkökulmasta.

Minusta kuitenkin on aina kyseessä lapsen etu: mikä lapselle on parasta. Jos sattuu sillä tavalla olemaan, että on tehnyt lapsen tai saanut lapsen joskus aikanaan, totta kai pitää olla — onko se isä tai äiti, riippuen tilanteesta — silloin vanhemmalla oikeus pitää se lapsi. Eihän semmoisesta ole kyse. Kyse on siitä, onko vaikka homopareilla mahdollisuus adoptoida ulkopuolelta lapsi. Sen tyyppistä mallia minä en ainakaan pidä

hyvänä. Se antaa väärän impulssin, eikä sitä pitäisi suosia.

Sen lisäksi, niin kuin totesin aikaisemmin vastauspuheenvuorossani, en usko, jotta homo- tai lesbopari keskenään voi saada lapsia, vaan siinä pitää olla jotain uskottomuutta. Se ei ihan puhdasoppista homoutta kyllä ole.

⁹⁷ **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Hallituksen ja eduskunnan on tarkoin seurattava kansalaisten arkielämän sujuvuutta ja toimittava aktiivisesti epäkohtien korjaamiseksi. Kysyisinkin tässä yhteydessä, millaisia suuria sisäpoliittisia kysymyksiä on nyt maassamme ilmassa. Onko tämä todellakin niitä suurimpia epäkohtia?

Yhteiskuntakehitystämme on vuoden 95 jälkeen leimannut talouden elpyminen, työllisyyden hidas paraneminen ja valtion velkataakan keveneminen. Samaan aikaan tuloerot ovat voimakkaasti kasvaneet. Alimmissa tulonsaajaryhmissä reaalityulojen kasvu on ollut 1—2 prosenttia. Suurituloisin kymmenys on kasvattanut omaa osuuttaan yli 10 prosenttia. Hallituksen toteuttamat prosentuaaliset veronkevennykset ovat entisestään vain kasvattaneet tuloeroja, mille pääomatulojen lisääntyminen on luonut omalta osaltaan kasvualustaa. Pienituloisen on saanut 100 markan veronkevennyksen, suurituloisen ylittänyt noin 500 markkaan kuukaudessa. Köyhiksi tilastoituja ihmisiä on maassamme nyt noin 200 000. Muutama vuosi sitten heitä oli noin 100 000. Erityisesti työttömien perheitä, pienituloisia eläkeläisiä ja opiskelijoita köyhyys koskettaa. Lisäksi työttömyysluvat ovat edelleen maassamme pelottavan korkealla.

Tuloerot kasvavat ja huono-osaisuus syvenee tämän päivän Suomessa hurjaa vauhtia. Edellä luetellut luvut kertovat jotain siitä mittasuhteesta, jossa liikutaan. Kun siihen vielä liitetään leipäjonot, toimeentulotuen varassa elävät, monet pienillä tuloilla kituuttavat eläkeläiset ja yksinhuoltajat sekä maatalousyrittäjät, eteemme hahmottuu kuva, joka ei vastaa tavoitettamme hyvinvoinnista Suomesta.

Viime päivät ovat nostaneet pintaan myös maanosamme lähihistorian. Katolinen kirkko pyysi anteeksi menneitä virheitään tarkoittaen muun muassa inkvisitiota, josta toki on kulunut jo aika kauan aikaa.

Tammikuussa muisteltiin erityisesti sitä joukkomurhaa, jonka natsismi sai maanosassamme aikaan. Rodun, uskonnon tai poliittisen va-

kaumuksen takia surmattiin miljoonia ihmisiä. Samaan keskusteluun nousivat sitten myös kommunismin ikävät aikaansaannokset: mielipidevainot, salakuuntelu ja mittavat väestön pakko-siirrot.

Päivän teemaan, jossa homo- ja lesbosuhteet rinnastetaan aika selvästi avioliittoon, löytyy noilta lähivuosikymmeniltä myös ajatuksia, ajatuksia, joihin ei missään tapauksessa voi yhtyä, mutta jotka ovat valitettavasti osa historiaa, joka on kohdattava. Stalinin johtamassa Neuvostoliitossa tällaista ilmiötä pidettiin "porvarillisena rappiona" ja Hitlerin Saksassa "bolsevistisena paheena". Näin nämä kaksi hirmuhallitsijaa ja heidän järjestelmänsä määrittelivät suhtautumisansa seksuaalisesti poikkeaviin ihmisiin. Yhteistä näille kahden ikävässä mielessä suuren johtajan luomille yhteiskuntajärjestelmille oli Raamatun perussanomien unohtaminen. Kymmenen käskyä ja lähimmäisenrakkaus jäivät romukoppaan, ja seuraukset ovat kaikkien tiedossa.

Suomessa ei kukaan aseta näiden ihmisten ihmisarvoa kyseenalaiseksi, vaikka seksuaalinen suuntautuminen poikkeakin luomisjärjestyksestä, Raamatun perusopetuksesta sekä biologisesti hyväksi koetusta. Onhan meidän maassamme kielletty syrjiminen muun muassa sukupuolisen suuntautumisen takia.

Jo olemassa olevan lainsäädännön puitteissa voivat aikuiset ihmiset osoittaa kiintymystä ja sopia omaisuudestaan testamentilla ja muilla järjestelyillä. Perintöveroluokkaa voidaan toki tarkastella, kuten aikaisemmin muun muassa ed. Leea Hiltunen esitti. Muita toimenpiteitä ei tässä asiassa tarvitakaan.

En kannata homo- ja lesbosuhteitten rinnastamista perinteiseen naisen ja miehen väliseen avioliittoon tai avoliittoon, mitä monet viittaukset avioliittolainsäädäntöön hallituksen esityksessä käytännössä merkitsevät. Sen sijaan tarvitaan toimia siihen suuntaan, että perheet jaksavat paremmin ja mahdollisimman monelle lapselle löytyy kotoa tai ainakin lähipiiristä sekä äidin että isän malli. Onhan todettu, vähän pähkinänkuoressa sanottuna, että lapsi tarvitsee sekä rajoja että rakkautta. Vaativaa, joskus uuvuttavaakin, on yksin hoitaa molemmat asiat.

Tärkeämpää kuin mielipide-erojen vatvominen tässä asiassa olisi nyt, että valiokunta paneutuisi hyvin perusteellisesti siihen kysymykseen, miten seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuminen lapsena tai nuorena on vaikuttanut per-

soonalliseen kehitykseen, identiteetin muotoutumiseen ja suhteeseen toiseen sukupuoleen.

⁹⁸ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa puhemies! Vuoden 97 lakivaliokunnan mietinnön kanta oli, että lainvalmistelun lähtökohtana tulee olla, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Nyt lakiesityksen lähtökohtana on avioliittolaki ja avioliittoon kuuluvat oikeudet. Poikkeuksena ovat lapsen adoptio-oikeus ja nimilain säännökset puolison sukunimen osalta.

Kirkkohallitus ilmoitti runsas vuosi sitten oikeusministeriölle, ettei se kannata homo- eikä lesbosuhteiden virallistamista, vaikkakin se oli valmis kehittämään muista syistä yhdessä asuvin oikeusturvaa. Ihmetystä herättää se, että suhteen virallistamista koskevan lainsäädännön lähtökohdaksi on otettu nimenomaan samaa sukupuolta olevien parisuhde. Kuten aikaisemmissa puheenvuoroissa on todettu, yhteiskunnassa on marginaalinen, mutta ehkä jopa lain tavoittelemaa kahdensadan ihmisen vuosittaista ryhmää suurempi joukko läheisiä ei-seksuaalisia asuin- kumppanisuhteita, joissa pitkän yhdessä asumisen myötä voidaan törmätä samoihin ongelmiin kuin samaa sukupuolta edustavat seksuaalisessa suhteessa törmäävät.

Seksuaalisessa suhteessa olevien ottaminen parisuhdelain huomion keskipisteeksi osoittaa, että kysymyksessä on enemmän tietoinen liberaalisointipyrkimys ja vanhanaikaiseksi koetuista kristillisistä arvoista irrottautuminen kuin ihmisoikeuskysymys. Tätä tosiasiaa ei heikennä se, että periaatteellisella tasolla virallistaminen on mahdollista myös ilman seksuaalista suhdetta. Käytännössä tämä lakiesitys on jo nimen tasolla lähtökohtaisesti rakennettu homoseksuaalisia suhteita varten, eikä lakia tulla sen vuoksi käyttämään juurikaan muihin tarkoituksiin. Homoseksuaalisten suhteiden puolustaminen tässä katsannossa näyttää olevan helpompaa kuin neutraalin lähtökohdan valitseminen.

Miksi sitten nimenomaan kirkko, kristilliset järjestöt, herätysliikkeet vastustavat ja itse oman vakaumukseni puolesta vastustan lakiehdotusta, jonka väitetään nimenomaan parantavan heikossa asemassa olevien asemaa? Joku voi ajatella, että kristityt kannattavat seksuaalisesti poikkeavien sortoa. Kristillinen velvollisuus on kuitenkin osoittaa lähimmäisenrakkautta niin yhteiskunnan suosimille kuin syrjimille hyväksymättä kuitenkaan keneltäkään tekoja, jotka Raamattu

opettaa vääriksi. Edes tietoinen synnissä eläminen ei vähennä kristityn velvollisuutta lähimmäisenrakkauteen. Ehkä hyvin kaukaa haettu vertaus tähän perussuhtautumiseen löytyy lapsen kasvatuksesta. Vaikka vanhempien on asetettava rajat lapsille, ei ole vähimmäissäkään määrin syytä epäillä heidän rakkauttaan.

Lakiesityksen valmistelun ehkä kaikkein ihmeellisin kohta liittyy perheteroimikunnan mietintöön, jossa todetaan, ettei lakiesitykselle ole eettisiä ja uskonnollisia esteitä. Parisuhdelainsäädännöllä toimikunnan mielestä pyritään ratkaisemaan vain suhteen käytännöllisiä kysymyksiä. Itse näen asian juuri päinvastoin. Parisuhdelainsäädäntö koskettaa syvästi ihmisen ja kansakunnan eettistä ja uskonnollista aluetta. Itse asiassa lainsäädäntötyöhön kuuluu aina jonkinlaista eettistä arviointia. Eettisten ja uskonnollisten arvioiden pohjalta erityisesti tätä asiaa koskevat ratkaisut on tehtävä.

Esillä olevan lakiehdotuksen torjuminen kristilliseen uskoon vedoten perustuu siihen, minkä kristinuskossa koetaan ja opetetaan olevan pyhää. Juuri avioliitto miehen ja naisen parisuhteena on Raamatun mukaan pyhää. Avioliitto on luomistyön välikappale. Avioliiton kautta ihmisuku jatkuu, ja näin turvataan ihmiskunnan olemassaolo. Avioliiton uskonnollinen merkitys kytkeytyy sen yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen.

Avioliiton rinnalle tuotava saman sukupuolen suhteiden virallistaminen heikentää kristillisen avioliiton yhteiskunnallista merkitystä. Hallituksen esityksen perustaksi on nimenomaan otettu avioliiton oikeudet, joita on heikennetty vain kiistaa aiheuttavimmilta osilta. Tämä osoittaa pyrkimyksen tuoda avioliiton rinnalle Raamatun vastainen parisuhteen muoto. Ei ole olemassa mitään maallista tahoja, joka voisi antaa oikeuden kristillisen uskon perusasioihin kuuluvan avioliiton heikentämiselle.

Täällä on moneen kertaan todettu, että esillä oleva lakiesitys ei heikennä kirkollista avioliittoa eikä rinnastu siihen. Tämä ei kuitenkaan todellisuudessa pidä paikkaansa. Kirkollisen avioliiton solmimisen keskeinen osa on siihen liittyvä yhteiskunnallinen hyväksyntä. Avioliittoa ei solmita ainoastaan Jumalan edessä, avioliiton solmiminen tapahtuu myös ihmisten läsnäollessa. Nyt samaa sukupuolta olevien suhteen rekisteröiminen tuo avioliiton rinnalle yhteiskunnallisen parisuhteen muodon, joka tullaan rinnastamaan avioliiton kanssa. Tämä tulee nimenomaan

heikentämään kristillisen avioliiton asemaa. Kysymys on siis perimältään siitä, haluammeko pitää kristilliseen ajatteluun perustuvan parisuhteen ja perheen kunniaa.

Kiinnitän huomiota myös lain valmisteluun. Lakiesityksen vertailussa muihin maihin on tietoisesti otettu mukaan ainoastaan maat, joissa samaa sukupuolta olevien liittojen rekisteröiminen on jossakin muodossa hyväksytty. Tämän suuntaisen lainsäädännön hyväksyneet maat ovat kansainvälisessä yhteisössä poikkeuksia. Kirkon kielteistä kantaa ei myöskään kerrota lakiesityksessä. Voidaankin sanoa, että lakiesitys on kirjoitettu tiettyyn tavoitteeseen pyrkien: samaa sukupuolta olevien suhteiden tiellä olevat asiat on jätetty mainitsematta.

Sanoin jo aiemmin, että lakiesityksen käsitteilyn tulee perustua eettiseen ja uskonnolliseen arviointiin. Kristilliseen uskoon perustuva etiikka on olemassa nimenomaan suojellakseen ihmiselämää. Niinpä myös lainsäädäntötyössä tulee tukeutua eettiseen ja uskonnolliseen arviointiin säädettävän lain syy—seuraus-vaikutuksista.

Olemme tässäkin salissa moneen kertaan huolestuneina käsitelleet perheiden ja lasten vaikeuksia. Eikö ole aika pysähtyä kysymään, onko avioliiton asemaa jo heikennetty tarpeeksi. Nämä ongelmat, jotka koskettavat nimenomaan koteja, perheitä ja lapsia, ovat kärjistyneet merkittävältä osin kristillisen avioliiton murenemisen seurauksena.

⁹⁹ **Päivi Räsänen /skl:** Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua seurattaessa on joutunut tekemään sen havainnon, että avioliitolle identtinen homoliitto adoptio-oikeuksineen ei ole enää kaukainen uhkakuva, vaan useat kansanedustajat ovat tuoneet puheessaan esiin vaatimuksen mennä pidemmälle kuin tässä esityksessä mennään. On kuitenkin mielestäni harhaanjohtavaa luonnehtia esitystä maltilliseksi. Itse asiassa on vaikea keksiä toista yhteiskunnallista pyrkimystä, joka yhtä voimakkaasti osuisi yhteiskunnan perustusten ytimeen kuin tämä. Avioliitto on perheen ydinsuhde ja perhe yhteiskunnan perusyksikkö. Heteroseksuaalinen aviosuhde sisältää sukupuolisuuden ytimen: miehen ja naisen erilaisuudesta nousevan jännitteen sekä periaatteellisen mahdollisuuden yhteisiin lapsiin. Homoseksuaalisesta suhteesta ja muista seksuaalisista poikkeavuuksista nämä puuttuvat.

Esityksen lähtökohdat ovat mielestäni väärät. Sen vuoksi ainoa oikea ratkaisu on haudata tämä esitys.

¹⁰⁰ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Äsken nopeatahtisessa keskustelussa käyttämässäni puheenvuorossa annoin jo selkeän arvosanan improbatuur, hylätty, tälle hallituksen esitykselle enkä tätä arvosanaa näe käydyin pitkän keskustelun jälkeenkään millään tavoin aiheelliseksi muuttua.

Kuten äsken totesin, otsikko ja lakiesityksen asiasisältö eivät vastaa toisiaan. Tämä on jo peruslähtökohta. Mutta jos sitten kohdentaa sanojaan tähän osaan, mitä lakiesitys sisältää täysin toisin kuin otsikko puhuu, sieltäkään ei löydy aihetta parempaan arvosanaan. Täällä ovat monessa puheenvuorossa edeltäjät jo tuoneet esille niitä näkökohtia, miksi näin on.

Olen yrittänyt tähän asiaan paneutua eri lähtökohdista. Olen muutamilta lääkäreiltä, joita tunnen, koettanut kysellä, millä tavalla lääketiede opettaa homoseksualismista, lesboudesta. Jollakin tavalla ainakaan peruslääkäreillä tai muiden alojen specialisteilla ei ole tähän selkeää vastausta. Lääketiede ei kovinkaan paljon ole ottanut kantaa. Yleensä lääkärit sanovat, että se on lueteltu sukupuolisissa poikkeavuuksissa, joita on pitkä lista hyvinkin eriaisteisia, osaltaan ihmisen normaaliinkin elämään mahtuvia sukupuolisia mieltymyksiä, mutta tässä on kuitenkin täysin toisen tyyppisestä asiasta kysymys, jos puhutaan homoseksuaalisuudesta tai lesboudesta. Pidän sitä aivan jonain muuna kuin eräät muut sukupuoliset ihmisten toiveet.

Olen sitten koettanut paneutua siihen, mitä kirkko on tästä asiasta sanonut. Ehkä kirkon kannanotot ovat monesti ympäripyöreitä ja vaikeasti tulkittavia. Ehkä hiukan on, niin kuin ed. Esa Lahtela toi esille, että etsitään kaikille mieliksi oloa. Jotain tällaista olen rakkaassa Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa ollut paljolti näkevinäni. Siksi meidän kansanedustajien on täällä edustettava raikkaasti terveen järjen ja oman tunnon mukaan sitä ääntä, minkä tunnemme oikeaksi selkeältä näkökohdalta.

Olen kuitenkin Kirkkohallituksesta hankkinut viime perjantaina telefaksina ne kannanotot, joita Kirkkohallitus on asiasta antanut, ja aivan muutaman siteerauksen haluan esille tuoda. Otan lyhyen sitaatin Kirkkohallituksen kirjelmästä 5.10.1999 oikeusministeriölle: "Kirkkohallitus

kiinnittää huomiota siihen, että työryhmässä ei ollut kirkon edustusta eikä kirkon edustajaa ole työryhmässä asiantuntijanaan kuultu, vaikka asiaan sisältyy merkittäviä periaatteellisia ja eettisiä kysymyksiä." Uskon, että Kirkkohallitus itse on tiennyt, mitä on tuossa vastannut. Mielestäni olisi aiheellista kuulla valiokunnissa kirkon kantaa, samoin kuulla ortodoksista kansankirkkoa, helluntaiherätystä ja myöskin muita vastavia.

Sitten minulla on samassa telefaksissa 5.10.1999 annettu Kirkkohallituksen johtopäätös, josta siteeraan: "Kirkkohallitus korostaa, että miehen ja naisen avioliitto on edelleen pidettävä perustavana yhdessä elämisen muotona. Yhteiskunnan tulee antaa kaikki mahdollinen tuki avioliitolle ja sen aseman vahvistamiselle. Avioliiton rinnalle ei tule perustaa siihen rinnastavia instituutioita. Kirkkohallitus ei siten kannata mietinnössä esitettyä ehdotusta samaa sukupuolta olevien parisuhteitten virallistamisesta."

Ainakin minä ymmärrän, että tässä on Kirkkohallituksen ääni. Allekirjoittajina ovat Jukka Paarma, arkkipispa, ja Risto Junttila, kansliapäällikkö. Mielestäni tätä näkemystä on myös yhteiskunnassa vakavasti kuultava.

Ed. Hemmilä käytti erinomaisen puheenvuoron, johon tekee mieli yhtyä. En näe mitään syytä muuttaa miltään osin lainsäädäntöä tässä yhteydessä. Täällä on monta kertaa tuotu esille perimiskysymykset. Homoparin jäsenet eivät ole millään tavalla verisukulaisia keskenään, eivät ole rintaperillisiä eivätkä takenevassa suhteessa perillisiä. Heitä pitää kohdella nykyisen lainsäädännön mukaan. Eli en näe mitään aihetta muuttaa nykyistä lainsäädäntöä miltään osin. Nykyinen lainsäädäntö on toimiva myös näiden kansalaisten osalta. Näin ollen edelleenkin selkeä näkemykseni on tämän tien jatkokäsittelylle arvokkuuteen improbatum mukainen.

¹⁰¹ **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa ed. Sinnemäen puheenvuoron jälkeen, mutta kun en saanut, haluan tässä vielä tuoda esille, mikä oikeastaan on tullut muissakin puheenvuoroissa, kysymyksen tiedoista, tietojen mahdollisista puutteellisuuksista ja epämääräisyyksistä tai erilaisuuksista tutkimustuloksissa. Ed. Sinnemäen puheenvuorossa viitattiin myös siihen, mikä myös on lakiesityksen perusteluissa, että esimerkiksi potilastietoja ei välttämättä anneta kumppanille. Olen ymmär-

tänyt, että se ei varmasti ihan näin ole. Itse hoitotyötä tehneenä tiedän, että jos henkilö haluaa tiedot jollekin, kumppanilleen tai ystävällensä, ne voidaan antaa. Toivoisin, että nyt kun tämä menee valiokuntaan, selvitetäisiin kaikki se, mikä tässä on tullut esille sekä tutkimustietojen ristiriidoista että myös ehkä perusteitten puutteellisuuksista, ja tulisi selkeä kuva, onko nyt oikea aika, ja että kaikkia niitä tahoja, joilla on merkitystä tämän lain valmiiksi saattamisessa — ja tietysti itse toivon hylkäämistä — kuultaisiin, ihan asiapitoisena. Olen erittäin kiitollinen, että tässä keskustelussa, ainakin loppupuolella, on ollut mielestäni hyvin selkeä tahtonäkemyks, että halutaan tuoda asiallisesti tätä asiaa eteenpäin. Toivon, että valiokunnissa niin tuodaan myös.

¹⁰² **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Näin myöhäisillan alkaessa täytyy sanoa, että keskustelussa, mitä tänään samaa sukupuolta olevien parisuhdelaista on käyty, on mielestäni ollut uskomatonta, että Suomen kansan valitsema eduskunta edustaa tällaista näkemystä. Koska eduskunta käsittääkseni on läpileikkaus Suomen kansasta, niin joko minulla tätä ennen on ollut väärä käsitys Suomen eduskunnan kokoonpanosta tai sitten minulla on selkeästi väärä käsitys siitä, mikä on Suomen kansan enemmistön mieliala ja käsitys tässä asiassa. Luulen niin, että omat vaistoni sanovat, että parempi näkemys on tästä Suomen kansasta kuin mitä tätä ennen eduskunnasta tästä asiasta on ollut olemassa. En aseta kyseenalaiseksi edustajatoverieni vaikumusta ja syvää mielikuvaa, millä he ovat lähestyneet asiaa, mutta syvästi ihmettelen, syvästi ihmettelen, että sellaisia puheenvuoroja, kuin tänään tässä asiassa on liikuttu ja sen ympärillä on käyty, on kuitenkin täällä näkynyt.

Hallituksen esitys sellaisenaan asiasta on tietysti ollut odotettu ja pitkälle menevä, mutta yhtyen pitkälti ed. Oinosen esittämään ajatukseen kyllä esitys on sellaisenaan heti suoralta kädeltä hyljättävissä oleva. Se on pitkälti sellainen niin kuin entisellä alokkaalla asento, että sitä ei korjaillemalla voi parantaa, se pitää lähteä tekemään alunperin uudestaan, ottaa alkulähtökohdatkin kokonaan uusiksi. Käsittääkseni tässä silloin päästään parempaan näköalaan ja parempaan lopputulokseen.

Jos katsotaan sitä, missä tänä päivänä suomalaisessa yhteiskunnassa olemme, viime viikot, viimeisen vuoden olemme kuulleet pitkälle me-

neviä tulkintoja siitä, miten Lipposen hallitus on onnistunut rakentamaan tätä yhteiskuntaa, saamaan sitä parempaan ojenukseen ja ovatko hallitusohjelmassa esitetyt tavoitteet toteutuneet. Aivan yksiselitteinen tuomio on tullut niin hallitusryhmien sisä- kuin ulkopuoleltakin varsinkin kansan keskuudesta, että köyhyys, tuloerot, syrjäytyminen, eriarvoisuus, ovat niitä päivittäisiä kommentteja, mitä sieltä on löytynyt. Tässä helposti on nähtävissä, että kun hallitus keskittyy hoitelemaan niin kuin tärkeimpänä kysymyksenä samaa sukupuolta olevien lakiesitystä, niin kyllä siinä normaalit kansalaisten asiat, jotka liittyvät jokapäiväiseen toimeentuloon, tuntuvat olevan vähäarvoisia, toisarvoisia. Ei ole ihme, että väki antaa tuomion, että hallitus on toiminnissaan epäonnistunut. (Ed. Gustafsson: Eikö edustaja anna arvoa 250 000 työpaikalle, jotka ovat syntyneet?) — Niin se vaan on, ed. Gustafsson, että tämä pitää paikkansa, mutta siitä huolimatta eriarvoisuus ja tuloerojen kasvu ovat käytännön tosiasioita. (Ed. Gustafsson: Lähes neljännesmiljoona ihmistä on saanut työpaikan!) — Tällaisenaan tässä asiassa sitä on pidettävä kunniotettavana tekijänä, mutta täytyy sanoa, että markkinavoimat ovat vieneet tätä eteenpäin ja sitä uusien työpaikkojen syntymistä ja työntekijöiden tarvitsemista ei ole pystynyt estämään edes Lipposen hallitus. (Ed. Gustafsson: Kannattaa pysyä asiassa!)

Kun homoparirekisteröintiä verrataan hallituksen lakiesityksessä lähes 20 kertaa sen perusteissa, sisällössä ja vertauksissa avioliittoon, mielestäni se on siinä lähtenyt ontumaan ja epäonnistunut pahimman kerran siihen, missä se aikaisemmissa keskusteluissa ja näköaloissa täällä on ollut olemassa. Tämä ei voi olla oikea lähtökohta asialle. Se on ensinnäkin erinomaisen pitkälti epäonnistunut siinä, että on lähdetty vertaamaan suomalaiseseen ydinkysymykseen, suomalaisen elämänmenon tärkeimpään kysymykseen, perheeseen, ja erityisesti ydinperheeseen, sen vaihteeseen ja kestävyteen, jonka avulla ihmiset kestävät heikot ajat ja hyvät ajat. Perheen voimalla he kestävät myöskin ajat, jolloin ed. Gustafssonin mainitsemaa työpaikkaa ei ole ja ansiokin saattaa hetkellisesti keskeytyä. Perhe on usein se tuki, joka on antanut mahdollisuuden, että suomalainen kansalainen on päässyt vaikeankin vaiheen ohi.

Kun hallituksen esitystä katsotaan, olisi luultu, että vähintään tämän rinnalla samanaikaisesti olisi käsitelty ja valmisteltu sellaista näkökoh-

taa ja asiaa, kuinka peruserheiden ongelmia, joita valitettavasti on paljon, olisi helpotettu, peruserheiden ongelmat olisi nähty, tiedostettu ja hoidettu sekä luotu peruserheille kestävyysperiaate, jolla avioliiton pyhä tarkoitus olisi tullut paremmin toteutettua ja toteutettua myöskin niin, että perheet pysyvät koossa. En voi tietysti sitä mennä väittämään, etteikö ole mahdollisia tapauksia, jotka eivät missään tapauksessa voi pysyä koossa, mutta paljon pidemmälti tähänkin asiaan voitaisiin mennä ja tehdä. Siinä mielessä hallituksen perhepolitiikkaan toivoisin jossain muussa yhteydessä palattavan ja nähtävän tämä asia, mitä on tehtävissä ja hoidettavissa.

Kun esitys on tällainen, niin kuin keskustelussa on todettu, lyhyellä nimellä homoparilakiesitys, niin käsittääkseni tässä tasavallassa on valtaavan paljon muuta tekemätöntä työtä, joka olisi paljon tätä tärkeämpänä ja merkittävämpänä asiana ollut syytä ennen ottaa esille. Erityisesti on ongelmia yksinhuoltajien huoltajuudessa, yksinhuoltajien työaikakysymyksissä ja taloudellissakin mahdollisuuksissa. Ne olisi pitänyt ennen tätä kiireemmin käydä ja perusteellisemmin pohdita ja selvittää. Se, mitä liittyy perheisiin pitkälti, on lasten ja nuorten hyvinvointi, lasten ja nuorten henkinen pahoinvointi, ja sitä kautta aiheutuvat ongelmat, mitkä eittämättä, väitän, suoralta kädeltä, kääntyvät ajastansa aina entistä suurempana laskuna yhteiskunnan maksettavaksi. Tähän liittyy pitkälti vielä se, että kun tämä lakiesitys on tavallaan välivaihe, niin kuin useassa puheenvuorossa on todettu, niin kuinka suuret ne ongelmat tulisivat silloin olemaan, jos perheestä puuttuisi äiti tai isä. En kyllä tiedä, kuinka samaa sukupuolta olevista, joko naisista tai miehistä, voidaan rakentaa sellainen malli, jossa toinen osapuoli perheestä, isän tai äidin asema, tulisi täytettyä. Täältä löytyy tavattoman paljon ja tavattoman pitkälle meneviä ongelmia myöskin tulevaisuudessa.

Se, mikä on ollut myönteistä ja hyvää tässä asiassa, on, että kun tämän esityksen on tiedetty tulevan, tätä on valmisteltu ja tätä on rakennettu ja kansa on saanut jo useita vuosia esittää kantansa ja näköalansa asiaan, niin kirkon ja Raamatun asema on kuitenkin noussut vanhempana ja selkeämpänä näkyviin. Uskaltaisin väittää, että niin itse kuin monet muutkin edustajat ovat päässeet syventymään siihen sisältöön, missä tätä Pyhän kirjan sisällä käsitellään, toteutetaan ja annetaan selitys, kuinka se asia voidaan paremmin nähdä

ja ymmärtää. Tämä toivottavasti on luonut edustajiin semmoista suvaitsevaisuuden kuvaa, että myöskin sen kirjan lukeminen ja ymmärtäminen olisi helpompaa kuin mitä se tähän saakka on monelle ollut. Näin ainakin itse olen tämän asian ymmärtänyt ja nähnyt.

Jos ajatellaan kuultuja puheenvuoroja, viimeksi kuulluista tulee mieleen ed. Karjulan käyttämä erittäin ansiokas puheenvuoro, mikä pitkälti rakentui kristillisen suvaitsevuuden varaan ja sen sisältöön. Tämän näkisin niin, että meillä useimmilla, jotka saatamme olla eri mieltä kuin hallitus on tässä asiassa, monella meillä on sellainen mieliala, että suvaitsevaisuus on täällä pitkälle menevää ja ymmärtävää, mutta se ei saa olla sellaista ruokkivaa, että viedään tätä harhoppisuutta sillä lailla eteenpäin, kuten hallituksen esitys sitä vie.

Erityisen myönteisenä on ollut nähtävissä julkisessa mediassa, lehdistössä ja radiossa, kristillisen liiton eduskuntaryhmän yksimielinen ja yhtenäinen näkemys tämän asian suhteen, näistä isommista eduskuntaryhmistä, joka yksiselitteisesti ja selvästi viestittää kansalle, että on olemassa sellaisiakin vaihtoehtoja, mitkä kestävät ja näkevät ja on vahvat perusteet ja vahva tulevaisuus tälle olemassa. Sille annan erityistä arvoa ja kunnioitusta tämän asian puitteissa.

Ihmettelen kyllä erityisesti monen edustajan puheenvuoroa, missä on veikattu ja vedottu tässä asiassa siihen, että tässä olisivat ihmisoikeuskäsitteet ja ihmisoikeuskysymys jollakin lailla ristiriidassa tämän asian kanssa. Olen varma siitä, niin kuin aikaisemminkin totesin, että tällaista asiaa ja miellejohdettua en ainakaan itse ole tässä missään vaiheessa löytänyt. Sillä ei voi olla mitään tekemistä, se on jotakin kätkemistä, peittämistä, suuremman peikon päälle nostamista, minkä taakse verhoudutaan ja käännetään, ja yritetään väittää, että tämän asian puitteissa me paremmin eteenpäin.

Mitä tulee niihin ongelmiin, mitkä liittyvät yhdessä asujien perimiseen, asuntoon — kun maallinen elämä ei ikuista ole — sen jälkeen kun toisesta aika jättää, nämä asiat kyllä olisivat varmasti hoidettavissa perintökaaren kautta tai muuttamalla muuten perimisoikeuksien järjestyksiä kuin siten, että niitä rinnastetaan avioliittolakiin ja sitä kautta tuodaan epäonninen homolaki, mihin tämä sisältö ajetaan, ja sitä kautta kansalle saatetaan näköala, että tämä olisi välttämättömyys ja jopa tarpeellistakin. Näin ei voi olla. Täs-

sähän samalla leimataan myöskin monet yhdessä asujat, jotka asuvat turvallisuuden, sukulaisuussuhteen tai muun perusteella. Jos verataan vaikkapa yhdessä asuvia kahta kansanedustajaveljeä, mitä itsekin olen miettinyt, vähintään tässä joutuvat sellaiset kansalaiset kyseenalaiseen valoon, kun epäillään onko kysymys moisesta homolakikysymyksestä, siihen rinnastettavasta yhdessäasumisesta. Tällä perusteella mielestäni asiaa ei ole pohdittu eikä otettu esille eikä ymmärretty ollenkaan, mitä se tekee niiden ihmisten osalta, mitä tässä tasavallassa on kuitenkin tuhansia olemassa. Myöskin heidän perimiskysymyksensä pitäisi ottaa esille ja nähdä, että jommankumman osapuolen ajasta poistuessa, asunto jäisi toiselle osapuolelle eikä sitä revittäisi alta. Homolakiesityksen tukijat ovat perustelleet, että se on tärkein kysymys, että kun aika jättää, niin asunto revitään alta pois. Näin ei voi olla.

Ymmärrän niin, että tässä, niin kuin monessa puheenvuorossa on todettu, käydään tavallaan eurooppalaista kampanjaa. Haluamme olla eurooppalaisessa rivissä, ja yhtenä epäkohtana näen tämän asian. Tämä on näitä EU:n tuomia ongelmia, sivu- ja lieveilmiöitä, mitkä olisi pitänyt jo ymmärtää siinä vaiheessa, kun suomalaiset tähän onnettomaan EU:hun liittyivät. Tämä on yksi sen aikaan- ja jälkeensaannoksia.

Se, minkä haluaisin vielä nähdä erittäin vahvana, on se, mikä useassa puheenvuorossa on todettu ja minkä itsekin aikaisemmin totesin, että tämä on selvästi ymmärrettävissä tämän liikkeen eräänlaiseksi välivaiheeksi. Kun saadaan jollakin lailla annettua pikkusormi riistäjälle, seuraavana tulee perässä adoptiokysymys, tulee nimikysymys ja tulevat monet muutkin asiat, mitä ei varmasti ole vielä edes mietitty eikä ole nähtävissäkään. Ehkä ajanpuutteen vuoksi en pidemmälti käy syventymään tai syventämään tätä asiaa. Tällaisia asioita olen ainakin itse miettinyt ja nähnyt.

Eduskunnalla on oikeus päättää tässä asiassa, ja eduskunta käyttää sitä ylintä päätösvaltaa, mikä tähän asiaan on olemassa. Uskon, että kukin edustaja äänestää asiassa vakaumuksensa mukaan ja antaa sellaisen näköalan myöskin kansalaisille tiedoksi sen jälkeen, kun äänestyslistat julkaistaan, onko edustaja ollut sillä lähtökohdalla ja mielellä liikkeellä, millä ihmiset ovat tänne edustajansa lähettäneet. Toivon, että tämä asia myöskin noteerataan ja mietitään sitten siellä päässä, kun olen vakuuttavan varma, niin kuin ai-

kaisemmin sanoin, että enemmistö kansasta on selvästi toista mieltä, kuin eduskuntapuheet ovat näyttäneet ja tehneet. Siinä mielessä toivon, että tämä lakiesitys tällaisenaan oikopäätä hylätään valiokuntakäsittelyssä. Toivon myös, että sitä ei näillä näkymillä tämän tyyppisenä koskaan enää tänne uudestaan tuoda. Tämä on harras toiveeni, olen siitä aivan varma.

Mutta, herra puhemies, ei niin paha asiaa, ettenkö joskus voisi myöskin mielipiteeni pyörittää. Kun tätä asiaa olen miettinyt, jos voidaan todeta, että nämä Kustaa ja Jalmari tässä yhdesäelossaan lisääntyvät, Luoja muuttaa niin paljon tätä elämää, niin silloin olen kyllä valmis hermistymään ja näkemään tätä asiaa toisin. Siinä saattaa mennä kauan aikaa.

Mutta myöskin on toinen asia sivutekijänä, joka voisi tässä olla toinen reunaehto. Jos eduskunnan enemmistö, tai lähes puolet, edustajista ilmoittautuu tämän asian syväksi harrastajaksi ja tekijäksi, niin silloinkin pitää tätä asiaa miettiä ja katsoa, olenko itse väärässä ja niin taantumuksellinen ajattelutavalteni, niin kuin jotkut ovat tämän leimanneet.

¹⁰³ **Tapio Karjalainen /sd:** Arvoisa puhemies! En aio käsitellä lakiesitystä monisanaisesti enkä tätä useampaan kertaan mutta mahdollisen äänestystilanteen varalta haluan mielipiteeni pöytäkirjaan muistiin. Jokaisella, myös minulla, on moraalisia arvoja mielipiteiden taustalla. En kuitenkaan omalla kannanotollani halua määrällä erilaisten ihmisten tunteita ja niiden aiheuttamaa käyttäytymistä toisiaan kohtaan. Omalta osaltani suhtaudun kyseiseen lakihankkeeseen ja sen sisältöön lähinnä käytännöllisesti.

Naisen ja miehen avioliiton rekisteröinnillä saama yhteiskunnallinen ymmärrys ja yhteiskunnalliset edut eivät nimittäin perustu tunteen palkitsemiseen vaan siihen, että yhteiskunta panostaa näin siihen elementtiin, joka tuottaa tai jolla on mahdollisuus tuottaa uutta sukupolvea ja siis uutta tulevaisuutta itselleen. Jos siis yhteiskunta katsoo, että sillä on varaa satsata lisää ihmissuhdeasioihin, tehkoon sen perinteisen avioliiton muodostamaa perhettä vahvistaen.

Herra puhemies! En siis aio edesauttaa kyseisen lakihankkeen etenemistä.

¹⁰⁴ **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! Minulla ei ole ollut tilaisuutta kuunnella koko aikaa tätä keskustelua, mutta uskon, että kun asiasta

näin pitkään keskustelua on käyty, tässä on käyty hyvin laajasti näitä asioita läpi ja itse kukin edustaja on valottanut eri puolilta omia näkemyksiään.

Itse edustan sitä linjaa, että lakiteitse ei pidä lähteä muuttamaan yhteiskuntaa jonkin pienen vähemmistön etujen ajamiseksi. Pidän hyvin tärkeänä, että yhteiskunnan moraalit säilyy. Se perustuu perheisiin ja, voisiko näin sanoa, onnellisiin perheisiin entistä enemmän. Tiedän, että meillä on perheissäkin monenlaisia ongelmia, mutta uskon, että ne, mitä tällä lakiesityksellä ajetaan, eivät ole todellisia. Perimiskysymykset ym. pystytään hoitamaan muilla asioilla, ilman tätä lainmuutosta.

Minusta me tarvitsemme tässä yhteiskunnassa yhteiset näkemykset, yhdessä hyväksytyt pelisäännöt, jotka edelleen kannustavat ja parantavat peruseriöiden asemaa avioliiton asemaa korostaen. Uskon, että tässä äänestyksessä, mikä asiasta käydään, varmaan moni käy asiaa vielä mielessään hyvin tarkasti läpi, ja toivon sitä, että tämä lakiesitys ei saa kannatusta eikä se tulisi edes eduskunnan käsittelyyn.

¹⁰⁵ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Myöskään minulla ei ole valitettavasti ollut mahdollisuutta seurata koko keskustelua. Haluan oikeastaan tässä yhteydessä vain todeta sen, että en ole tämän asian suhteen suuntaan enkä toiseen mitenkään kiihkomielinen. Minulle on käydyn pitkähkön yhteiskunnallisen keskustelun aikana ollut tärkeintä se, että kun keskustellaan parisuhteen virallistamisesta, sitä ei kytketä eikä sotketa avioliittoon. Minulle avioliitto on instituutiona miehen ja naisen välinen suhde, ja haluan pitää siitä kiinni. Mutta ymmärrän tämän hallituksen esityksen toisin. Tänne onkin kirjattu, että virallistettu parisuhde olisi kuitenkin avioliitosta erillinen oikeudellinen instituutio, eli hallitus on tältä osin sillä näkemyksellisyydellä, mitä itsekin edustan. Olen kallellani siihen suuntaan, että tämä on harkittu esitys ja lähtee tietynlaisen ihmisarvon ja ihmisten erilaisuuden hyväksymisestä.

Sitten arvostamaani kansanedustajaa Seppo Lahtelaa nyt vähän ihmettelen. Minä aina pelästyn, kun joku syyttää harhaoppisuudesta jotakin toista, kun te tavallaan viittasitte siihen, että Suomen kansan enemmistö on tässä asiassa ehkä toista mieltä kuin parlamentin enemmistö. En tiedä mutta väittäisin näin, että ei Suomen kansan

enemmistö kuitenkin ole teidän linjallanne sil-
tä osin, että ne edustajat, jotka ovat tämän hyväk-
symässä, edustaisivat jotakin harhaoppisuutta
jossakin teologisessa, filosofisessa tai eettisessä
kysymyksessä. Anteeksi, että puutuin tähän, kos-
ka minusta tämä on iso asia. Maailmanhistorias-
sa on tehty hirmutekoja syyttämällä ja moittimalla
ihmisiä harhaoppisuudesta.

¹⁰⁶ **Outi Ojala /vas:** Arvoisa puhemies! On ol-
lut mielenkiintoista seurata tätä keskustelua, joka
on pitkään jatkunut eduskunnassa. Täytyy sanoa,
että joiltakin osin voi olla tyytyväinen, että
keskustelu on ainakin eräiltä osin ollut asiallise-
mpää kuin aikaisemmin, mutta toki ylilyöntejä,
kauhukuvia, syyllistämisiä ja erikoisia kyt-
kentöjä tai asioiden yhteenliittämisiä on tapahtu-
nut tässäkin keskustelussa, niin kuin ilmeisesti
aina käy silloin, kun tunteet ovat vahvasti mukana.
Sen takia olen ollut aika hämmästynyt, miksi
tämä herättää niin vahvoja tunnekuohuja ihmisissä.
Tämän lain hyväksyminen ei vie mitään pois
heteroilta, millään tavalla se ei siis uhkaa eikä
vaaranna heteroavioliittojen, heteroparien, niin
sanottujen ydinperheiden tai tavallisten perheiden
tilannetta.

Tässä suhteessa olen aika yllätynyt siitä, että
aika monet kansanedustajat vielä kuuden vuoden
jälkeenkin esittävät yhä edelleen, ilmeisesti
perehtymättä tähän asiaan kovinkaan perusteellisesti,
aika vahvoja mielipiteitä siitä, mitä kaikkea
Suomelle tapahtuu maana, mitä kaikkea perhe-
instituutiolle tapahtuu jne. Minusta se on aika
vastuutonta. Pitäisi kuitenkin perehtyä tähän asiaan
ja olisi ehkä syytä tutustua näihin homoihin
ja lesboihin ja heidän perheisiinsä, heidän erilai-
siin elämäntilanteisiinsa. Silloin kun näihin ihmisiin
tutustutaan, joudutaan ihan toisenlaisen tilanteen
eteen. Silloin ei puhuta mistään seksi- tai
pornokaupoista, joita heterot hyvin paljon har-
rastavat. Pitäisi nyt kerta kaikkiaan nähdä, että
tässä on kysymys ihmisoikeuksista ja näiden ihmisten
arjesta ja elämästä ja heidän oikeuksistaan ja siitä,
että meillä lainsäätäjänä on tietyt velvoitteet,
niin kuin täällä on moneen otteeseen todettu,
huolehtia siitä, että kansalaisten kohdalla
syrjintää ei tapahtuisi, ei edes sukupuolisen
suuntautumisen perusteella.

Sitten hyvin helposti esitetään ja täälläkin on
esitetty monenlaisia väitteitä tutkimustiedoista,
mitä kaikkea tapahtuu lapsille tai näille perheille
ja yhteiskunnalle, ja vedottu erilaisiin tutkimus-

tuloksiin. Tiedän, että aikaisemmissa keskusteluis-
sa hyvin useasti on siteerattu amerikkalaista
psykologiaa, Paul Cameronia. Hänellä oli Colorado
Springsissä tutkimusyksikkö, ja hän oli hyvin
vahvasti sidoksissa Yhdysvaltojen uskonnolliseen
oikeistoon. On siteerattu hänen tutkimuksiinsa,
joissa on peloteltu erilaisilla kauhukuvilla ja
seuraamuksilla, mitä voi seurata tämän tyyppisestä
lainsäädännöstä, jota myöskin USA:ssa eräissä
osavaltioissa on ollut.

Haluan tässä vaan todeta, että jo vuonna 1985
Yhdysvaltojen sosiologiliitto American Sociological
Assosiation on irtisanoutunut kyseisen herran
tutkimuksista. Cameronhan oli juuri se, joka väitti,
että lapset joutuvat lesbo- ja homoperheissä yleisesti
seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Täälläkin on
vihjailevasti sillä tavoin annettu ymmärtää, että
insestivaara olisi jotenkin olemassa, ja minusta se on
todella edesvastuutonta, että on sellaisia väitteitä.

Insesti on todella vakava ongelma, ja me tiedämme,
että sitä esiintyy ja sitä esiintyy nimenomaan
heteroperheissä. En väitä enkä kiistä, ettei sitä
voisi olla myöskin homoperheissä, mutta sitä
esiintyy nimenomaan heteroperheissä. Silloin
minusta on edesvastuutonta, että kansanedustajat
täällä luovat sellaisia kauhukuvia, että todellakin
rikolliset teot, tuomittavat teot, joita ei voi hyväksyä,
olisivat seurauksia jotenkin homo- ja lesbo-
orientaatiosta. Siitä ei ole kysymys, vaan valitettavasti
niin kuin naiskauppa ja pornografia ja prostituutio ne
ongelmat liittyvät aivan tavallisiin heterosuhteisiin.

Tässä mielessä minusta pitää olla hyvin varovainen
silloin, kun väitetään, että on tutkittua tietoa ja
siitä seuraa jotakin kauhukuvia. Mutta kun nyt
niitä väitteitä on täällä esitetty, minäkin ajattelin
käyttää sellaista tutkimuskatsausta, jonka olen
itse saanut Stakesin lastenpsykiatrilta, tietoa.
Täällä on referenssejä, kansainvälisiä tutkimus-
vertailuja myöskin ja siteerattu eräitä tutkimuksia.
Aivan lyhyesti toteaisin vain sen, että esimerkiksi
sen paremmin opettajat kuin lastenpsykiatritkaan
eivät ole voineet havaita eroavuuksia esimerkiksi
lasten häiriintyneisyydessä tai muussa, oli lapsi
sitten heteroperheestä tai homoperheestä. On
tehty myös sellaisia tutkimuksia, joissa lasten-
psykiatrit eivät ole edes tienneet, onko lapsen
vanhempi homo- vai heteroseksuaali. Näissäkään
tilanteissa ei näitä eroja ole ollut.

Johtopäätöksenä näistä tutkimustuloksista
voidaan sanoa, että ne ovat yhdensuuntaiset: Las-

ten sosiaalinen, seksuaalinen ja emotionaalinen kehitys ei näytä häiriintyvän perhemuodon erilaisuudesta ja vanhemman seksuaalisesta orientaatiosta johtuen. Psykkisiä häiriöitä ei ole enempää kuin muillakaan. En väitä, ettei niitä olisi, eivät tutkijatkaan väitä, mutta niitä ei ole enempää kuin muillakaan. Näitä tutkimuksia on jo niin paljon ja ne ovat niin yhdensuuntaisia, että voidaan sanoa, että lapsen kasvu ja kehitys ei ole vaarassa sen takia, että vanhempi on homoseksuaali.

Kun puhutaan lasten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta, täälläkin on käytetty tänään useaan otteeseen sanoja, että tärkeintä on se, että lapsi saa rakkautta, hän saa turvallisuutta. Itsekin luokudun niihin sukupolviin, joiden nuoruudessa esimerkiksi juuri homo- ja lesboasioista ei varmasti kotona puhuttu, ja ainakaan minun vanhempani eivät näistä asioista puhuneet, mutta ei minuun luotu myöskään mitään ennakkoluuloja. Tässä suhteessa minä toivon, että kaikki ne, jotka kristillisyyden nimeen täällä vannovat, ainakin välttisivät antamasta tuomioita ja tuomitsemasta. Tässäkin keskustelussa monet ovat sanooneet, ettemme me sinällänne tuomitse näitä homoseksuaaleja, kyllä heillä on täydet ihmisoikeudet, mutta tämä nyt ei vaan sovi ollenkaan, tätä ei voida hyväksyä, siitä seuraa sitä ja tätä turmiollista Suomelle. Minusta oli aivan uskomatonta, kun eräessä puheenvuorossa katsottiin, että Suomen ylle lankeaa jokin turmio, jos tämä lakiesitys menee lävitse.

Kuten sanottu, laki on ollut voimassa Pohjoismaissa jo pitkään. Väite siitä, että tämä olisi jotenkin liberaalivasemmistolaisen projekti, ei pidä paikkaansa. Euroopan parlamentin jäsenyyteni aikana, jolloin myöskin siellä käsiteltiin näitä asioita ihmisoikeusasioina, olen tavannut siellä eri poliittisista ryhmistä olevia edustajia. Oli kyseessä konservatiiviryhmä, oli kyseessä liberaaliryhmä, oli kyseessä vihreä ryhmä, sosialistiryhmä tai yhtynyt vasemmisto, kaikista näistä ryhmistä löytyi ihmisiä, jotka näkivät, että tässä on kyseessä ihmisoikeusasia ja että yhteiskunnan tehtävä on poistaa esteitä. Sitä, miten ihmiset toisistaan välittävät, yhteiskunta ei voi säädellä. Mutta kun me tiedämme, että on Suomessa suuri joukko homo- ja lesbopareja, jotka haluivat myös yhteiskunnan silmissä virallistaa suhteensa, yhteiskunnan ei tule asettaa sille esteitä.

Mitä, voisiko sanoa, vastenmielisempää keskustelua tai mitä uhkailevampaa keskustelua

käydään, tietenkin voi sanoa, että sitä enemmän varmasti moni pelkää sitä tehdä. Kaikista niistä viesteistä, joita olen saanut näiden kahdeksan vuoden aikana — ja niitä on todella tullut paljon ja niitä on ollut hyvin monen suuntaisia viestejä, mitä ihmisiltä on tullut — muistiini ovat jääneet kaikkein vaikuttavimmin ne viestit, jotka maaseudulta, voi sanoa, haja-asutusalueilta tai takamailta, pieniltä paikkakunnilta esimerkiksi, ovat lähettäneet joko homon tai lesbon vanhemmat tai toinen vanhemmista tai välillä opettajat, jotka ovat kuvailleet sitä ahdistavaa ilmapiiriä, joka vallitsee, kun pelätään todellakin tunnustaa oma sukupuoli suuntautuneisuus eikä uskalleta edes läheisille välttämättä sitä tunnustaa, kun tiedetään, minkälainen syrjintä ja halveksunta siitä tulee.

Arvoisa puhemies! Totean vielä kerran, että tämä lakiesitys, joka meille on annettu, on todella monien kompromissien tulos, aika minimalistinen. Kuten täällä ovat jotkut muutkin todenneet, se on kuitenkin merkittävä askel eteenpäin. Toivon, että todella eduskunta voi sen laajalla enemmistöllä hyväksyä.

¹⁰⁷ **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Ojala luutteli joukon ongelmia: insesti, seksikaupat ja prostituutio. Nämä ovat todella asioita, joihin yhteiskunnan pitää vakavasti puuttua. Jos ei ole vielä puututtu, on puututtava. Mutta, ed. Ojala, ei täällä ole oltu mielestäni vastuuttomia. On hyvin vakavasti Raamatun, terveen järjen, yhteiskunnallisen ymmärryksen ja luomisjärjestyksen pohjalta pyritty tätä asiaa kartoittamaan ja nähty miehen ja naisen liitto ainutkertaisena, ainutlaatuisena perheen perustana, yhteiskunnan perustana. Toivon todellakin, että valiokunta mainitsemaltani pohjalta kysymyksen ratkaisee. Tätä keskustelua on pyritty käymään hyvin vastuullisesti. Voin nyt näin vakuuttaa, ed. Ojala.

¹⁰⁸ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kuten totesin, tämä on ollut asiallisempaa keskustelua kuin silloin kuusi vuotta sitten. Mutta kyllähän täällä aika vahvoja latauksia on ollut.

Toteaisin kuitenkin vielä ed. Jääskeläiselle, että te tiedätte myöskin aivan hyvin, että kirjaimellisesti Raamatun mukaan ei voi kukaan tänä päivänä elää. Sieltä ei löydy kaikkiin arkiongelmiin vastauksia. Niitäkään vastauksia, joita siel-

tä löytyy, ei voida kirjaimellisesti noudattaa. Raamattu on eettinen ja moraalinen ohjeisto, jota ne, jotka haluavat, voivat noudattaa. Itse olen kirkon jäsen ja totean, että kuulun evankelis-luterilaiseen seurakuntaan. Totean, että en minä voi kirjaimellisesti elää Raamatun mukaan, niin kuin ei voi ed. Jääskeläinäkään.

Mutta meillä on myös lainsäädäntö, joka on ensisijainen, ja se luo yhteiskunnan antamat normit tässä yhteiskunnassa. Nyt olisi tärkeää, että myös homojen ja lesbojen parisuhteen virallistamisen myötä saisimme yhteiskunnan hyväksymisen eli normin myöskin homoille ja lesboille.

¹⁰⁹ **Jouko Jääskeläinen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Ojalan kanssa varmaan näistä syvistä kysymyksistä, joihin viittasitte, voimme jatkaa keskustelua vaikka kahdenkin kesken. Tänäpäin me olemme puhuneet avioliitosta ja perheestä. Minusta se on asia, jossa yhteiskunta lainsäädännössään voi myöskin noudattaa ja heijastaa niitä periaatteita, joita terve järki ja Raamattu meille antavat.

¹¹⁰ **Esa Lahtela /sd**: Arvoisa herra puhemies! Ed. Ojalalle voisi todeta, että tietysti näköalat meillä eroavat mielipiteissä. Rekisteröinnissä voi olla jopa sekin vaarapuoli, kun me ihmisten asenteita emme voi muuttaa, että muun muassa vaikka työhönotossa voi olla jopa niinkinpäin, että kun on rekisteröity, työnantaja löytää helpommin tiedot siitä. Välttämättä siellä ei syyksi sanota, että siksi ei työllistetä, oteta työhön, koska on homo tai lesbo, vaan jokin muu syy keksitään. Sen takia tämä voi kääntyä näitä ihmisiä vastaan jossakin mielessä.

En tiedä, onko ongelmaa Helsingin seudulla — täällä on huomattavasti väljemmät asenteet — mutta niin kuin totesitte puheenvuorossanne, maaseudulla asenteet ovat tiukemmat. Sitä asennetta ei muuteta millään rekisterillä. Sen takia minä en myöskään tältä pohjalta ole hirveän innokas viemään läpi. Niin kuin ilmoitin puhujakrokkeelta, tulen vastustamaan. Perusteet silloin kyllä liittyvät koko tähän juttuun: Ei pidä levittää tätä lainsäädäntöä sillä tavoin, että viedään toisen tyyppiseen parisuhteeseen, kuin mihin se alun perin on tarkoitettu.

Sitten välittämisestä ja rakkaudesta täällä on puhuttu. Tämänhetkenkään lainsäädäntö tai asetukset ja normistot eivät ketään estä rakasta-

masta toisiaan, ovatpa he samaa sukupuolta tai eri sukupuolta. Sitä ei voida lailla säädellä.

¹¹¹ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. E. Lahtela on aivan oikeassa, että lailla ei voida säätää ketään rakastamaan. Mutta kyllä kai se on niin, että jos ei yhteiskunta virallisesti tunnusta sitä mahdollisuutta, että myöskin homot ja lesbot voivat solmia parisuhteen, jonka yhteiskunta on aivan lainsäädännön kautta hyväksynyt, kyllähän se vähän tarkoittaa, niin kuin se olisi vähän salaa rakastamista. Vaikka ei avoimesti sitä kielletä, mutta kuitenkin yhteiskunta ei ole sitä täysivaltaiseksi tunnustanut.

Tältä osin haluaisin vain sanoa, että jos ed. Lahtelalla on huoli työhönottoon liittyvästä syrjinnästä, joka kieltämättä saattaa olla varsin iso ongelma, niin ei tämä laki sitä pahenna. Jos sitä esiintyy, sitä esiintyy nyt jo, ja siihen pitää puuttua muilla keinoin.

Toteaisin vain sen, että varmasti ne, jotka aikanaan parisuhteen virallistamista harkitsevat, ovat kyllä hyvin tietoisia mahdollisesta diskriminaatiosta, mitä on, mutta sitä he kohtaavat mahdollisesti riippumatta siitä, onko parisuhde virallistettu vai ei.

¹¹² **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan vain lopuksi voisi todeta, jotta jos tämän tyyppinen rekisteröintiajatus olisi ollut 20 vuotta sitten esillä, tätä olisi sanottu mustaksi listaksi. Se asenne on yhä edelleen, vaikka miten eletään tässä maailmassa 2000-lukua. Työhönoton suhteen voi tapahtua, että eri syiden perusteella, on se tämä tai moni muu, kertomatta syitä, syrjintää tehdään. Parasta aikaa meillä on työasiainvaliokunnassa käsiteltyssä tämän tyyppisiä asioita ja pyritään luomaan lainsäädäntöä, että syrjintää voitaisiin estää koko Euroopan tasolla, mutta se on näköjään hirveän vaikeaa, koska aina löytää sanoja siihen, minkä takia joku ihminen ei miellytä.

¹¹³ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. E. Lahtelalle vielä muistuttaa, että natsi-Saksassa tuhoamisleireille vietiin juutalaiset, mustalaiset, kommunistit, homot ja lesbot ja kehitysvammaiset eikä siinä tarvittu mitään listoja. Ne ihmiset vain löydettiin jostain. Tämä laki ei kylläkään luo mitään mustaa listaa, jollei tässä yhteiskunnassa ylipäättänsä

lähdetä sellaiseen. Minä ainakin toivon ja uskon myöskin ed. Lahtelan vakavasti toivovan, että Suomeen ei koskaan synny sellaista äärioikeistoa tai äärivasemmistoa, joka tällaisiin terroritekoihin lähtisi.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

4) Hallituksen esitys laeiksi merityöaikalain ja työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 6/2001 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö
TyVM 2/2001 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen